

บทที่ ๓

คัมภีร์ปฐมสมโพธิ ที่ตรวจชำระแล้ว

๑. วิวาทมงคลกถาปริจเฉท

(ปุพพภาค)

ปณามคาถา

พุทฺโธ อนนุตฺตคุณเดชมหานานาโว^๑
ชิตฺวา ปชานมตฺโต^๒ คณปญฺจมารี
โย สพุทฺโกลกนิตการุณโก นเม ตี
สพุทฺถุญฺญโพธิปวโร อนุปตฺตมทฺธา ฯ [๑]

เย จาปี สพุทฺถุปรียตฺติวระตฺตธมฺมา
โลกุตฺตรา นววิธา^๓ สุกตฺตสฺสเปเต
วณฺทามิ ธมฺมวิปฺลลาธิตฺถุญฺยกาเร
อตฺถุตฺตเม วรฺหิตฺเตปี นรามรณํ ฯ [๒]

สงฺฆาริยาปีจ กโรนฺติ จ ปุญฺญเขตฺตํ^๔
โลกสฺส วฑฺฒนทํ ชินฺตาวกา เย
สมฺปฺนุณฺมคฺคผลสฺสทฺธิวิมฺุตติจิตฺเต
วณฺทิมฺปิ เตภูจฺจ สมนฺเน วรฺเตชวณฺโต ฯ [๓]

รตนตฺตยสฺสเสว กโต ปณามา-
ปี มยา^๕ ปมฺุตฺโต ตฺถ ภาณฺตฺตรายา^๖
คุณธานานาเวนปี ตสฺส โรคา
วิธยณฺตุ ทฺถุชา สภิมตฺตสฺสโตตี ฯ [๔]

^๑ พ. : อนนต-

^๒ ส. : ปชานมตฺโต

^๓ พ. : นววิธา

^๔ ล. : ปุญฺญเขตฺตํ

^๕ ล. : ปิมิยา

^๖ ม. : ภาณฺตฺต

สุขสมบุณย์* อายุพลนุจ วุทธิ
 ปนิทานิ* รุจี* ชินวตฤคณต์*
 ปจมาภิสมุโพธิปุราณนาม*
 วิปลาสวากย์* อนุตฺตุนิทธิเท
 วรรณตติยารวณกิจจุตฺเต
 สกลมุณี สาดเต ปุณ สุนธิพนุณฺธิ ๖ [๕]

ตถาคตํ ชินํ พุทธิ	สุทฺธวํสํ ชินุตฺตมํ	
ปารคฺคํ สพุทฺธมฺมานํ	นตฺวา ปาปุปฺพมาฏกํ	[๖]
วฤชามิ ตสฺส พุทฺธสฺส	ชนกานํ มโนหริ	
วํสํ วํสุตฺตมํ เขยฺยํ	ปีติปาโมชฺชวทฺตมนฺนฺติ** ๖	[๗]

ตตฺตฺรายํ อนุปฺพุทฺธิกา

ปจมกปฺปกาลे กिर रणुणे महासुमतसुत रोचि नाम पुत्रो ओहोति ५ रोचसु
 वररोचि वररोचसुत कल्याणे कल्याणसुत वरकल्याणे वरकल्याणसुत मनुशता मनुशतसुत
 वरमनुशता** वरमनुशतसुत** शुभेसुगे शुभेसुतसुत वरि वरसुत शुभेवरो शुभेवरसुत
 ममतेवो ५ ममतेवसुत प्रमुप्रवय जट्टरासीतिचत्तियसहसुतानी ओहेत् ५ तेत् प्रजुओतो दियो

* ม. : สุขสมบุณญ์

** ล. : ปน ทานิ

*** ล. : รุจี

**** ท. : ชินวตฤคณญ์

***** ท., น., ช., ล. : ปจมาภิสมุโพธิปุราณนาม

***** ม. : วิปกาสวากย์

***** ม. : ปารคฺค

***** ม. : ปาคุมมาฏก

***** ล. : วํส

** ม. : มีติปาโมชฺช-

*** ล. : สกมनुชตา, ฉบับภาษาไทยเป็น สกมันชตา

**** ล. : สกมनुชตส

โองการแก้วสา* อแห่ง ๖ เสด็จ ตติยสุต โองการสุต* ปรญจ มหะสิโย อแห่ง** ภูษา
จิตตา ขนฺตุ ขาสิณี วิสาชาติ* ๖ เอเกกิสสา ปรญจ ปรญจ* อิตฺตีสตานิ ปริวารานิ ๖
สหุพเพชฺชกกาย* จตุตตาริ ปุตฺตา โองการมุไซ กรณฺโท หตฺถินิเกสิ นิปุโรติ ๖ ปรญจ สิตโร
ปิยา สุปิยา อานนฺทา วิชิตา* วิชิตเสนาติ* ๖ อิติ สา นว ปุตฺเต วิชยิตฺวา
กาลมกาลี ๖

อถ ราชชา อญฺญํ ทนฺริ** อภิรูปิ ราชสีตริ** อานตฺวา อคฺคมหะสิภูษาเน
จเปสิ ๖ สา ขนฺตุ นาม ปุตฺตํ วิชยิ ๖ อถ นํ ปรญจมาสิกํ อลฺงฺกริตฺวา รมฺโง
ทสุเสสิ ๖ ราชชา ตฺมุจฺเจ ตสุสา วรํ อทาสิ ๖ สา ฅาตเทนิ สหฺริ มนฺเตตฺวา ปุตฺตสุต
รชฺชํ ยาจิ ๖ ราชชา นสุต วสสิ มม ปุตฺตานํ อนุตฺวายํ อิจฺจสฺสิติ ตชฺเชสิ ๖ สา ปุณฺปุณฺ
รโห ราชานํ ปริโตเสตฺวา มหาราช มุสวาโท นาม ก็ วฏฺฏตีติ อาทินิ วตฺวา ยาจติเยว ๖
อถ ราชชา ปุตฺเต** อามนฺเตตฺวา อนํ ตาตา ตฺมุนากํ กนิฏฺจํ ขนฺตุกุมารํ ทิสฺวา ตสุต
มาตฺยา สหสา วรํ อทาสี** สา ปุตฺตสุต รชฺชํ ปรีณามะตุํ อิจฺจติ ตฺมุนเ จเปตฺวา
มจฺจลหตฺถิ** มจฺจลลอสฺสุ** มจฺจลลวณฺจ ยตฺตเท หตฺถิอสุตฺวเ อิจฺจถ ตตฺตเท คเตฺวา
คจฺจถ มมจฺจเยน อากนฺตฺวา รชฺชํ คณฺนถาติ อฏฺจนิ อมจฺเจนิ สหฺริ อฺยุโยเชสิ ๖ เ

* น., ข., ล. : โองการแก้วสา

** ร., ท., น., ข., ล. : โองการสุต

* ม. : อแห่ง

* ม. : วิสาชาติ

* ม. : ปรญจ ลป ๑ ตัว

* ล. : สหุพเพ ชฺชกกาย

* ม. : วิชิตา

* ม. : วิชิตนาติ

* ม. : อ

** ร. : ทนฺริ

** ม. : ราชสีตริ

** ม. : วุตฺเต

** ล., ท. : อทาสิ

** ล. : มจฺจลลหตฺถิ

** ร. : มจฺจลลอสฺสุ

น่านบุปการุ กนุทิตวา ไรทิตวา ตาต อมุนากั โทลั ฆมถาติ ราชานณญเว^๑ ราชโไรเร^๒ ๑
 ฆมาเปตวา มยมิปี ภาตุนิ สทุธิ คมิสสุสามาติ ราชานัน อานุจิจิตวา นิภษนุตตา ภาคินิโย
 อาทาย จตุรงคินิยา^๓ เสนาย ปริวต^๔ นครา นิภษมิสสุ ๕ กุมาร^๕ ปิตุอจฺเจน อาคนุตวา
 ราชัน กาทเรนุติ คจฺจาม เต อุปฺภูจฺจามาติ จินุเตตวา พุ ฆนุสสุตา อุนุพฺนุสีสุ ๕ ปจฺมทิวเส
 เอกโยชนา เสนา อโหสิ ๕ ทุตฺยทิวเส ทฺวิโยชนมตฺตา ตตฺยทิวเส ตฺวิโยชนมตฺตา ๕ กุมาร
 มนุตยีสฺสุ ฆนา อยั พลนิกายิ สเจ มยั ยจฺกนิญจิ สามนุตราชานัน^๖ มทุทิตวา ฆนปทั
 คณฺเหยยาม โสปี ใน นปฺปโหติ ก็ ปเรส ปิพิตาย กตาย ฆนา อยั ฆมฺพุทฺธิโป อวณฺญ
 นคร^๗ มาเปสฺสามาติ นิฆนุตตาภิฆา นครวตฺต^๘ ปรีเยสีสุ ๕

ตสมิ สมเย อมุนากั โฟริสตุโต พฺราหฺมณฆนาสาลกุเล นิพุตฺติตวา
 กปิลพฺราหฺมณเณ นาม อโหสิ ๕ โสปี กามเส อุทินนั ทิสฺวา อิลิปฺพุพฺพชฺช ปฺพุพฺพิตวา
 นิฆนุตปเทเส ปฺกฺชเรณิยา ตีเร สากวนสณฺฆา ปณฺณสาลั มาเปตวา ฆสตี ๕ โส กิร
 ฆุมิตลฆจฺจลวิชฺช นาม ฆานาติ อุทฺธ อลิตินตฺเต อากาเส ฆฏฺฐา ๑ ฆุมิยา คณฺโหล
 ปสฺสตี ๕ ตสมิ ปเทเส ตินคฺมุพฺลตา ทกฺชินาวตฺตา ปาจิฆาภิฆา ฆายนุติ ๕
 สิทฺพคฺฆาทยิ มิคฺสุกเร^๙ วิฬาร^{๑๐} ๑ มฺลิก^{๑๑} สปฺปา มณฺฆเก^{๑๒} อุนุพฺนุฆมานา ตั ปเทส
 ปตฺวา น สกฺโกนุติ อุนุพฺนุชฺชิตุ อณฺญทตฺต^{๑๓} เตนิ สนฺตชฺชิตา นิเวตฺตนุติเยว ๕ โส
 อยั ฆยปเทโสติ ฆตฺวา ตตฺต อตฺตโน ปณฺณสาลั มาเปสิ ๕ อถ กุมารเ นครวตฺต^{๑๔}
 ปรีเยสฺมานเว อตฺตโน โอการัส อากเต ปุจฺจิตวา ตั ปวฺตฺตี ฆตฺวา เตสุ อุนุภมิ ฆเนตฺวา

^๑ ล. : ราชานณญเว

^๒ ม. : ราชโไรเร

^๓ ร., ล. : จตุรงคินิยา

^๔ ล. : ปริวตฺตา

^๕ ร. : กุมาริรา

^๖ ม. : สามนุตราชานัน

^๗ ท. : นคร วตฺต

^๘ ม. : มิคฺสุกเร

^๙ ล. : วิฬาร ๑ มฺลิก วิฬาร ๑ มฺลิก (จากรู้จักกัน)

^{๑๐} ล., พ. : มณฺฆเก

อโวก อิมสมิ ปณฺณสาฎฐาเน มาปิตํ นครํ ชมฺพทึเป อคฺคนครํ* ภวิสฺสติ เอตฺถ
 ชาติปริเสสุ เอเกโก ปริโส ปริสสํ ปริสสทฺสํ อภิภวิตุํ สกฺขิสฺสติ เอตฺถ นครํ มาเปถ
 ปณฺณสาฎฐาเน รณฺโณ ฆรํ กโรถ อิมสมิ นี โยกาเส จตฺวา จณฺทาลปฺตฺโตปิ
 จกฺกวตฺติเพลน อภิเสยฺโหนติ" ๙ นนุ ภาเน อยฺยสุส วสโนกาไสติ ๙ มม วสโนกาไสติ มา
 จินฺตยิตฺถ" มยฺหํ เอกปฺสฺเส ปณฺณสาฎํ มาเปตฺวา กปิลวตฺถุนครนฺติ นามํ กโรถาติ ๙ เต
 นครํ มาเปตฺวา ตาปสฺนาเมน กปิลวตฺถุนครนฺติ นามํ กตฺวา ตตฺถ นิवासํ กปฺเปสฺสุ ๙

อโย กปิลวตฺถุนครสุส อฺปฺตฺติ ๙

อตฺถ อมจฺจา" อิมํ ทารกา วยฺปฺตฺตา สเจ เนสํ ปิตา สฺนติเก ภเวยฺย โส
 อวาทวิวานํ กเรยฺย อิทานิ ปน อมฺหากํ อวาทวิวาโน ภาโรติ มนฺเตตฺวา กฺมาระณี สฺหุธิ
 มนฺตยีสฺสุ ๙ กฺมารา อมฺหากํ สฺทิสฺสา ชตฺติยธิตโร นาม น ปฺสฺสาม นปิ ภคินี" สฺหุธิ
 สฺทิสฺโส" ชตฺติยกฺมารโ อสฺทิสฺเส สํโยเค ๑ โน อฺปฺนฺนปฺตฺตา มาติโต วา ปิติตโต วา
 อปริสุทฺธา ชาติสมฺภาทํ ปาปฺนฺนติ ตสฺมา มยํ ภคินีเยว สฺหุธิ สํวาสํ โรเจยฺยามาติ ๙
 เต ชาติสมฺภาทภเยน เขฎฺจภคินี มาตฺฐฐาเน จเปตฺวา อวเสสฺทานิ สฺหุธิ สํวาสํ กปฺเปสฺสุ" ๙
 เต กฺมารา ภคินี สฺหุธิ สวาสํ กปฺเปตฺวา ปฺตฺตธิตฺตานิ วทฺธมฺมานา อเหสฺสุ ๙ อตฺตโน
 ภคินี สฺหุธิ สํวาสํ วาสตฺตา" เต สกฺยราชานินฺติ สฺทฺธนามา อเหสฺสุ ๙

อโย สกฺยราชานันํ อฺปฺตฺติ ๙

-
- * ม. : อตฺตนครํ
 - ๒ ม. : อภิเสยฺโย
 - ๓ ม. : จินฺตยิตฺถ, ล. : จินฺตยิตฺถ
 - ๔ ล. : อมจฺจา (จารเก็น)
 - ๕ ล. : ภคินี
 - ๖ ล. : สฺทิสฺสา
 - ๗ ศุ. ส. ที. ลี. หน้า ๒๓๒-๒๓๔.
 - ๘ ช., ม. : สตฺตา
 - ๙ ล. : สกฺยราชานันํ

สกุยราชาโน ประมูปราย อาคตา ยาว เวสฺสนุตตรมหาราชา โหนฺติ ๗ ตสฺมิ
 เวสฺสนุตตรมหาราชาเช ธมฺเมเน สเมน รุขฺชํ กาเรตฺวา ปจฺจยนาคทานํ สห จตุวิสฺตีสต-
 สหสฺสทานิ* วารณสฺส อลงฺการานิ ทตฺวา สตสฺสตตกมหาทานํ ทตฺวา ปุตฺตทาเว ทตฺวา ยาว
 ตายุกํ จตฺวา ตโต จวิตฺวา ตฺสึตฺปุเร นิพฺพตฺตฺนฺเต ชาลิกฺุมารโ" กณฺหาชฺนิาย สทฺธิ รุขฺชํ
 กาเรสิ ๗ ตโต ชาลิกฺุมารสฺส ปุตฺโต สีวฺวาหโน นาม รุขฺชํ กาเรสิ ๗ ตโต สีวฺวาหนสฺส
 ปุตฺโต สีหสฺสโร นาม รุขฺชํ กาเรสิ ๗ ตสฺส สีหสฺสรวณฺโณ ปุตฺตปฺปุตฺตทา" นตฺตปฺปนตฺตา
 เทวอสีตีสหสฺสลา ราชาโน อาคตฺตปฺปิกฺยา รุขฺชํ กาเรสุ ๗ เตสํ ราชนํ กนิฏฺเฐ เชยฺเยเสโน
 นาม ราชา รุขฺชํ กาเรสิ ๗ ตโต เชยฺเยเสนสฺส ปุตฺโต สีหตฺนุ นาม ราชา รุขฺชํ กาเรสิ ๗
 สีหตฺนุมหาราชสฺส สีริสฺสุทฺโธทโน สุกฺโกทโน อมิตฺตทโนติ ตโย ปุตฺตา^๑ อเหสุ ๗ อมิตฺตา จ
 ปาตล^๒ จาติ เทว อีตโร อเหสุ ๗ ตทา สีหตฺนุราชาปิ อตฺตโน ปุตฺตสฺส สีริสฺสุทฺโธทน-
 กุมารสฺส วยปฺปุตฺตกาเล ตํ อตฺตโน จาเน จปิตฺตถาย เหวํ สมฺจินฺเตสิ อิทานานํ มม
 ปุตฺตสฺส สีริสฺสุทฺโธทนกุมารสฺส ราชาภิเสกํ ทสฺสามิ มยา มหาอฺตุตมวํสํ จตฺสกุจฺฉิภฺขณํ
 สีลาจารสมฺปนฺนํ สมนฺตํ ทนฺตํ อตฺตีสลฺลทฺธํ โสภคฺคปฺปุตฺตํ อคฺคฺมเหสิฏฺฐาเน จปิตฺตพฺพํ กุมาริ^๓
 ลภิตฺวํ วฏฺฏตีติ ๗ โส อิตฺถิลภฺขณํ ปุริสภฺขณํ ภูมิลภฺขณํ" กุสเล จ จตฺนุํ เวทานํ
 ปารคเต อฏฺฐ พุราหฺมณเณ ปกฺโกสาเปตฺวา เหวมาห ๗

จตฺนุํ อริยาปถานํ	กุสลา พุราหฺมณา สึยฺ	
มม อตฺถาย สายมฺหิ	ตฺมุเห จรท พุราหฺมณา	[๘]
ปญฺจกฺลฺยาณสมฺปนฺน ^๔	ลภฺขณํ จตฺสกุจฺฉิ	
อภิวํปํ สีลวตี	กณฺณํ รตนมาหฺรา	[๙]

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* ล. : จตุวิสติ-
 ๒ ม. : ชาลิกุมารโ
 ๓ ข., ล. : ปุตตปฺปุตตทาน
 ๔ ม. : ปุตโต
 ๕ ล. : ปาลีตา , ฉบับภาษาไทย เป็น ปมิตา
 ๖ ข. : กุมาริ
 ๗ ร., ท., น., ข., ม., ล., ส. : ภูมิลภขณํ
 ๘ ม., ล. : ปญจกฺลฺยาณสมฺปนฺนํ

รตนกณดาบย สทุธิ	สิริสุทโธทนตวธิ	
รตนวราสี วสาเปตวา-	ภิสกั ราชมจคัล	[๑๐]
อนนั สตสทสุธานี	สกุยานั ราชวัสเส	
อธิปตีวรกุชาน	ชเปสูลั เอกราชกั	[๑๑]
เอกสตสทพวราช*	อคคภาวั ^๑ สุทโธทนั	
ตสุมา ตุมเห สทพทิสา	จรวถ ๑ คเวสถาติ ๙	[๑๒]

โต สีหนตวราชปิ เตลั อญจ สทสุทกหาปณานิ ทตวา จตุสกุชิลกษณปณณั
ตสุล อคคคเมสิกุชาน อภิสกั กาดทพั^๒ วรกุมาริกั^๓ คณนตดาบย เปเสสิ ๙

ตทา สิริมหามาयाเทวปี วิปสุสิสุล สมนาสมพทฐกาเล พนุณมดินคเว พนุณม-
มหาราชเชฎจกธิตา หุตวา อตตโน ปิตวา พนุณมรณญา ทินนั อคคจุนทนสารั อติสุชม-
จณณั กตวา มหาสุวณณสมุคเค^๔ ปุเรตวา อาทาย ที่ปฐปคณธมาลาทีนิ คานาเปตวา
สทสุลปริวารเหสิ สทุธิ นครา นิภขมิตวา เขมมิคทายวิหารั คนตวา^๕ ตถาคตสุล
สุวณณวณณั สริวั จุนทนจณณณน ปุเชตวา เสสจุนทนจณณณานิ คณธกุฎิยั วิกิริตวา^๖ ตโต
ปจจา สาทเรน สทพณณพทฐั วนุทิตวา ภนุเต โลกนายก อนั อนาคเต กाल
ตุมหาทิสสุล พุทฐสุล มาตา ภเวยุนติ ปตฺถนั อกาสิ ๙ วิปสุสิ ภควาปี ตสุสา
อนุไมทนั กตวา ปตฺถนั วรั อทาสิ ๙

สาปิ ภควนตั วนุทิตวา ปทกขินัน กตวา ชมาเปตวา นครั ปาวิสสิ ๙ สา
ยวตายุกั จตวา อายุนปรีโยसान ตโต จวิตวา^๗ ตฺสิตเทวโลเก นิพพตฺติ ๙ เทวโลกโต

* ส. : เอกสตสทพวราช

๑ ม. : อตตภาวั

๒ ส. : วรกุมาริกั

๓ ม. : -สมตฺเต

๔ ส. : คนตวา (ตจจต)

๕ ม. : วิริตวา

๖ พ. : จิวิตวา

มนุสฺสโลกิ มนุสฺสโลกโต เทวโลกิ สัสมนุติ กสฺสพทสพทสฺส กาลเ กิกิสุทรวณเ* ธีตา
 นุตฺวา สุสมมา นาม สตฺถุ สมุมกถิ สุตฺวา จตฺตสทสสสวาทเณสิ สทฺธิ ภควโต มหาทานิ
 อทาสิ ๕ สปิ อตฺตภาววิ** อติกกมิตฺวา มนุสฺสโลกิ อาคตา มทฺทราชธิตา นุตฺวา มุสฺสตี
 นาม กุมาริกา สณฺขยกุมารเณ สทฺธิ อภิเสกิ สภิตฺวา เวสฺสณฺดรสฺส มาตา อโหสิ ๕ ตโต
 จวิตฺวา ตฺลิตฺทวเน นิพฺพตฺติ ๕ ตโต นีวตฺติตฺวา เทวทฺทปุเร อธิปตฺติสฺส ชนาธิปวณเ
 อคฺคฺมเหสิยา กุจฺฉิมฺหิ ปฺริสนฺธิ คณฺหิตฺวา ทสฺมาสจฺจเยน มาตุ กุจฺฉิตฺโต นิภขมิตฺวา
 อติลภฺชนสมนฺนาคตา อโหสิ ๕ อิทานิ ตสฺสา ปุณฺณสิริสมฺปตฺตี วณฺณยณฺโถ อจฺริโย
 อีมา คาทา อภาสิ ๕

ตสฺสา สภฺชณา วิสุทฺธา	จิตฺตกตา ^๑ ทสฺสนิยา	
กาณฺจนวณฺณตถา ^๒ จ	ปฺริภาคา สมฺนตโต	[๑๓]
ปณฺจกสฺยาณสมฺปณฺนา ^๓	สนฺดา ทนฺดา ธีตฺนุทฺริยา	
ปณฺจสีลา สุรภฺชิตา	หตฺถปาทตลา สฺมา	[๑๔]
นानาวณฺณปรีปฺณณา	อติชฺลิตฺโสภณา ^๔	
ตสฺสา ปฺริจฺฉุรปฺสฺสา ^๕	กาณฺจนปฏฺฏจาทิตา ^๖	[๑๕]
อฺยุยานเ จิตฺตลตาวเน	ชาตา สฺวณฺณกทฺธิ วิย	
เทว อฺฐ ^๗ อติปภฺสฺสรา	สฺวณฺณชนฺธสฺสทิสา	[๑๖]
ชงฺฆปาทตลา สฺมา	จตฺตสฺสจฺจิ วรรณฺชฺชณา	
มายา นาม เทวปุเร	มณฺิปาสาทวเร วสิ	[๑๗]

* ร. : กิกิสุทรวณเ, น., ล. : กิกิสุทรวณเ

** ร. : อตฺตภาววิ

๑ ร., ช. : จิตฺตกตตาย

๒ พ. : กาณฺจนวณฺณา ตถา

๓ ล. : ปณฺจกสฺยาณสมฺปณฺนา

๔ ม., ล. : อติชฺลิตฺโสภณา

๕ ส. : ตสฺสาปิ อฺฐรปฺสฺสา

๖ ส. : กาณฺจนปฏฺฏจาทิตา

๗ พ., น., ช., ล. : อฺฐ, ส. : อฺฐ

ดี เทวจุลรา กณณา	อวมณฺณสุตฺต สภา ^๑ มโนรมา	
ลรทปฺนุณฺณจฺนทํ	ตสุตฺตา มุขํ ปรีปฺนุณฺณํ	[๑๘]
มิตฺติเวกส์วจุจฺร ^๒	ตฺรณํ ^๓ นีลภมฺมเนตฺตา	
กรวิกฺรทสทฺททา วีย	อติมธุรสฺรา	[๑๙]
ปฺลฺลิตฺปฺลฺลิตฺตา นรณํ	กายภฺจํ ปียนยนา	
โลกมฺหิ กณฺณา สทิสฺสา	น โหนฺติ สภา โสภณฯ ^๔	[๒๐]
อจุจฺรียาวหา หิ พุทฺธสุตฺต	มาตา อญฺจุจฺวิกา	
วรเสฏฺฐจฺตรา ^๕	อติภุมฺม โลกาทิ ฯ	[๒๑]

ตทา โส ขนาธิปฺราชาปิ สพุทฺธกฺขณปรีปฺนุณฺณํ กายวํสี^๖ อติขลนฺตํ อตฺตโน
ธีตฺรํ ทิสฺวา อติณฺนทจฺิตฺโต หุตฺวา อติปิโย มนาไป^๗ อโหสิ ฯ เตนาน ฯ

ปฺพุเพ ไร่ปิตฺตมฺภาโร	ปฺนุณฺณวณฺโตนฺโต มหิตฺธิโก	
อติวฑฺฒิตฺตมฺภาโร	มุคฺคปฺนุโณวณฺตฺตโร	[๒๒]
อตฺตโน เคเห ขายนฺเต	รตนกณฺเณ ปียาปิโต ^๘	
จฺนฺปนฺนํ ขายเต เปมํ	จฺนฺปปลฺว ยโถทเกติ ฯ	[๒๓]

สถาบันวิทย์บริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ ส. : อวมณฺณสุตฺตา

^๒ ล. : มิตฺติเวกส์วจุจฺร, พ. : มิตฺติเอกส์วจุจฺร

^๓ ร. : ตฺรณํ

^๔ ข., ม., ล. : โสภณา

^๕ ม. : วรเสฏฺฐจฺตรา วรา

^๖ ข., ม., ล. : กายวํสีนิ

^๗ ม. : มานาไป, พ. : ปนาไป

^๘ ข. : ปียาจิตฺโต

สจจํ ๑^๑ กิเรวมานํสุ สพุเพ

อิทานิ ปสฺสเสถ รตนวรมฺหิตี ๕

[๒๖]

พฺรหฺมาณฺณา อิมานิ คาทานิ คุมารี วณฺณเนตฺวา วณฺณเอย อารีโรยํสุ เทว ตุมฺหากํ
ธิตา อภิรฺฐา โหติ เทวโลเก วา มนุสฺสโลเก วา สพุพา อิตฺถิโย ตาย อสทิสฺสา เอสา
จตุสฺสจิลกฺษณปณฺณนา รตนกณฺณนา อวีจิตฺโต ยาว ภวคฺคา นาโหสิ เอตฺตฺสฺซานฺนาเวณ
ตีวิธสุขํ ลากา โหตีติ ๕

ราชา เอสาปิ อิมสฺมี โลเก จกฺกจรตนาธิปตีโน จกฺกกวตฺติรณฺโณ ปิยา มนาปา
อคฺคฺคฺมเหสี^๑ ภวิสฺสตี อูทานุ เอตฺตฺสฺสา คพฺภโต นิภฺชมนฺตฺกฺมาโร^๒ สพุพตฺตฺตานํ นิพุพานสุขํ
ทโท สมฺโพธิ์ ปฏฺิพุชฺฌิตฺโต สพุพณฺณุ ภวิสฺสตีติ ปุจฺฉิ ๕ พฺรหฺมาณฺณา เทว ตุมฺหากํ ธิตา
พุทฺธสฺส^๓ มาตา สจฺจเมว ภวิสฺสตีติ พุยากริสุ ๕ ตํ สุตฺวา ชนาธิปราชา ภฺยโยโส
มตฺตตาย ตฺวฺจฺจิตฺโต นุตฺวา รตนโทเส สตฺตฺรตฺนชฺจิตฺเต การาเปตฺวา สุนฺทรนภฺชตฺตโอฟาริ
มหาอุสฺสววมฺจลํ การาเปตฺวา^๔ คุมารีปิ อติสิริยา ปภาสา โหติ เตนฺสฺสา สิริมหามาयाติ
นามํ อากสิ^๕ ๕

ตทานิ สานิ มหาปริวารเณ วชฺฌิตฺวา โสฬสวสฺสกาเล^๖ รตฺติกมฺชฺเณ อติอุตฺตฺก-
ปพุพตฺมตฺตเก เอกชาลสมานิตา สพุพทิสฺสา อติปากฺภาว ชลิตคฺคิกลาปา วิย นิยฺนติ-
กายวสิสิ^๗ ชลมานา อุตฺตมรฺฐปรฺวา อโหสิ ๕ สานิ เอกทิวสมฺปิ เอกภตฺตจฺภาวณฺณจ
สุวณฺณทพฺพิณฺจ คเหตุวา ภตฺตํ สกฺลชฺมพุทฺธิปมฺนุเส^๘ เจ ขาทาเปสิ ๕ เต ทีฆายุก-

^๑ ส. : ไม่มี ๑

^๒ ล. : อคฺคฺคฺมเหสี

^๓ ส. : นิภฺชมนฺตฺกฺมาโร

^๔ ม. : พุทฺธส

^๕ ล. : การาเปตฺวา

^๖ ม. : อากสิ

^๗ ส. : โสฬสวสฺสกาเล

^๘ ม., ล. : นิยฺนตฺกายวสิสิ, ส. : นิภฺชมนฺตฺกายวสิสิ, พ. : นิภฺชมนฺตฺกายวสิสิ

^๙ ร. : สกฺลชฺมพุทฺธิปมฺนุเส

ปฏิลาภา ตมปิ ขยํ นตฺถิ ตํ ปุณฺณํ ปุเรติเยว ๑ ขยํ ปจฺจิม อจฺจริโย ๑ อายุชฺช-
 อปฺตฺตโรคฺปิหิตมนุสฺส* สํ หตฺถเกณ ๑ ปริมฺชฺเชยฺย ฉนฺนวฺตฺติโรคา วิมฺตฺโต นุตฺวา ทีฆายโก
 โหติ ๑ ขยํ ทฺติโย อจฺจริโย ๑ สํปิ รุกฺขปฺตฺเต ๑ อคฺคเหสิ** สทฺเพปิ ปตฺตา เหมเมว
 อฺปฺปชฺชิสฺส ๑ ขยํ ตฺติโย อจฺจริโย ๑ ตโต สํ นานารุกฺขผลพีชานิ หตฺถเกหิ ปจฺจิมํ
 โรเปตฺวา อุกฺกเกณ ๑ สิณฺเจยฺย ๑ ตํชนฺณญฺเอย ชนฺโธ ภวิตฺวา สํชาปตฺตปฺนฺโณ
 ปฺนฺผลธโร อโหสิ ๑ ขยํ จตฺตโก อจฺจริโย ๑ ตโต อชฺชฏฺจํ อฺปฺริ ปทฺพตฺตมตฺตเกปิ
 จิตฺตา สํ อุกฺกํ ฉาตฺมพีติ ๑ เวทฺเยย ๑ เญจํ ภูมียา มหฺชาตฺมปิ ปจฺจิตฺถํ ทฺริธา^๑
 ฆาเลตฺวา ตสฺสํ สมนฺมุชฺเชว^๒ ตาลชนฺนํ ปฺมํ นิกฺขมิ ๑ อยมฺปิ ปญฺจโม อจฺจริโย ๑
 ตโต สํ กิพฺนตฺถาย ยตฺตญฺจํ ๑ คจฺจติ ๑ ตตฺตญฺจํ ๑ ภูมฺมเทวตา ๑ รุกฺขเทวตา ๑
 อากาสญฺจเทวตา ๑ ทิพฺพหฺวารสฺส สฺวณฺณปฺาตี ปุเรตฺวา ภูมฺริยา สฺนตฺติกํ อหฺริตฺวา
 อหฺสิ ๑ สํ สปริวาร^๓ ตํ^๔ ภูณฺชิ ๑ อหฺรชฺชํ นาม นตฺถิ ๑ อยมฺปิ อญฺโฆ
 อจฺจริโย ๑ ตโต สํ อุกฺกณฺจิตฺตา อฺยฺยานวณฺปทฺเต ๑ คจฺจเยย ๑ อฺยฺยานเทวตา ๑
 วณฺปทฺเตวตา ๑ คณฺโธ เยนว ตํ^๕ นฺหาเปตฺวา ทิพฺพาลงฺการิ อหฺริตฺวา ตํ
 มณฺฑปํ ๑ อยมฺปิ สตฺตโม อจฺจริโย ๑ ตโต สํ สิริทฺทํ ปฺริสฺสิตฺวา ปฺริวาริ
 สทฺธิ ๑ นิทฺทายติ ๑ อญฺจ ยกฺขรํชาโน วชิรอสฺสี คเหตฺวา โทสภยฺนตฺตราเยน
 วิรฺนิตฺตฺถาย^๖ ตสฺสํ อวฺรทฺทํ กิริสฺส ๑ อยมฺปิ อญฺจโม อจฺจริโย ๑ ตโต สํ ทิวา

* ม. : อายุชฺชอปฺตฺต. พ. : อายุชฺชวยอปฺตฺตโรคฺปิหิตมนุสฺส

** ม. : อคฺคเห. ส. : อคฺคเหสิ

๑ ล. : อจฺจริโย

๒ พ. : อุกฺกฉาตฺมปิ

๓ ม. : ทิธา

๔ พ. : สมนฺมุชฺเชว

๕ พ. : ยตฺต จาน

๖ พ. : ตตฺต จาน

๗ พ. : สปริวาร

๘ ร. : ต

๙ พ. : ตก ตํ

๑๐ ล. : วิรฺนิตฺตฺถาย

นิสินธุจางเน^๑ คตตฎจางเน^๒ กิพิตฎจางเน ๑^๓ เจ ตัญญุชเยย ๔ ฉณเวสธรา^๔ ยกุขราชาโน
 ตสุสา อารกฐิ^๕ กริสุ ๔ อยมปิ นวโม อจจริโย ๔ ฉนุทกาเลปิ นิมนุตวาสิณี^๖ เทวตاي
 สตตมมหาสเรสุ อุกกิ^๗ สุวณฺณฉณฺณ อาหริตวา ตํ นุหาเปสุ^๘ ๔ อยมปิ ทสโม อจจริโย ๔
 สิตกาเลปิ^๙ นิมนุตตปพฺพตมฺหิ วิรุทฺทกปฺปรุกฺขโต อสีตินตฺตถายามิ จตฺตาทิสนตฺตถาวิตฺตถาริ^{๑๐}
 ทิพฺพวตฺถํ เทวตاي อาเนตฺวา ตสุสา อทฺสุ ๔ อยมปิ เอกาทสโม อจจริโย ๔ ตโต
 นครวาสิโน ทุกฺขชนเ^{๑๑} อริยพฺรานุมนเณ ๑ ทิสฺวา ทานํ ทาทํ ตสุสา จิตฺตํ จินฺนเดยฺย ๔
 อฺปริ อนิลปถา สตฺตตรตฺตานิ ตสุสา สมฺมุขเยว ปตีสุ ๔ สปิ คเหตุวา เตสํ อทาสิ ๔
 อยมปิ ทฺวาทสโม อจจริโย ๔ ส เหวรูปาหิ^{๑๒} ทฺวาทสอจฺจริยาหิ^{๑๓} สมฺนุณาคตา โหติ ๔

ตทา ชนา ยํ ยํ อิจฺฉนฺติ ตํ ตํ ยถิจฺฉิตํ เตสํ อทาสิ ๔ ส ปุพฺเพ ทานทินฺน-
 กाले พุทฺธสุส มาตา ภเวยฺยนฺติ ปตฺตณํ อทาสิ ๔ ตํ วยปฺปตฺตํ ทิฏฺฐปฺริโต คจฺฉนฺตมคฺค-
 วิมฺพุโ โหติ ๔ ขาทิตโฆชนิ มฺุขปเวสิตสญฺญา^{๑๔} นาสกณฺณสีเสสุ ภตฺตาลีปิ จเปสิ ๔
 ตํ ปสฺสสุตฺตา สพุเพ มนุสุสา มหาปิยมฺนาเปณ ปฏฺิพฺพุทฺทจิตฺเตน^{๑๕} อุมฺมตฺตกา วย
 ภวีสฺเยว ๔ สปิ อุตฺตมฺหิ ปริวตฺตมานมฺหิ ปจฺมสมฺมิมิ คิมฺเห สพุพฺพชฺยยาเน ๑ สพุพฺพนคฺคฺมฺเพ
 ๑ ปพฺพตมตฺตเก ๑ สพุพฺพุทฺทเช ปฺุพฺผฝเลหิ สญฺฉนฺเน จิตฺตมาสฺสญฺฉนฺมิมิทิวเส อฺยฺยานกัฬิ^{๑๖}

^๑ ส. : นิสินธุจางเน

^๒ ม. : คตฎจางเน, ล. : คตตฎจางเน

^๓ ส. : ไม่มี ๑

^๔ ช. : ฉณเวสธราย

^๕ ล. : นิมนุตวาสิณี

^๖ ล. : สิตกาเลปิ

^๗ ล. : จตฺตาทิสนตฺตถาวิตฺตถาริ

^๘ ม. : ทุกฺข ๑

^๙ ช., ม., ล. : เหวรูปายหิ

^{๑๐} พ. : ทฺวาทส อจฺจริยาหิ

^{๑๑} ล. : มฺุขปเวสิตสญฺญา

^{๑๒} ม. : ปตีพฺพุทฺทจิตฺเตน

^{๑๓} ร. : กัฬิ

กีฬิตถาย* ปาโตว นานาหาระ ปจาเปตฺวา คเนตพฺพยุตตํ คานาเปตฺวา" มาตาปิตโร
 อานุจิตฺวา สตสหนฺตสนาโรหิ ปริวารेतฺวา" นครา นิทฺขมิตฺวา นครโต เอกโกสมตฺตเก" จิตํ
 รมฺมอุยฺยานํ" ปาวลิตฺ ๑ สิตาย นาม ปพฺพตฺตจฺจชฺยา นิทฺขนฺตํ เอกํ กนฺททฺทกํ วิสุทฺธิํ วิมลํ
 อภิปรตฺติตํ อภิรตฺตตาย ปตฺตจฉายาย" ๑ รุกฺขเวทฺทกฉายานี" ๑ สณฺณจณฺณํ หุตฺวา สิตลํ
 อภิรฺมณณิยฺญจณํ" อโหสิ ๑ สปิ ตสฺมि กนฺทเว สิตํ โหวิตฺวา อุกํ กิฬิตฺวา ตโต
 โอตริตฺวา" ตสฺมि กนฺทเวตีเร สปริวารเหนิ สทฺธิ อานาโร โภเชสิ ๑ สา โภชนปริโยสานเ
 นานาปฺปฺพฺพานิ โอจินิตฺวา ยถา กุสเลน นานารูปตฺติมณฺฑิตํ มาลํ คณฺหิตฺวา รุกฺขฉายาย
 นิสิตฺตฺวา"๐๐ อุยฺยานํ กิฬิตํ ๑

ตทา สีนฺตนฺรณฺญา เปลิตา อญฺจ พฺรหฺมณฺญาปิ คามนิกฺคฆนปเท ๑ คณฺทฺวา
 อคฺคฺราชวํเส ๑ อฺปฺราชวํเส ๑ เสนาปติวํเส ๑ อมจฺจวํเส ๑ เสฏฺฐิคนปติวิสาสวํเส ๑
 ลกฺขณนิตฺติ โอโลกยมาณา จตฺราสีตฺนคฺรตฺสหนฺตสนานิ วิจฺฉินฺนตาปิ จตฺตฺสจฺจิลกฺขณปฺปณฺณํ
 อิตฺติรตนํ อปฺสฺสณฺดา อญฺจารสฺสจฺจณนิตฺติมฺปิ ปสฺสฺสิสุ" ๑ เต ตโต นิวตฺเตตฺวา สกฺขยานํ
 ราชวํเส โอโลเกนฺดาปิ น ปสฺสฺสิสุ" ๑ เต เทวทหนฺปุโร อคณฺทฺวา อณฺุพฺพเพน กุมาริยา
 กิฬิตํ"๐๐ อุยฺยานํ"๐๐ ปตฺวา นานาปฺปฺพผลธาริตํ"๐๐ นานารุกฺขํ ปพฺพตฺตจฺจชฺยา นิทฺขนฺตํ กนฺท-

- * ล. : กีฬิตถาย
- ๑ ม. : คานเปตฺวา
- ๑ ม. : วาเรตฺวา
- ๑ ส. : เอกโกกาสมตฺตเก
- ๑ ม. : -อุยฺยาน, ส. : รมฺม อุยฺยาน
- ๑ ม. : ปตฺตจฉายาย ๑
- ๑ ม. : -ฉายานี ๑, ล. : รุกฺขเวทฺทกฉายานี
- ๑ ม. : สิตลอติรมฺม-
- ๑ พ. : อุตฺตริตฺวา
- ๐๐ ล. : นิสิตฺตฺวา
- ๐๐ พ. : น ปสฺสฺสิสุ
- ๐๐ พ. : ตก ๑ ประโยค "เต ตโต นิวตฺเตตฺวา สกฺขยานํ ราชวํเส โอโลเกนฺดาปิ น ปสฺสฺสิสุ"
- ๐๐ ล. : กิฬิตํ
- ๐๐ ม. : กิฬิตอุยฺยาน
- ๐๐ ล. : นานาปฺปฺพผลธาริตํ

อุทกั วิสุทธี ปัสสณดา อิมสฺมี อุกฺขยาเน โภ ราชชา สหปริวาเรหิ* สทฺธิ อุกฺขยานกัฬิ กัฬิติ
 มยั ชาณิสฺสามาติ วตฺวา อุกฺขยานั ปวีลิตฺวา นจฺจคิตฺตคฺคณฺรพฺพสุสิธฺมณวิธฺนวาทิตฺตฺริยสฺสสทฺส-
 กุมาริหิ ปริวาริตั สภงฺคั ปสฺสสิสุ ๕ ตสฺมี สภงฺคฺมชฺชฺเฒ สดฺตฺรตฺนชฺชิตฺเต อฺปฺริปฺลฺลฺงฺเก
 วสิตฺกุมาริ^๑ ตฺลิตฺทวเน มหฺตียา เทวกณฺณาย ปฺริวฺตฺตั เทวราชชิตฺริ วิย สทฺพมณฺนิมชฺชฺเฒ
 ไชตฺริธฺมณิ วิย คิมฺหากาเล^๒ สทฺพปฺปฺฝมชฺชฺเฒ อติโสภณั โภกนฺทมาลั วิย เอกสฺตชฺชิตฺยนฺตเว
 จกฺกรตฺนาธิปฺตี จกฺกวตฺติราชานั วิย คคณฺตเล ปกฺขนฺตานั สทฺพนัสนานั มชฺชฺเฒ สฺวณฺณ-
 นัสนฺราชานั วิย มหฺนณฺนเว อุทฺเท ยานกานฺณจฺจนาวั วิย ตาวตฺีสฺทวเน ปาวิจฺจตฺตกมฺมุเล^๓
 อฺปฺริวตฺนปณฺทกมฺพลสิลาปฺญฺญ นิสิณฺนั สทฺพเทเวหิ ปฺริวฺตั เทวราชั วิย อฺปฺริคคณฺทกนฺตเว
 นกฺขตฺตปฺริวาริตั ปฺนณฺจฺจนุทั วิย นวสฺสทฺสสปฺภากรสฺสุริยั วิย สฺวณฺณคฺุหาโต นิกฺขนฺตั
 เกสฺรมิคฺราชานั^๔ วิย ตสฺมี อฺปฺริปฺลฺลฺงฺเก ชลฺมานั ปภสฺสฺรโลภคฺคปฺตฺตั^๕ ปทฺพตฺตฺติคฺคลาปิ^๖
 วิย ปาทฺวรหฺตฺตาวาริ^๗ มฺภูจิปิสนฺธนฺกณฺทลฺมณิเมชฺชณานาวิปฺปฏิมณฺุฑิติ^๘ กานฺณจฺจนมาลั
 ธาเรยฺมานั สทฺพาลงฺการปฺปฏิมณฺุฑิติ องฺคโลมชาเตหิ รัสสิหิ สทฺพทิสฺสาสุ ชลนฺตั ทนฺตั
 จตฺติริยาปฺเทหิ ปฺริปฺนณฺณั สิธิชฺชฺนฺเธหิ วิราชฺมานั ทิสฺวา อฺภูจ พฺราหฺมณนา^๙ ตตฺถเว
 วิสฺลฺยณิโน อเฬุ^{๑๐} ๕ เตปิ อตฺตโน ธาเรวตฺตาลงฺการิ อชานิตฺวา นานปฺปการวจฺจัน วทิสฺสุ ๕

ตทา สิธิมฺหานาयाปิ อฺภูจฺจฺจนุ พฺราหฺมณานั วิกลกิริยั ทิสฺวา^{๑๑} กิเมเตติ วตฺวา
 อตฺตโน เอกั ปฺริจาริกั ปกฺโกสาเปตฺวา เต ปุจฺจาเปสิ ๕ ตสฺมี อฺภูจฺจฺจนุ พฺราหฺมณานั
 อนฺตเว โภณฺทกณฺณโณ นาม พฺราหฺมณโณ อโหสิ ๕ โส อฺภูจวฺรสฺจฺจนุ สิปฺปานญฺจ ปารคฺโต

- * พ. : ปริวาเรหิ
- ๑ ม. : วสิตกุมาริ
- ๒ ข. : คิมหากาเล
- ๓ ค. : ปาวิจจตตกมมูล
- ๔ ล. : เกสรมิคราชานั
- ๕ ส. : ปภสฺสฺร โลภคฺคปฺตฺตั
- ๖ ม. : ปทฺพตฺตฺติ-
- ๗ ล. : ปาทวรหฺตฺตาวาริ, พ. : ปาทวรหฺตฺตาวาริ
- ๘ ข. : มฺภูจิปิสนฺธนฺกณฺทลฺมณิเมชฺชณานาวิปฺปฏิมณฺุฑิติ
- ๙ ล. : อฺภูจพฺราหฺมณา
- ๑๐ ม. : เฬุ

หุตวา อตตนา ปุเรกตปุณณสมการปากสุต* อตติตาย ปุณ สมานิจิตต์ อปฏจเปตวา
ตสุสา วจนํ สุตวา สีนตานุรณวา เปลิตวจนํ อาทิ กตวา สพุพนุตํ ปวุตตี กเถลล ๙ ตํ
สุตวา ปริจาริกายิ อตตโน อยยาย สิริมหามายาย สนนติกํ ปจจาคนุตวา สพุพนุตํ ปวุตตี
อาโรเจลล ๙ ตํ สุตวา สิริมหามายายิ โกณุตถนุพราหมณํ ปฏโกธาเปตวา อตตโน
ลตสนสุตปริวารานํ อนุตเร ยุตตญฺจานเน นิสีทาเปตวา ตมตถํ ปุจจนตี คาถมาห ๙

กสมิ นุ ฏฺเจ ตว ชาตญมิ
เกน อตฺเถน อีธานุปฺตโต
อกฺขานิ เม พฺราหมณ เอตมตถํ
ยํ อิจฺฉลล ตํ ททามิ ปตฺถิตนฺติ ๙

[๒๗]

โกณุตถนุพราหมณปิ สิริมหามายาย พิมพผลลสิสรตฺตโฏจวชิรทฺตนิคนท-
ปกสฺสธสมนฺนาคตาย** กรวิกิณฺนรคิตฺสทฺท* อติฏกมิตฺวา มหาพฺรหมฺสเรน วิย อติมธฺรฺสเรน
สพุพชนมโนหเรน สิริลฺกฺขณปฺนุณฺเนน** ปียวจเนน ปุจฺฉิตฺสทฺทํ สุตวา อูรํ ภิณฺทิตฺวา
อนุตคฺณํ คหิตฺ* วิย รากจิตฺเตน อติมฺพุโห* มหาภิลมฺนุโต หุตวา วิสณฺณเวิ อโหสิ ๙

ตํ ทิสฺวา สิริมหามายายิ โกณุตถนุพราหมณํ อตฺตีสฺยทเกน** ลินฺจาเปลล ๙
ตทา โกณุตถนุพราหมณปิ ปุณ อสุสาลํ ปฏฺฐลภิตฺวา สตี ปจฺจปฏฺจเปตวา สีนต-
นุรณวา เปลิตการณญจ สิริสฺสุทฺโธทฺนปริปฺนุณทฺวตฺตีสปริสฺลกฺขณญจ กเถนฺโต* คาถมาห ๙

* ส. : ปุเร กตปุณณสมการปากสุต
** ร. : -นิคฺขนฺธ-, ข., ม. : -นิคฺนฺธ-, ล. : -นิคฺนท-
* ม. : -ภิณฺนรคิต-
* ล. : สิริลฺกฺขณปฺนุณฺเนน
* ข., ม. : คหิตา
* ข., ม., ล. : อติฏกมฺพุโห
* ล. : อตฺตีสฺยทเกน
* ร. : โกณุตถนุพราหมณปิ, ม. : กณฺุตถนุ-
* ม. : กถนฺโต

อวยเย เทวี สีนตनु ^๑	ราชา สหุพชนาธิโป	
สิริขณูโธว ขลนุโต	อุสโก สิริวฑฒโน ^๒	[๒๘]
ตฤสตุระโธ ราชปุตโต	สิริสุทุโธทหนุโย	
เกสรสีโน มิตินุโธว	ทลนาคพลธาวโร	[๒๙]
อญคปจจกสมปโน	อาโรหปรินาหวา	
สีโน วิลาว นิภขณุโต	โสภติ มิคมุตตโม ^๓ ๕	[๓๐]
สีนตनु महाराजा	อภิเสกั กิริสุสตี	
เอกสตรชตติยานัน	โสภาเปสิ สกตรฐ ^๔ ๕	[๓๑]
โสปี โสฬสวสุโต ๖	สิริกาโร สุภาสีโต	
อาทาสมุขวณูโณว	สหุพสิปปานัน ปารคโต ๕	[๓๒]
จตุสฎฐีลภขณปณูณัน	ปณจกขยาณูปาคัต	
มเหสิกตฤกumar	วิจราม คนี คนี ^๕	[๓๓]
สีนตनुเปสิตมุนา	คณุตวา สหุพตฤ ปากฏ	
จตุราสีติสทสเส	อุตตเม หีนวัสเก ^๖	[๓๔]
จรณุตาปี อปัสตุนตา	อาคตา อธิ ปูเรเก ๕	
อชช เจว อิมั วส ^๗	ชีวโลเก อสทิส ^๘	[๓๕]
โลกปุรี อติภกมม	ยา สก กณูวาว เทวตา	
วรวัสตา ปชชตุนตา	อุสกา สหุพชนาธิยา	[๓๖]
มยมิ ตัง ปสสิตวาน	คมิสุสาม มหาปุรี	
อาโรเจสุสาม ราชสุส	ตุมเห ทสสนการณัน	[๓๗]
มเหสิฎฐาเน จเปตวา	โสภมานา ภวิสุสโต	
	อภิเสกั กิริสุสตี ๕	[๓๘]

^๑ ม. : สีนคณู

^๒ พ. : สิริวฑฒโก

^๓ ม. : โสภมิตมุตตโม

^๔ ม. : คนี คนี

^๕ ข., ล. : หีนวัสเก

^๖ ล. : วัส

^๗ ข. : อสทิส

อุโบ ชนา สมวยา	สุสีลา สมวณณิกา	
สมสทุธา สมปณฺญา	ราชภาวํ กวิสฺสธ	[๓๙]
อสุรกณฺญาสุชาตยา	สทุธี วสตี วา สกโก*	
เอวํ ตุมฺเห ราชปฺปตฺตา	โสภมาณา ภวิสฺสธ	[๔๐]
เฮวเมว มยํ จินฺตา	สุมนา โหม ตฺวฺจกา	
มยํ สทุเพ อฏฺจ ชนา	ตว อตุถาย อาคตาตี ๕	[๔๑]

ตํ สุตฺวา สิริมหามายาปี สิริสุทฺโธหนํ อปฺสฺสนฺดาปี สตพฺยาเม อติคฺมภีรวุเป^{*}
 ขลนฺดา ปทีปา วิย อติมณาปา ปฺสฺสนฺดา วิย จิตฺตเปมํ ชเนลิ^๕ ๕ ปพฺพตมตฺตเก คิริ^{*}
 มยฺวรสฺส คคณฺ เมฆลฺกขยฺนฺตเว^๖ ภาณฺุ ชเล^๖ ปทุมสฺส สสิลฺกขยฺ^๗ น กมฺทสฺส โตเย^{*}
 ยาว ยสฺส มิตฺโต น จ ตสฺส ทูเว โหติ ๕ เตน^{**} สิริมหามายา^๐ สิริสุทฺโธหนฺสฺสสน^{**}
 สุตฺวา เปมชาตยาเยว โหติ ๕ ยถาห ๕

ปฺพเพว สนนฺวาเสน	ปฺจฺจปฺปนฺนนิเตน วา	
เฮวณฺตํ ชายเต เปมํ	อฺปฺปลวํ ยโถทเกติ ๕	[๔๒]

* พ. : วาสโว
 ๒ ม. : อติคฺมภีร์ ฎุเป
 ๓ ช., ล. : ชเนติ
 ๔ ส. : ติริ
 ๕ ล. : ลกขยฺนฺตเว
 ๖ พ. : ภาณฺุชเล
 ๗ ส. : สสิลฺกขยฺ
 ๘ ส. : นกมฺทสฺสโต เย
 ๙ ม. : เวณ
 ๑๐ ม., ล., พ. : สิริมหามายาปี
 ๑๑ ม. : สิริสุทฺโธหนฺสฺสสน

สา สิริมหามายาปี^๑ โภณฑุณณพราหมณสุส กถิตวจนัน สุตวา อติมนาปา หุตวา
 อิตถิมาเยน ปฏิจจนัน กตวา อมนาป วิย อปี กิณจ^๒ วจนัน กเถตวา อมโก
 มหาพราหมณ อน อติตรณกุมารี ภเวยยัง มม มาตาปิตโร อตถิ ตวั มม มาตาปิตูนัน
 สุนติกั คนุตวา มนุเดยยาหิตี อาน ๗ ตัง สุตวา พราหมโณปี สาธุ อยุเย สีนตनु ราช
 มัง เปลิตกาเล ปณณการ^๓ มณปีสนน^๔ มม หตเถ เจเปตวา เอวั วทติ โภ พราหมณ
 ยตถ อิตถิรตนัน ปสเสยยาสิ อิมัน มณปีสนน^๕ ตสสา คีวาร์^๖ ลคคาหิตี ตสมา อยุเย
 สีนตनुรณวา ทินัน อิมัน มณปีสนน^๗ คนุถาติ อาน ๗ ตัง สุตวา สาปี สาธุ พราหมณ
 อานราติ วตวา ตัง มณปีสนน^๘ เอกั ปริจาริกั อานราเปตวา คนุโธทเกน โธวิทวา
 สพุพสาหาริเกน คนุเรน วิลิมาเปตวา มณิกรณทเก ๓เปตวา สุปตต^๙ นาม มหาอมจ^{๑๐}
 ปกุโกสาเปตวา สพุท กถิตวจนัน กเถตวา มณิกรณทเกน สทุธิ อฏจ พราหมณ เทวท
 ปรู อตตโน ปิตุ สุนติกั นยาเปลิ ๗ โภณฑุณณพราหมโณปี อตตโน สหาเย สตุต
 พราหมณ ปกุโกสาเปตวา อมจเจน สทุธิ เทวทปรู ปาวิลิ ๗ สุปตตมหมจ^{๑๑}ใจปี
 ฆนาธิปราชานัน ปณจปติฏจิตเน^{๑๒} วนุทิตวา สพุท กถิตวจนัน กเถตวา อฏจ พราหมณ
 ทสเสสิ ๗

ตัง สุตวา ฆนาธิปราช อฏจ พราหมณ เอวมาน อมโก พราหมณา ตมุเท
 ฉสตสทสุตราชูนัน อธิปตินา สีนตनुรณวา อตตโน ปุตตัง สิริสุทโธทนัน อภิเสกตถาย
 ลกขณปณณ^{๑๓} วรตนกณณ^{๑๔} จราเปตุ เปลิตา สจจนติ ๗ สจจ^{๑๕} เทวาติ วุตเต ราช อาน
 อมโก พราหมณา โส สิริสุทโธทนกุมาร^{๑๖} กถิตวสุเสติ ๗ เตปี เทว โส โสทสวสุส-
 ปริปณโณทานิตี วทีสุ ๗ เตนนิ พราหมณา โส ปณจสีเล วา ทสราชมเม^{๑๗} วา ก็

๑ ม. : สิริมหามายาปี
 ๒ ม. : กิณจ
 ๓ ม. : ปณณการ
 ๔ ม. : ติวีย
 ๕ ม. : สา
 ๖ พ. : ปณจปติฏจิตเน
 ๗ ร. : วอตนกณณ, ม. : ลกขณปณณวรตนกณณ, พ. : ลกขณปณณว รตนกณณ
 ๘ ม. : สุกุโธทนกุมาร
 ๙ ล. : ทราชมเม

รกษตีติ ปรุจฉิ ๙ เตปิ เทว โส ทนรกาลโต ปฏุชาย ปณฺจสีเล วา ทสราษมฺเม วา นิจจํ
รกษตีติ วทีสุ ๙ ตํ สุตฺวา ชนาธิปราชา โภ พุราหฺมณา กตโม ทสราษมฺไมติ ปรุจฉิ ๙
โกณฺทณฺยพฺพราหฺมโณ ชนาธิปฺสฺส วัฒนฺย ทสราษมฺเม อัจฺจิกฺขนฺโต คากมาห ๙

ทานํ สีลํ ปริจจาคํ อาชฺชวํ มุทฺวํ* ตปํ^๑
อโกธณฺจ อนีสณฺจ ชนฺตี สจฺจาวีโรธกํ^๒
อิมํ ทส ราษมฺมา เตน สุจฺริตํ นิจจํ เทวาติ ๙ [๔๓]

ตํ สุตฺวา ราชา ตฺวฺจจิตฺโต ปน ปสฺสณฺโต อิมํ คากมาห ๙

ธมฺมณฺจเว สุจฺริตํ^๓ น ตํ พุจฺจริตํ จเว
ธมฺมจาริ สุขํ เสติ อสมิ โลกํ ปรมฺหิ จาติ ๙ [๔๔]

ราชา อิมํ คากํ วตฺวา จินฺเตสิ มม สีตา สิริมหามายา โสฬสฺส
ทานิ^๔ อโย สีนฺคฺนุราชา^๕ อิมสมิ ชนฺพุทฺธิปฺตเล มนิตฺธิโก มหฺนฺนฺภาโว พนฺนฺตฺติอฺสฺสฺสฺสฺส
ทาสิ^๖ โภคสมฺปตฺติพฺพฺโโล ปฺณฺณววา เอโกปิ ราชา เตน สทิสฺโส นตฺติ ตสฺส ปฺจฺติ
สิริสุทฺโธทฺนฺกฺมาโร มหฺนฺนฺยฺโย มม สีตฺยา สิริมหามายาย สทฺธิ ราชากิเสกํ ปตฺวา
เอกสฺส
อสาทิสฺสา สว ตสฺส อคฺคฺมเหสิฏฺฐาเน ภวิตฺถํ ฏฺฐิตฺติ ๙ จินฺเตนฺตฺสฺส อพฺภนฺตเว นีติ
อฺปฺปชฺชติ ๙ ราชา ตํ อมจฺจํ ปกฺโกสาเปตฺวา โภ อมจฺจ ตฺวํ เทวียา สนฺติกํ คณฺตฺวา
พุราหฺมณฺณํ อคตฺกการณํ กเถตฺวา อานาโร อานฺราติ อาน ๙ โส สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
จฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

* พ. : มุทฺหวํ
๑ ร., ท., น., ช., ล. : ตมํ, ม. : คมํ
๒ ส. : ๙ อวีโรธกํ
๓ พ. : สุจฺริตํ
๔ ส., พ. : อิทานิ
๕ ม. : สีนคฺนุราชา
๖ ล. : -ทาสี-

ปวิสิตฺวา นิปชฺชิ ฯ โส ปจฺจุสกาเล^๑ สเทวเก โลเก ยถาทีนํ สหฺพสฺสตาณํ^๒ อสฺสทฺธิตํ
อนาลยํ นิพฺพานสฺสปีนํ ปสฺสตี ฯ เอวฺวโป สฺสปีโน อโหสิ ฯ อิมสฺมี ชมฺพทฺทีปมชฺเชเน เอโก
มหารตนวิมานิ เหญฺจา ปจฺจวิตฺตํ อญฺจนิตฺวา ยาว ภวคฺคา อติฏฺกมิตฺวา ปติฏฺจาสี ฯ
โสปี วิมานิ อญฺจวีสฺสตีภุมฺโม อโหสิ ฯ เหญฺจา ภุมฺโม ทฺวาสีติสฺสทฺสสโยชนฉฺตฺตงฺโค วิตฺถาโร
สมนฺตธา ทสฺสทฺสจกฺกวาเท^๓ ฉาทิตฺวา^๔ ติฏฺฐติ ฯ อญฺจวีสฺสตีภุมฺโม นาม สตฺต กามาจฺจ-
โลกา โสฬสฺสรูปโลกา^๕ จตฺตาริ อรูปโลกา^๖ อชฺชชฺรฺวากาเสติ ฯ โส อิมิ อญฺจวีสฺสตีภุมฺเม
สตฺต ทตฺวา^๗ ทฬฺพฺพมานิ โสภติ ฯ ตสฺส มณฺนิมโย อคฺโค อตฺตยวรัสิโย นิจฺฉาเรตฺวา
ชาติเชตฺเตท ทสฺสจกฺกวาฬสฺสทฺสเส โยภาเสตฺวา อญฺจาสี ฯ โส มหาวิมานิ อญฺจวีสฺสตีภุมฺโม
สตฺตวรัตนมโย ชชฺชสฺสมานปภสฺสโร สหฺพพชฺชานํ มโนหโร อโหสิ ฯ ตสฺมี รัตนวิมานิ จตฺตีส-
ลกฺขโยชนฉฺตฺตงฺโค^๘ สตฺตลกฺขโยชนวิตฺถาโร รัตนปฺลลงฺโก^๙ อโหสิ ฯ ตสฺมี รัตนปฺลลงฺเก
เอโก นวรัสิโ อตฺตโน มหติยา เทวกณฺณานิ สทฺธิ นิสฺสิตฺวา อญฺจมคฺคทฺวาริ^{๑๐} วิวริตฺถํ
มณฺตยิ ฯ ตํชฺชนนฺนเวว สมนฺตธา จกฺกวาฬคฺคทฺทโต นานารูปพิณฺฑูนิ สมนฺปนฺโน^{๑๑} มหามโฆ
อญฺจนิตฺวา ตสฺส ปาทมฺมุเล วสฺสตี ฯ นานารูปพิณฺฑูนิ วสฺสตีตเมโฆปิ ตสฺส กถิตวจฺนํ สุตฺวา
วรชฺชนฺนโต^{๑๒} ตเมว^{๑๓} ปรีวารยิ ฯ ตทา มหานุริโส เต มหาลิปิ สิฏฺฐาเปตฺวา เตลฺล
อตฺตยสฺสชฺชํ เทติ ฯ อยมนฺปิ เอโก สฺสปีโน ฯ ตโต รัตนวิมานโต ปุพฺพทิสฺสาภาเค เอโก
มหาคจฺจคฺคโร อโหสิ อติคฺคมฺภีโร อภงฺโก มหาภงฺโก อติฉฺตฺตงฺโค ฯ ตสฺมี คจฺจคฺคาตีเร

^๑ ล. : ปจฺจุสกาเล

^๒ ล. : สหฺพสฺสตาณํ

^๓ ม. : -จกฺกวาฬ

^๔ ม. : ฉาทิตฺวา

^๕ ม. : โสฬสฺสรูปโลก-

^๖ ม. : รูปโลกา

^๗ ล. : "สตฺต ทตฺวา" ไม่มี

^๘ พ. : จตฺตีส-

^๙ ล. : รัตนปฺลลงฺโก

^{๑๐} ล. : อมตทฺวาริ

^{๑๑} ม. : สมนฺปนฺโน

^{๑๒} ม. : วรชฺชนฺนโต

^{๑๓} ม. : ปเมว

มหาพราหมณ์ ปกโกสาเปตวา ตฤส สกการิ กตวา อตตนา ทิฏฐนียาเมเนว สุปินิ
 อาริเจสิ ๑ ตทา ไส^๑ รณณา ทิฏฐสุปินิ ปริคคณนิตฺวา ทิพฺพจกฺขณา ทิฏฐัง วิย อตตโน
 สิริเปเน^๒ รณโณ สุปินิ พุยาภาสิ เทว ตฺมุนากัง ปุตฺเตน สิริสุทฺโธทนฺกฺมาเรน สทฺธิ อภิเสกั
 กาทพฺพํ สกฺขณปริปฺพณฺณํ ปณฺจกฺขยาณิ กุมาริ สภิตฺวา อฏฺฐ พฺราหมณา อิทานิ
 อาคตฺวาติ ๑

ตํ สุตฺวา ราชา อมฺโก พฺราหมณ ปริปฺพณฺณสกฺขณกฺุมาริ สภนฺติ มยฺหเมว^๓
 โโก คุณฺเณ ภวิสฺสตีติ ปุจฺฉิ ๑ ไส นตฺถิ เทว ตฺยหนํ คุณฺเณ^๔ ยํ ปน อฏฺฐ พฺราหมณา
 รตนกณฺณํ ปริปฺพณฺณสกฺขณํ กุมาริ สภนฺติ สปิ นิพฺพานสฺสํ ททฺนตฺสส สทฺพณฺณพฺพทฺรสุส
 มาตา ภวิสฺสตีติ อาท ๑

ตํ สุตฺวา ราชา อฏฺฐ พฺราหมณา กทา มม สนฺติกั ปาปฺปนิสฺสนฺตีติ ปุจฺฉิ ๑ ไส
 เทว เต อฏฺฐ พฺราหมณา อิทานิ ปาปฺปนิสฺสนฺติ ตสฺมา สุปินิ ปสฺสเถวติ อาท ๑ ตํ
 สุตฺวา ราชา อตฺติฏฺฐจฺจิตฺโต อโหสิ ๑

วิวามฺจฺจกฺลปฺพภาคปริจฺเจโท^๕ ๑

สถาบันวิทย์บริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

-
- ๑ ส. : พฺราหมโณว
 - ๒ ส. : สิริเปเน
 - ๓ ส. : มยฺหเมว
 - ๔ ส. : คุณฺเณ
 - ๕ ส. : สมโต

จิตตพจนนตเร ปีติ ขเนติ^๖ ๗ โสปี^๗ ปุณ พุราหุมนเณ ปุจจิ อมุโ^๘ พุราหุมนเณ
 ขนาคีปรณโณ ปริวารว นตติอสุธา ๑ โภคสมปตติ ๑ กิตตกา^๙ โหนตติ ๗ เตปี
 ขนาคีปรณโณ สมปตติ ตสุส อาริเจนุตตา อานันสุ ๗

สกุยวสิสุสโร ราชชา	นาโถ อมุเห มนิตุธิโก	
โสปี ราชชา ขนาคีโป	ปุณณวณโต ^{๑๕} มนิตุธิโก	[๔๕]
เทวทหน มหาปุริ	สตตปาการมตถก	
ทวารทูลาลกสังยุตต์ ^{๑๖}	ปริกข สตตคณภี ^{๑๗} ๗	[๔๖]
เหมรูกขชลนตว	โสภติ ^{๑๘} นครมชณก	
ปาสาท ปณจปริวาร	สุทฐรัส ^{๑๙} วิมานก ๗	[๔๗]
นวโกฏิ มหาสุโร	ปณจโกฏิ นิ ^{๒๐} นตติโน	
สตตโกฏิ วรอสโส ^{๒๑}	พลี ตสุส อนุปโป ๗	[๔๘]
จตุราสีติธนุคโค	โกฏจาคารา พนุตตรา	
ทาสา ทาสี อนนุตตา ๑	คณิตุ ๑ อชานโต ๗	[๔๙]
อนุตโต พนิ มหาคาโม	วิสาโล อติพหุโก	
คามา อนุตโต จตุโกฏิ	วสนุตตา เสฏฐิโย ^{๒๒} อหุ ๗	[๕๐]

^๖ ข., ล. : ขเนติ

^๗ ท. : โสปี

^๘ ท. : อมุโ

^๙ ล., พ. : จตตกา

^{๑๕} ล., พ. : ปุณณวณโต

^{๑๖} พ. : -สงยุตต์

^{๑๗} ล., พ. : ปริกขสตตคณภี

^{๑๘} ล. : สภติ, พ. : สภติ-

^{๑๙} ล., พ. : สุทฐ รัส

^{๒๐} พ. : ปณจโกฏิ

^{๒๑} น., ข., ม., ล. : วรอสโส

^{๒๒} ล. : เสฏฐิโย

พหุคเร ปณฺจโกฏฐิ	ติฏฺฐนฺติ ๑ วิสาลกา*	
พหุณฺโณ ชนปโท	นิคโม ๑ พหุตโร ๑	[๕๑]
โธโลเกม ๑ มยฺ จานี ^๑	อฺยุยานํ เขตฺตมฺมกั ^๑	
เทวปุรี ดาวตีส	มฺมณฺธิยํ สมตลํ ๑	[๕๒]
มหานที สาชนที	สุตฺตฺตฺตา สุทฺธิกมลา	
พหุภา มาณวา ธีตา ^๑	มฺตฺตฺตฺนฺทิวํ กิฬฺนฺตกา ๑	[๕๓]
สุภิกขัํ สุรมฺมํ เขมํ	เอตํ ๑ รุขํ ชนินฺทกั	
อตุรชาติสุตฺต ๑ ๑ ๑	มฺหามาชาติ นามกา	[๕๔]
อสทิสสา ^๑ สพฺพนารี	เทวโลเก อธิธาปี ๑	
น โน เอสา ทิฏฺฐปฺพฺพา	มฺหามฺณฺญาติ ปากฺกา ๑	[๕๕]
อิตฺถิรตฺนํ ^๑ นามเอสา	กณฺญา อมฺเห น ทิฏฺฐกา	
สทฺสทฺสสกณฺญาโย	ปริวาเรตฺติ สพฺพทา ๑	[๕๖]
เทวโลเก สุชาติดาว	โลภติ สพฺพทิสเส	
มฺตฺตฺตฺกาเล ปพฺพตฺตฺเค	กลาปตฺติ ชลนฺตเก ^{๑๑} ๑	[๕๗]
สกลชมฺพทึปฺมุณี	น ทิฏฺฐา เอวมาทิสา	
ดาวตีสเ เทวปุเร ^{๑๑}	กิฬฺนฺตา นนฺทฺนฺปเม ^{๑๑} ๑	[๕๘]

* ส. : วิสกลา

๑ ว., ล., ส. : พหุตโร

๑ พ. : โธโลเกน

๑ พ. : จานี, ส. : ฉานี

๑ น., ช., ส. : เขตต์ มฺมกั

๑ พ. : พหุภา มาณวาธีตา, ส. : ผีตา

๑ พ. : เอถ์

๑ ล., พ. : อภาสทิสสา

๑ ล. : อิตฺถิรตฺนํ

๑๑ พ. : กลาปตฺติ-

๑๑ ว., น., ช., ส. : เทวปุเร, พ. : เทวปุเป

๑๑ พ. : นนฺทฺนฺปเม

อุชยานวามะ กิฬนดา	ทิวจา อมเน อุมมุตตกา*	
มณิว ไชตฺรนโต ^๑ ๑	โอภาโส สพุททิสเก ๑	[๕๙]
ชลนโต กปฺปรุกโข	นानารตนมุสฺสิตโต	
สตสทสฺสนาวิรมชฺเฌ	อคฺคิราสิว ไชติตา ^๒ ๑	[๖๐]
สพุทตารคณามชฺเฌ	ตารราชาว ไชติตา ^๓	
อิตฺถีรตนปวริ	มยํ ปุพุเพ น ทิวจกา ^๔ ๑	[๖๑]
ตุมหากํ อานุกาเวณ	รตนิตฺถิ วิปฺสฺสิตา	
อุตฺถิ วิปริตานิ	นानาทุมาว มุสฺสิตา ๑	[๖๒]
จตุสฺสฎฺฐีลภฺษณานํ	นิกฺขนุตภาสชาติตา	
อุวมุชฺยานํ คจฺจติ	หฺสฺตคฺคฺรเวเลีย ^๕ ๑	[๖๓]
มธุรวาจํ ภณฺติ	กวิกรุททิสทา	
ปาริสชฺชพฺรหฺมคามา ^๖	อาคโต พฺรหฺมเวเลีย ^๖ ๑	[๖๔]
อุณฺนาเทนฺโต วรสฺสทฺโ	สโร พฺรหฺมสฺส วาจโก	
นหวตฺตกา เกสา ทีฆา ^๗	อโด สฺนคฺคเวเลีย ๑	[๖๕]
สุวณฺณวตฺตวสนา	ชาตฺรปฺสฺส เมชลา	
อุตฺตวกรุกปฺปรุกฺษา	อาคตํ ทฺฤทฺตวตฺตํ ๑	[๖๖]
นानารูปปริปฺณณํ	สพุทาลงฺการวิภูสิต ^๘	
สตสทสฺสฎฺฐมารี ^๙	ปริวาเรณฺติ ตํ สทา ๑	[๖๗]

* ส. : อุมมุตตกา

^๑ น., พ. : ชาตฺรนโต, ม. : ชาตฺรนโตจ

^๒ พ. : ไชติกา

^๓ ล. : วชฺไชติกา, พ. : -ไชติกา

^๔ ส. : ทิวจิกา

^๕ ส. : หฺสฺตคฺคฺรเวเลีย

^๖ ล. : -คาน, พ. : ปริสชฺชพฺรหฺมคาน

^๗ ส. : พฺรหฺมเวเลีย

^๘ ส. : นหวตฺตกาเกสาทีฆา, พ. : ทีฆา

^๙ พ. : สฎฺฐาลงฺการวิภูสิต

^{๑๐} ม. : สตสทสฺสฎฺฐมารี

ทิวชานัน มนุสสถานปุปี ^๑	ติตติ ^๒ นาม น คจจติ	
เทวโลก มนุสเส วา	สหพา อิตติ อสาทิสา ๗	[๖๘]
รัตนกณณ์ มย ทิวชา	อุสภ สหพนาวรี ^๓	
นาเมน สิริหมามาย ^๔	อสุมี โลเกว ปากฎ	[๖๙]
มาตาปิตุชติวรี	กุลวเสปี ^๕ อุตตม	
ปญจสีเลหิ ^๖ สมุปนุ	สนุต ทนต สุนุทริย ๗	[๗๐]
มหลิต จรุตาน	ทลสมุเม จรุติน	
ภิจจา ^๗ สทฐา เอสา กณณา	อณณา นารี ^๘ อสาทิสาติ ๗	[๗๑]

เอว พุราหมณา อิมานิ คากาหิ ชนาธิปรณโณ สมุปรตติญจ สิริหมามายญจ
 วณณตวา ปุณ ชนาธิปรณโณ กถิตลลสนัน กเกตุ เทว ตสุสา กุมาริชา ปิตุโน
 ชนาธิปรณโณ สนุติก คนุตวา มณิปีสนุสนญจ ตุมหาก ปณณาการญจ ทลเสตวา
 สหุท กถิตวจนญจ กเกตุวา ตุมหาก สหสมุปรตติญจ หตติอสุสสุพลปนุตญจ^๙
 มหิทุชิกานุกาญจ วณณเม โสปี ต อติมนาปัจจิตโต ปุณ อมเห^{๑๐} ปุจฉิ สันตุนรณโณ
 ปุตโต กติปริสชาติ ตสุส ปุจฉิตกาเล^{๑๑} มย เทว อมหาก รณโณ ปุตตา ตโย ปริสชาติ
 กถยิมหา^{๑๒} เก นามาติ วุตเต เทว เขฎฐปุตโต สิริสุทโธทาโน^{๑๓} มชฺฉิมิ สุกุโกทโน

^๑ ร. : มนุสสถานปุปี

^๒ ร., ท., น., ช., ม., ล. : ติตตินา, ส. : ติตติ

^๓ ส. : สหพนาวรี

^๔ ล. : อสิริหมามาย

^๕ ล., พ. : กุล วเสปี

^๖ พ. : ปญจสีเจหิ

^๗ พ. : ภิจจา

^๘ ร. : นารี

^๙ ร., ส. : หตติ. พ. : หตติอสุสสุพลปนุตญจ

^{๑๐} พ. : อมเห

^{๑๑} ท. : ปุจฉิมิ อมิตโตท (จรวมิต)

^{๑๒} ส. : กถยิมหา

^{๑๓} ท. : สิริสุทโธทาโน

ปัจฉิมโอม อมิตโตทโนติ กถยิมหา โสปี สาธุติ วตฺวา เตสุ สิริสุทฺโธทหนกฺุมารสุส คุณํ
อมุเหหิ วัฒนิตํ สุตฺวา อติมนาไป อตฺตโน อคฺคมहेสิญฺจ^๑ อุกฺคฺราชปฺตฺตเสนาปติอมจฺจ-
คนปติวิสาเล^๒ ๑ ปกฺโกสาเปตฺวา เตหิ^๓ สทฺธิ วิวานกฺรณํ มนฺเตสิ เต สทฺเพ สาธุติ
วทิสฺสู มนฺตปฺริยสาเน อานาเรหิ อมุเห สนฺตปฺเปตฺวา ปณฺณากาเรหิ สทฺธิ อววานสาสนํ
ทตฺวา อมุเห อฺยุโยเชสิตี ๑

ตทา สีนฺตนุราชา เตสํ สนฺติกา ชนาธิปฺรณฺโณ กตฺติสาสนํ สุตฺวา อติตฺถุจฺจิตฺโต
ตฺสุมิ ขณฺเ สทฺธิยํ นาม อมจฺจํ ฉลตฺสทฺสสทฺทฺยราชาโน ๑ ปกฺโกสาเปตฺวา เตหิ สทฺธิ
มนฺตยิตฺวา อญฺจ พฺราหฺมณฺเ ๑ สทฺธิยอมจฺจญฺจ^๔ สุตฺติมตฺต^๕ นาม เสนาปติญฺจ ตโย
ราชาโน ๑ ปกฺโกสาเปตฺวา เตสํ หตฺถे พหุปณฺณาการญฺจ ๑ เปตฺวา อววานกฺรณฺเ
วิจารณฺตถาย ชนาธิปฺรณฺโณ สนฺติกํ เต เปเสสิ ๑ เต สทฺเพ เทวทหนนฺครํ คนฺตฺวา
ชนาธิปฺสุส รมฺโณ สีนฺตนุรมฺโณ สาสนํ กถยิสฺสู ๑ ตทา ชนาธิปฺราชาปิ อติตฺถุจฺจมานโล
อฺปฺพานเสนาปติญฺจ^๖ สุตฺติตฺติอมจฺจญฺจ อุกฺคฺราจฺจญฺจ^๗ ติกฺขสาชราชญฺจ สีสฺทิวราชญฺจ
ปกฺโกสาเปตฺวา เตสํ หตฺถे ปณฺณากาเร ๑ เปตฺวา สีนฺตนุรมฺโณ สนฺติกํ เต เปเสสิ ๑
เตปิ สีนฺตนุรมฺโณ สนฺติกํ คนฺตฺวา สุนฺทรวิวานกฺรณฺตถาย กถิ อารโจะสฺสู ๑ ตํ สุตฺวา
ซีนฺตนุราชาปิ อติตฺตฺสิตฺวา^๘ เตสํ มหาสทฺทฺการํ กตฺวา สุนฺทรปณฺณากาเรหิ สทฺธิ เต
อฺยุโยเชสิ ๑ ตโต สีนฺตนุราชา สทฺเพ สทฺทฺยราชาโน^๙ ปกฺโกสาเปตฺวา อววานกฺรณฺตถาย
พหุสุรอนฺนปทานาทินิ^{๑๐} โยเชตฺวา ตโต กปฺลิตฺตฺถนฺครโต ยาว เทวทหนนฺครา มคฺคํ

๑ ร. : อคฺคมเมเฮสิ (จารณิต)
๒ ม. : อุกฺคฺราช, พ. : อุกฺคฺราชปฺตฺต-
๓ ล. : เตสฺหิ, พ. : เตสํ หิ
๔ ม. : เต
๕ ข. : สทฺธิยามจฺจญฺจ, พ. : สทฺธิยํ อมจฺจญฺจ
๖ ม. : สุตฺติมคฺค
๗ ม. : อฺพน-
๘ ม., พ. : อุตฺตาร-
๙ ล. : อติตฺตฺสิตฺวา
๑๐ ล. : สาทฺทฺยราชาโน
๑๑ ร., ข., ม., ล. : อนฺนปทานาทินิ, พ. : พหุสุรอนฺนปทานาทินิ

โธธาเปตวา อลงกรวาเปตวา อุโภสุ* ปสุเสสุ อจุอุกทลโย^๑ โปปาเปตวา ทวีสุ มคค-
 ปสุเสสุ นจจคิตปญจจกิกตริยวาทิตสภจค์^๒ ปติฏจาเปตวา^๓ มคคสุสุปริ วิดาเนหิ
 ฉาเทตวา นานาปุพพทามคณฐทามาณี โอลุมพิตวา^๔ ลาชปญจมาณี ปุพพมาณี โอภิราเปตวา
 ปญชาวสงขลารีมูรเชเยว^๕ นานาสทุเท ปติฏจาเปตวา^๖ ตโต ราชกจจพุนธิต^๗ เหมกปุ-
 นีवासส์ สุวณฺณกิงกณิกราชฏอสุสฏจปตตลุมพิต^๘ ตลุมิ ปิฏจิมุหิ นานารตนขจิตปาสาท-
 ปติฏจิตเด^๙ อคฺคณิสมณิมุตตปตตขนุทธกาณฺจนอุสุสาปิตเสตจจตต^{๑๐} อีสาทนต^{๑๑} กุณฺขริ
 ทวีสุหสฺส^{๑๒} นานาลงการวิภูสิต^{๑๓} นนฺทวนุญยานเ กิพิตเทวดาโย วิย สทุเพ สกฺยราชาโน
 อภิรุษหาเปตวา รตนปจฺจยนามกคชินุทวรชนุเธ^{๑๔} สิริสุทฺโธทนกุมาร^{๑๕} อาโรเปตวา เอกส-
 ราชานเ ต^{๑๖} ปริวารวาเปสิ ๗ ตโต เมฆอนุปาทิ ทนฺตวชิริ นนฺทियาวภูฏวณฺณสกลสรวิ^{๑๗}
 หัสปาทวณฺณปาท^{๑๘} นกฺขตตราชินิกวิ^{๑๙} วาตเวต^{๒๐} ติสหสฺสตฺรจฺจค^{๒๑} สทุพาลงการวิภูสิต^{๒๒} เหว
 นนฺทวนุญยานเ กิพิตเทวดกุมารวา วิย อติโสภมานา สทุเพ สกฺยราชกุมารวา อภิรุษพิตวา
 สิริสุทฺโธทนกุมาร^{๒๓} ปริวารยีส ๗ ตโต นวลกฺษณนุคฺคหา นิลปิตโลहितโธทามณฺเฑฆฏจปภุสฺส-

* พ. : อุสุโ

๑ ม. : กทลโย, ส. : -กทลโย

๒ พ. : -ปญจจกิก-

๓ ส. : ปติฏจาเปตวา

๔ ร., น., ข., ล. : โอลุมพิตวา

๕ พ. : -มารี-

๖ พ. : ปติฏจาเปตวา

๗ พ. : ราชกจจพุนธิต

๘ ร., ข. : -ลุมพิต, พ. : -ปตตลุมพิต

๙ ส. : นารตน-

๑๐ ม. : -เสตจจตต, ส. : อตฺตนิ-, พ. : -ปตตขนุ-

๑๑ ข., ล. : อีส, ส. : อีสสา-

๑๒ ม. : ทวีสุหสฺส-

๑๓ ส. : -ตชินุท-

๑๔ พ. : นนฺทियาวภูฏวณฺณสกลสรวิ

๑๕ ร., ท., น., ข., ล. : นขตตรา, ม. : นขคฺควราชินิกวิ, พ. : นขคฺควราชินิตวิ, ส. : นว ขคฺค-

๑๖ พ. : วาตเวต

วิจิตรตรนปฏิมณฑิตา ธนุหตุกา สหุพหตุถิยอปรโต^๑ คจจนุติ ๖ ตทา สีนตบูรราชาปี
 ดิสหตุสสทฎานี อหรวาเปตวา^๒ ตณุชุลลาลีหิ ปุรวาเปตวา^๓ ปุรวโต คจจาเปสิ ๖ ตโต
 จตุสหตุสสทฎานี^๔ อหรวาเปตวา^๕ ธนุกฎาทีนิ อหรวาเปตวา^๖ ปุรวโต คจจาเปสิ ๖ ตโต
 ฉสทฎานี สทฎานี นานามิคม์เสหิ นานามจจมฺเสหิ มจจรอมุพผลานี^๗ นานาปณฺณากาเรหิ
 ๑ โลกมริจิมสุผาณิตสทฎกรตมุพลาทีหิ ๑ ปุรวาเปตวา ปุรวโต คจจาเปสิ ๖ สยมิปี
 เสนาปติอมจจคนปติเสฎฐีพุราหุมณโอิโรคนปรีวาริตี^๘ มจจลหตุถิ อภิรฎุหิตวา
 จตฺรจฺคินิยา เสนาย สหุธี สหุพปจจโต คจจติ ๖

ตทา ชนาธิปราชชา สีนตบูรณฺโถ อากตภาวํ สุตฺวา อตฺตโน อคฺคฺมเหสี
 ปกฺโกสาเปตฺวา เสนาปติอมจจาทีหิ ปรีวาริตี พุทฺทกฺยานํ อภิรฎุหิตวา^๙ นครา นิกฺขมิตฺวา^{๑๐}
 อโสกอุยฺยานเ ตํ พุทฺทกฺยานํ จเปตฺวา ปทสา ๑ คนฺตฺวา สีนตบูรณฺโถ ปจฺจคฺคฺมณํ
 กตฺวา^{๑๑} สีนตบูรราชานํ วนฺทิตฺวา อตฺตโน นครํ เนติ ๖ ตทา สีนตบูรราชา อติรมฺมณียํ
 ลุมฺพินิวนํ^{๑๒} อุยฺยานํ ทิสฺวา ชนาธิปราชานํ เอวมาห สมฺม มยฺหํปี พฺหุ หตุถิอสุสา พลํ^{๑๓}
 มหฺนตํ อญฺโตนคเร วสิตุํ นาม อยุตฺตํ ตสมฺมา^{๑๔} อิทํ มหาอุยฺยานํ อติสภจฺคํ โหติ อโยปี
 มหานที อติคฺมภีรวา^{๑๕} อหํ อีเรว วสิตุํ ยุตฺโตติ ๖ ตํ สุตฺวา ชนาธิปราชชา สวจฺ ทเววติ

^๑ พ. : -ยุธ-, ส. : -ยุถ-

^๒ ล. : ปุรวาเปตฺวา

^๓ ล. : -สฎานี

^๔ ส. : อหรวาเปตฺวา

^๕ พ. : อาตาเปตฺวา

^๖ ร., น., ช., ล. : -ธมฺกผลานี

^๗ ล., พ. : -โอิโรคน-

^๘ ม. : อภิรฎุหิตฺวา

^๙ ล. : นิกฺขมิตฺวา

^{๑๐} พ. : ตก " สีนตบูรณฺโถ ปจฺจคฺคฺมณํ กตฺวา "

^{๑๑} ร., ท., น., ช., ม., ล., ส., พ. : ลุมฺพลิวณํ

^{๑๒} พ. : พหุหตุถิอสุสพลํ

^{๑๓} ส. : อีสุมมา

^{๑๔} ร. : อติคฺมภีรวา

วตฺวา ตํ ฌานํ โสธาเปตฺวา อทาสี ๕ สีนฺตฺนุราชา ตตฺตฺเถว ฆนฺธาวารํ นิวาสาเปตฺวา วาสํ
 กตฺวา สุรคณํ^{*} นาม วฑฺฒกํ อัจฉริยํ ปฏฺโกธาเปตฺวา ปุณฺทิวเส อรฺุณฺคฺคฺมฺนเวลาย
 อฑฺฒโยชนํ มณฺุทปํ กาวาเปตฺวา ตโต อฏฺจสฺตตฺมฺภาหิ ปติมณฺุทิตํ เอฏฺุณวีสฺติฏฺุมิถํ^๑
 โภกนฺุทํ นาม ปาสาทํ กาวาเปสิ ๕ ตโต ฆนาธิปฺวาชายํ ธณฺุณมฺุตฺตปาสาทนฺุจ^๒
 เวทฺุปฺตฺตปาสาทนฺุจ กาวาเปสิ ๕ ตโย ปาสาทา ๑ เอกมาเสเนว นิฏฺุจิตา ๕ ฌคฺุณมาเส^๓
 เทวทฺุหนนฺุครํ ติทลปฺุรํ ุวีย อสงฺุการาเปตฺวา อโสภณฺุชฺุชานํ ปากาเรหิ อสงฺุการาเปตฺวา ตโย
 ปาสาทา ๑ มหามณฺุทปฺุณฺุจ อสงฺุการาเปตฺวา มณฺุทปมฺุชฺุณเฒ มหารเห ปสฺุสงฺุเก
 ตาลปฺุปฺมาณฺุจจํ สตฺุตรตฺุณวาลี กตฺวา อนคฺุณมกฺุพฺุทตฺุเถหิ^๔ ฉาเทตฺวา ฌเปสิ ๕
 อรฺุณฺคฺคฺมฺนกาเล สิริมหามายํ^๕ สิริฆนฺุสนามเกน ฌนฺุทนฺุทเกน นฺุหาเปตฺวา นานาลงฺุการา
 อสงฺุกริตฺวา สตฺุสทฺุสทฺุมาริกเก ปรีวาวาเปสิ ๕

ตทา สีนฺตฺนุราชา สิริสฺุทฺุโรทฺุณวาชปฺุตฺุตํ นานาคณฺุโสทฺุเกน นฺุหาเปตฺวา^๖ ราช-
 ภิเสกวตฺุถํ นิวาเสตฺวา นานาลงฺุการาเรหิ มณฺุททาเปตฺวา กาลํ โอลฺุเกตฺวา อยเมว กาลโ
 คณฺุตฺุพฺุโพติ มหารถวํ นานารตฺุณทาเมน โอลฺุมุเพตฺวา^๗ ฌตฺุตาโร ฎฺุทวณฺุณเฒ^๘ อสงฺุเส
 โยเชตฺวา สิริมหามายาย ราชธิตาย^{๑๐} สฺุนฺุติกํ เปเสตฺุกาโม ๕

* ม. : สรตณ

๑ ม. : เอฏฺุณวีสฺติฏฺุมิถ

๒ ม. : ธณฺุณมฺุต-

๓ พ. : ฌคฺุณมาเส

๔ พ. : อนคฺุณมกฺุพ-

๕ พ. : สิริมหามายาย

๖ ส. : นหาเปตฺวา

๗ ร., น., ข., ล., พ. : โอลฺุมุเพตฺวา

๘ พ. : ฎฺุทวณฺุณเฒ

๑๐ ม. : ราชคิยาย

อโห ปุณฺณโณ ธีตฺตยาปิ มยฺหํ
 มาตาปิตฺตํ ปุรโต น ทิฏฺฐโจะ
 เทวสฺสโม นิ อาคโตปิ* สกฺโก
 อสุวรา ๑ กณฺณวา สุชฺชาตาปิ อธิ ๑

[๗๒]

สวีสฺสุ เทวา จกามาจจวรา
 โลกาทิพฺพหฺมา ภวคฺคา ๑ มฺนุสฺสา
 สุทฺธธาปิ** พุทฺธมา เทวตานิ สทฺธิ อาคมิ
 อธิ วีสฺยา ชลนฺตนา ทิสฺสาสุ ๑

[๗๓]

จกฺกวาฬคฺคพฺพมา ปวตฺตนา สุวณฺณนา
 นานาทิสฺสาคิ*** ปากฺกฺวา สทฺพเพ เทเวหิ^๔
 สตลฺกขจตุหิ สฺสงฺมา^๕
 อุตฺถ อโห ปากฺกฺวา สทฺพพา ทิฏฺฐจาทิ^๖ ๑

[๗๔]

โธ ชนฺธาธิปฺราราชาปิ อพฺพุตฺตปฺพุทฺธมจฺฉริยํ^๗ วณฺณณฺตวา อตฺตโน ธีตฺต คมนมคฺคํ
 อลงฺการาเปสิ ๑

ตทา สกฺโก เทวราชาปิ วิสฺสุกฺกมฺมํ เทวปฺตฺตํ ปกฺโกสฺสาเปตฺวา สมนฺตนา มณฺฑปเป
 สมนตฺลํ โสธาเปตฺวา สิริมหามายาย อาคมมนมคฺคํปิ^๘ อทฺตมโยชนํ ปฺจพฺพํ สมนตฺลํ^๙
 กอาราเปสิ ๑ ตทา สทฺพเพ เทวาปิ มหาสฺสงฺคํ กิฬฺสิ ๑ สิริมหามายา^{๑๐} ราชธีตฺตาปิ

* ข., ล. : อาคตโตปิ

๒ ส. : สุทฺธโรปิ

๓ ร., ท., ข., ล. : นานาทินิ ตา, พ. : นานาทินิ, ส. : นานทิสฺสา

๔ ร., ท., น., ข., ม., ล. : เทเวหิ, พ. : เทเวหิ

๕ ม. : สตลฺกขณจตุหิ สฺสงฺมา

๖ พ. : ทฏฺฐจาทิ

๗ ข., ล. : อพฺพุตฺตปฺพุทฺธมจฺฉริยํ

๘ พ. : -มคฺคมฺปิ

๙ ม. : สมนตฺลํ

๑๐ พ. : สิริมหามายา ว

สัพพาทรรณปติมณฺฑิตา สตสทสทกณฺณวาหิ ปริวฺตฺตา สุวณฺณปาสาทา ไอตริตฺวา มหารหํ
 รทวํ อภิรฺยุหิตฺวา อสุรกณฺณวาสุชาตํ อตฺตโน ปฺรโต กตฺวา นครา นิกุขมิตฺวา
 อฺยุยานาภิมุขี อคฺมาสิ ฯ สุชาตา อสุรธีตาปี เทวจฺจปริวฺตฺตา ทิพฺพทนต์ อภิรฺยุหิตฺวา
 สิริมหามายาย รทปฺรโต คจฺจติ ฯ ตสฺสา สิริมหามายาย ปจฺจโต สกุโก เทวราชา จ
 ขนาธิปฺวราชา จ ตสฺสา มาตา สุนนฺทา จ ไอโรคคณา จ สัพฺเพ ราชาโน จ อญฺุพฺเพน
 คมฺิสฺสุ ฯ สัพฺเพ เทวาปี มคฺคสฺส อฺภาโต จตฺตธชปฺรฎาภาทีนํ* ปฺรปฺปาฏิยา จาปยฺิสฺสุ ฯ
 สมนฺตา มหามณฺฑลเป สัพฺเพ เทวา มนฺุสฺสา จ นิสฺสีทิสฺสุ* ฯ ตสฺสา นิกุขนฺตกาเล
 อากาสโต" ทิพฺพมณฺุขาราทินานาทิพฺพปฺุฝวสฺส" วสุลฺลํ ฯ ตทา วสุลฺลิตปฺุฝวราสีปี เอก-
 โยชนวิตฺตารา ทฺุวิโยชนายามา อสฺสปีฏฺจิมฺุตฺตคา โหติ ฯ สว สิริมหามายาปี เทวสฺงเมหิ
 สทฺุธิ ทฺุวารโกสฺฏจฺานํ ปตฺตทา ฯ ตทา สีนฺุตนฺุราชา พฺุ นตฺุถิอสุเส" ปฺรปฺปาฏิยา จเปตฺวา
 ตโต รตนปจฺจยนามสฺส มงฺคลเสตกณฺุขรสุส ปิฏฺจियํ สุวณฺณชาลํ รทฺุชาลํ มุตฺตชาลํ"
 ปพาลชาลํ โลหิตชาลํ วชิรชาลํ มณฺิชาลนฺุติ อิมานิ สตฺต ชาลานิ อตฺตริตฺวา สุวณฺณ-
 รตนขจิตปาสาทคชวปริฏฺจियํ จเปตฺุ สิริสฺุทฺุโรทนกฺุมาโร อาริเปตฺวา เอกสตรราชาโน ตํ
 ปริวาราเปลฺลํ" ฯ ตสฺส ปฺรโตปี สฺุทฺุธาวาสมหาพฺุรฺุหมมา" ปุณฺุณจฺนุทํ" วีย มนฺุทํ เสตจตฺตํ
 คเหตุวา คจฺจติ ฯ ตโต สีนฺุตนฺุราชาปี ฉสทสทสทกยราชปริวฺตฺโต ตสฺเสว ปจฺจโต
 คจฺจติ ฯ ตโต สกุโกทนกฺุมาโร จ อมิตฺโตทนกฺุมาโร จาติ อฺุโก กฺุมารา เอกํ มงฺคลรนต์
 อภิรฺยุหิตฺวา จตฺุรฺุคินิยา เสนาย สทฺุธิ มหาพฺุรฺุหมโน ปจฺจโต สิริสฺุทฺุโรทนสฺส
 ปฺรโต คจฺจนฺุติ ฯ เหว อญฺุปฺรปฺปาฏิยา อฺุโก ขตฺติเย ปริวาราเตวา เทวตาโย อคฺมฺิสฺสุ ฯ ตทา

* ล. : -ปฏากาทิน, พ. : -ปฏากาทิน

๒ ล. : นิสฺสีทิสฺสุ

๓ ล. : อากาอากาศโต

๔ พ. : ทิพฺพมณฺุขาราสี, ล. : -วสุล

๕ พ. : พนฺุทฺุถิอสุเส

๖ พ. : มุตฺตชาลน

๗ ล. : ปริวาราสิ

๘ ม. : สฺุทฺุธาวาสี-

๙ ว. : ปุณฺุณจฺนุทํ, ม. : ปุณฺุณจฺนุทา

สิริสุทโธทนกุมาโรปิ เอว มหาปริวาริ สทุธิ ทวารโกฏจกชาน^๑ อติกกม^๒ ๗ ตทา
 สีนตบูรราชาปี ขนธาปริราชาปี สทุเพนิ เทเวนิ สทุธิ มหามณฺฑลปี ปวิสิสุ ๗ ตโต
 สทุธวาทสมมหาพฺรหฺมาปี กาลัง โยโลเกตฺวา อัย กาลิตติ ฅตฺวา สิริสุทโธทนกุมารสฺส
 หตฺถัง คเหตฺวา อฺปฺริรัตนราสิมฺหิ^๓ อาริเปสิ ๗ สฺฐาตา อสุรินฺทริตา สิริมหามาบาย หตฺถัง
 คเหตฺวา ตเถว รัตนราสิมฺหิ อาริเปสิ ๗ ตทา อฺโกปี ขตฺติยา อญฺญมญฺญํ หตฺถัง
 คณฺหิสุ ๗ สกฺโก เทวราชา สงฺขํ รมฺนฺโต^๔ อฏฺฐาสิ ๗ ปญฺจสิขเทวปฺตฺโต มหาวิณฺ
 วาเทติ ๗ ทิพฺพตฺริเย ๑ มนฺุสฺสตฺริเย ๑ เอกปฺปหาเรเนว วชฺชิสุ^๕ ๗ สฺทุธวาทสมมหาพฺรหฺมา
 วรฺกฺทกปฺริปฺญณฺํ รัตนํจฺคารํ คเหตฺวา มจฺจลวาชํ วจฺนฺโต วิวาหนมจฺจลวาทํ เตสํ สีเส^๖
 อภิสินฺจิสฺสุ ๗ ตํชณฺญเนว ทฺวิสทสนฺทสฺจตฺลทฺขอติพนฺลสงฺฆาตา^๗ มหาปจฺวี สุวณฺญคฺชนฺโต
 นิฏฺชนฺโต อติสมฺนจฺิตฺโต อทฺทฺนฺโต นาม กฺญฺชโร วิย คฺชฺชฺมานา กมฺปิ ๗ สินฺเนปฺพพฺตรราชา
 โอนมิ ๗ มหาสมฺมุทฺโธ^๘ สงฺขฺมิ ๗ อกาลวิชฺชุลตา นิจฺจริสุ^๙ ๗ เทโว คฺชฺเชนฺโต^{๑๐} ขณฺิกวสฺส
 วสฺสิ ๗ หิมวณฺตวาลิโน จตฺปาทา สีหาทโย สกฺลหิมวณฺตปฺปเทสํ เอกนิมนฺนาทํ อํกฺสุ ๗
 ไชรมาลี ๑ สฺริยมาลี ๑ ไชสมาลี ๑ ทิฏฺฐิมาลี ๑ สลิลมาลี ๑ มุตฺตมาลี^{๑๑} ๑ นิลมาลี
 จาติ อิมานิ สตฺต รัตนานิ อากาสโต ปตฺติตฺวา สมฺนตา มณฺฑลเป เอกโยชนฺกุชาน
 วสฺสิสุ^{๑๒} ๗ สกฺลจกฺกวาทเทวตฺาโยปี นีลาทนิ นานารตนานิ วิกริตฺวา^{๑๓} สาธุการํ ทตฺวา
 เญจฺวา วุตฺตนเยเนว ปตฺติตฺลโต ยาว ภวคฺคา เอกนิมนฺนาทํ สวายิสฺสุ ๗ ตํ ทิสฺวา

๑ พ. : ทวารโกฏจกชาน, ส. : ทวารโกฏชาน
 ๒ ร. : อติกกม
 ๓ ล. : อฺปริรัตนราสิมฺหิ
 ๔ ม. : รมฺนฺตา
 ๕ ส. : วิชฺชิสุ
 ๖ ล. : สีเส
 ๗ ร. : ทฺวิสทสนฺทส-
 ๘ ท. : มหาสมฺมุทฺโธ
 ๙ ล. : นิจฺจริสุ
 ๑๐ ส. : คฺชฺเชนฺโต
 ๑๑ ล., พ. : มุตฺตมาลี
 ๑๒ ล. : วสฺสิสุ
 ๑๓ ร., ท., น., ข., ล., ส. : วิกริตฺวา

สกลสมุหเทพปวาริโน^๑ เอกสตราชาโน ๑ สีนตนาอาทโย สหุเพ สกยวราชาโน ๑ เสนาปติ-
 อมจจาเสฏฐิจินปติมหาสาตพราหมณา^๒ ๑ พราหมณี ๑ สุธธา จาติ สหุเพ ชนา
 โลมน์สาทอิจจวริยพฤตชาตา^๓ อหะสุ^๔ ๗ อโน เอเต อุโกปี ชตติยา มหาปญญา มนิตุทธา
 มหานภาวา อญญเอหิ เทวมนุสเสหิ^๕ อสทิสา ลกขณปริปญญา อุเทนตสุริยา^๖ วีย
 ชลนตา โสภนัตติติ วจนณตวา สาธุการมทंस ๗ สหุพตริยหตถานัน เทวมนุสสถาน^๗
 มหาสมุททกัจฉิย เมฆคชชิตนิคุโฆโส วีย มหาโฆโส อโนสิ ๗ ตทา ชนาธิปราชชา ๑
 สุนนทาเทวี นาม สิริมหามายาย มาตา^๘ ๑ สีนตนาราชา ๑ สิริสุทโธทนตส กจจาเยนา
 นาม มาตา จาติ^๙ สหุเพ เต เอต อพฤตปพพ^{๑๐} ปาฏิทริย^{๑๑} ปสฺสิตวา ปุณปุณ^{๑๒}
 สาธุการิ ทตวา อพฤตเว ปิตี^{๑๓} อุปาเทสุ^{๑๔} ๗ สุนนทาเทวีปี^{๑๕} ทิปฐุคณสมาลาทินิ^{๑๖}
 คเหตุวา สุธธาวาสมหาพราหมณา ๑ สนปติมหาพราหมณา ๑ วสวตติเทวราชา ๑ สกโก
 เทวราชา ๑^{๑๗} สุธธตา จาติ อิม ปญจ เทเว ปุเชตวา สาทเรน ปญจปติภูจิตน
 วนทิตวา คากมาห ๗

^๑ ร., น., ช., ล. : -สมุหเทพ-

^๒ พ. : -เสฏฐิ-

^๓ พ. : -อจจวริยพฤต-

^๔ น., ช., ม., ล. : เทวมนุสสถานี

^๕ พ. : อุเทนเต สุริยา

^๖ ร. : เทวมนุสสถาน

^๗ พ. : สิริมหามายามาตา

^๘ ล. : จาปี

^๙ ล. : อพฤตปพพ

^{๑๐} พ. : ปาฏิปาฏิย

^{๑๑} ล. : ปุณปุณ

^{๑๒} ร., ล. : ปิตี

^{๑๓} ล. : -เทวีปี

^{๑๔} ร., พ., น., ช. : ทิปฐุค-

^{๑๕} ร. : เทวราชา ล ๑

สพเพ เทวา ๑ นาคา ๑	วนรุกรชา ๑ ปพพตา	
อนุดลิกุเซ ๑ เย เทวา	อินุทา พุรพมา มนิตุธิกา [*]	[๗๕]
ตุมเห มนิตุธิกา เทวา	สุณาด วจัน มม	
มยห์ อิตฺยา ^๒ กุจฉิมหิ	นิกขนโต ๑ ^๓ ทนโร ๑ โส	[๗๖]
จตุสจจ ๑ วิชฺฌิตฺวา ^๔	พฺพโธ โลกเ ภวิสฺสติ	
โลกเ อนุสาสติ สพเพ	ธมฺมจกฺกปฺปวตฺตโก	[๗๗]
ตสฺเสว สฺนติเกเยว	สพพทฺทฺกฺชา ปฺมฺนุจิตฺวา	
อชฺร อมฺรฺ เขมฺ	นิพฺพานํ ปาปฺนิสฺสเถวติ ๕	[๗๘]

สุนนทาเทวี อีมา คากา วตฺวา คนุธมาลาทีนึ เทว ขตฺติเย ปุเชตฺวา วนฺทิตฺวา
 อตฺตโน วสณฺญจานเมว^{*} คตา ๕ ตสฺสา วนฺทนกาเล สีนฺตฺนราชา ๑ สากฺยราชาโน ๑
 เอกสฺตรราชาโน ๑ ชนาธิปฺราชา จาติ เต สพฺเพปิ เทว ขตฺติเย วนฺทิสฺสุ ๕ มหาพุรพมา ๑
 จกามาจรเทวราชาโน ๑ นานารตเนหิ เทว ขตฺติเย ปุชฺยิสฺสุ ๕ สพฺเพ เทวาปิ ทิพฺพคนฺธ-
 มาลาทีนึ เต ปุชฺยิสฺสุ^๒ ๕ อฏฺฐ ยกฺขราชาโนปิ อคฺคเวฬฺวปฏกฺผล^๓ คเหตุวา เต ปุเชนฺติ ๕
 ยกฺขานํ อธิปฺติ เวสฺสวณฺโณ ๑ ราชาปิ นิมวฺนตปฺพตฺมตฺตเก วิรฺุฬฺกปฺปรุกฺขโต รตฺต-
 นีลาทีนานาวตฺถํ คเหตุวา ตโต มหาชมฺพุรฺกฺขโต^๔ ทกฺขินฺสาชปฺติตํ ชมฺพฺนุทนิกฺขภวิท-
 ผลณฺจ^๕ คเหตุวา เตสฺ อฺภินฺนํ ปฺรโต เอกตาสปฺมานํ ราสี^๖ กตฺวา เต ปุเชสิ ๕ ตทา
 อินุทพุรพมาทโย สพฺเพ เทวา เตสฺ วรํ ทนฺตฺตา ทีชฌายุกา โหนฺตุ มหาโภคา มหายสา

* ล. : มนิตุธิโก

๒ พ. : อิตฺโย

๓ พ. : ไม่มี ๑

๔ ล. : วิชฺฌิตฺวา

๕ พ. : วสณฺญจานเยว

๖ ข., ล. : ปุชฺยิสฺสุ

๗ พ. : อคฺคา-

๘ ร., น., ข., ล. : มหาชมฺพุรฺกฺขโต

๙ ร., น., ข., ล. : ชมฺพฺนุท-

๑๐ ล. : ราสี

ปลูกวีลตติภยทวดตติสภมุกรณฉนวนตติโรคโลฬสปททวสงฆาตา* อชฺมตติภพานิรุตตรายา"
 วิจารณ์ดา ยาว นิพพานสุขิ์ ปวทณฺตติ วตฺวา สารุกาโร อทฺสุ ๖ สดต ทิวธานี รตติณฺทิว
 สภงคิ์ กิฬิสุ ๖ สดตทิวชาติตกาเล สุทฺทวาวาสมหาทฺรุมมา ๑ สหปติมหาทฺรุมมา ๑
 ฉกามาจรเทวราชาโน ๑ เตลั โยวาทิ ทตฺวา ปลูกสิเลสุ ปติฏฺจเปตฺวา อตฺตโน
 วสณฺจงานเมว คจฺฉิสุ ๖ สีนตฺนุราชา ฉสตสทฺสสทฺยราชาโน ๑ เอกสตราชาโน ๑
 ฆนาธิปราชฯ จาติ สทฺเพ เต ตสฺมิ มณฺทปเป ตโย มาเส วสิตฺวา รตติณฺทิว สภงคิ์
 กิฬิตฺวา เขฏฺจมาเส กาลปฏฺเข กปิลวตฺตฺปุริ คมิตุ์ มนฺตยิสุ ๖ ตทา สีนตฺนุราชาปิ
 เอกปาสาทกรณตฺถาย ติสตสทฺสสทฺยราชฺหิ สทฺธิ์ สุทฺธิยํ นาม อมจฺจํ เปเสสิ ๖ เต
 สทฺเพปิ กปิลวตฺตฺตุ์ คนฺตฺวา ปลูกสจฺตจฺนทฺนถฺมฺนาหิ สดตฺตฺมฺมิกิ์ ปาสาทิ์ มาเปสิ ๖ โส
 ปาสาทิ์ จนฺทโน นาม อโหสิ ๖ ตโต เอกปาสาทกรณตฺถาย" เอกสตราราชฺหิ สทฺธิ์ อตฺตโน
 ปุตฺตํ สุกฺโกทฺนํ เปเสสิ ๖ โส เตหิ สทฺธิ์" กปิลวตฺตฺตุ์ คนฺตฺวา ปลูกสทฺทตฺถถฺมฺนาหิ
 นวณฺมิกิ์ ปาสาทิ์ มาเปสิ ๖ ตทา ฆนาธิปราชฯปิ กปิลวตฺตฺนคเร" เอกปาสาทกรณตฺถาย
 ราชฺหิ สทฺธิ์ สุตฺตฺจํ นาม อมจฺจํ เปเสสิ ๖ โสปิ เตหิ สทฺธิ์ ตตฺถ คนฺตฺวา สทฺสสทฺสรา-
 รุกฺขถฺมฺนาหิ สดตฺตฺมฺมิกิ์ ปาสาทิ์ มาเปสิ ๖ สทฺเพ เต ตินฺณํ ปาสาทานํ" นิฏฺจิตกาเล
 เทวทฺทปฺริ์ ปจฺจาคมิ์สุ ๖ ตทา สีนตฺนุราชาปิ กปิลวตฺตฺกตฺมคฺคิ์ อลงฺการาเปสิ ๖ โสปิ
 มคฺคโค เทวณฺโณ นนฺทปโกฏฺชนิ์คตฺมคฺคโค" วยิ์ อลงฺกโต อโหสิ ๖ ตโต มหารนฺทกานฺจ-
 ฆวโร อลงฺกตํ เตลั อฺปนาเมตฺวา สิริสุทฺโธทเนน สทฺธิ์ สิริมหามายํ นิสิตฺทาเปตฺวา
 โสฬสสทฺสสทฺถกณฺดาโย ๑ สดตสทฺสสทฺถมาริโย ๑ เอกสตราชาโน ๑ ฉสตสทฺสสทฺยราชาโน ๑
 เต ปริวาทเรตฺวา สยํ จตฺรจฺคินิยา เสนาย สทฺธิ์ เตลั ปุโรโต คนฺตฺวา เตปิ อตฺตโน ปจฺจโต
 อนุพฺพธาเปสิ ๖ เตลั ปจฺจโต ฆนาธิปราชฯ สทฺทฺเสนํ" สงฺขริตฺวา หตฺถาโรเห ๑ อนิกฺกฺเจ

* พ. : -ฉนวนตติ, ส. -ฉนวนตติ-

๖ น., ข., ล. : อชฺมตติภ-

๖ ส. : ปาสาทกรณตฺถาย

๖ ส. : ไม่มี สทฺธิ์

๖ ส. : นวณฺมิกิ์

๖ พ. : -นคฺรา

๖ ส. : ปาสาทิ์

๖ ร., ท., น., ข. : นนฺทปโกฏฺชนิ์, ล. : นนฺทปโกฏฺชนิ์คตฺมคฺคโค, พ. : นนฺทปโกฏฺชนิ์คตฺมคฺคโค

๖ พ. : เสนํ

อตุตโน ปิตุฏจัน ฐาเรตฺวา อตุตโน ปิตุวิชิต^๑ ฆิตเตตฺวา สุชฺชมาลสมฺปนฺนาย สิริมหา-
มายาย สทุธิ สมฺปตฺตี^๒ อุนฺนาวนฺโต วิหาสีติ ๖

วิวามฺจลปจฺฉิมภาคปริจฺเจโท^๓ ๖

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

-
- ๑ ข. : ปิตุวิชิต
 - ๒ ค. : สมฺปตฺตี
 - ๓ พ. : นิฏฺจโต

๓. อธิษฐาน

เสด็จขจรขจาย ขนตาภิปรุติ
ปนาย โย* สตุตวสุหิ* มณจิต*
นิตาย เนกขมมกาลิ ขนตุน*
กปาสุโน* สตุถุ นมตถุ ตสุส ในติ ๖ [๗๙]

กปาสุโน* หิ ภควโต สมุมาสมพุทฺธสุตฺต สมพุทฺธสุตฺตถาย* สํสารถญญานิมุคฺค-
นิจิสขณคณพุทฺธริตฺตคามตาย* สตุตฺตทิวสปรตฺตพฺพํ สตุตฺตรตนสมิทฺธํ จกฺกวัตติรชฺชสิริ ติณมิว
กวจรมิว ชินฺหาลคฺคิตเชลปิณฺฑมิว โอนาย ปพฺพชิตภาโว ปริทฺธิปโต ในติ ๖ ติวริสสมปรตฺติ-
ปรตฺตวิยํ ปติฏฺฐิจิเต มหาวิจฺจาคาทิกฺกุสมฺมมฺมุเล* ปารมิมหากปฺปฏฺกฺเข สพุทฺถญฺญตฺตวณณผล
คณฺหาเปตฺตกาโม ๖ กถํ ๖*

อมฺหากํ กิร โพรสิตฺโต** อิติ ภาทกปฺปโต** กปฺปสฺตสหนฺสธาธิกาณํ จตฺตุนํ
อสงฺเขยฺยานํ มตฺตเก สฺเมโร นาม ปญฺจาภินฺญาอภฺยจฺจมาปรตฺติลาภิ ตาปโส หุตฺวา

* ส. : โส
* ส. : สตุตวสุหิ
* พ. : ปณจิต
* ร., น., ช. : ขนตุน
* ม. : กปาสุโน
* ม. : กปาสุโน
* ส., พ. : สมพุทฺธสุตฺตถาย
* ม., ส. : -นิมุคฺคต-, พ. : -นิมุคฺคตนิชฺช-
* ร., ท., น., ช., ส., ส., พ. : -สมฺมุเล
* ปฐมสมโพธิ สํานนา
** ร., น., ช., ม., ส. : โพรสิตฺโต
** น., ช., ส. : ภาทกปฺปโต, ส. : ภาทกปฺปโต

ทิพเพน จกฐนา โลกั โวโลเกนโต^๑ จตุสุ^๒ อปาเยสุ ปติตวา สัมภคตวิภคตสรเว^๓ มหนนต^๔
 ทุกขั อุนกวนเต สตุเต ทิสวา กรณาย กมปีตททโย หุตวา วิหระนโต ทิปังกรสุส สตุถโน
 ลมาคม^๕ ปตวา^๖ ตสุส สนตike อวสุสมุปุชชนนารหิ อระหตต^๗ ปนาย สพุทสตุตติ ตตุถเมว
 สมมาสมพุธี^๘ อภิปตเตตวา สพุทพุยากรเณ อปริมาเณ ชาตีกนตาวะ ธนปุตตภริยาองคุคา-
 ชีวิตสุส จาติ เอว^๙ วุตตปญจมหาปริจจาคะ ปริจจุชเชตวา^{๑๐} ทสปรามิโย ปุเวสิ ๖ ยถาห ๖

ทานัน สีลญจ เนกขมม^๑

ปญญา วิริย^๒ ๑ ปญจม^๓

ขนตี สจจมธิฎฐานัน

เมตตุเปกฺขา ๑ เต ทลลติ ๖ [๘๐]

ทสปรามิทลอุปปรามิทลปรมตตปรามิโย^๑ สพุพา^๒ สมตีสปรามิโย ปุเวสิ ๖ อิทานิ
 เอว^๓ โพธิสตุโต ปารมี^๔ ปุเรนโต ยถา อมพุทฺทสุสทิสสา^๕ ขนฉายาณลปริโภคปญญทิตฺ-
 โรปิตกฺขณเณเวว ๖ ต^๖ อุปม^๗ สันนุเทนโต อิมา คากา อาท ๖

ตเถว สัสสารปเถ ขนนานัน

อตุถาย อตุตทานมฉาทยนโต^๑

สิทฺธว^๒ ปญญัน^๓ ปุริตสุส ตสุมี

ธนจฺคชีวมปี^๔ ทรนติ เย เย ๖

[๘๑]

^๑ พ. : โอลิเกนโต

^๒ ล. : จตุสุ

^๓ ส. : สัมภคตวิภคตสรเว

^๔ ส. : สมาคโม

^๕ ล. : หุตวา

^๖ พ. : สมมาสมพุธี

^๗ ข. : ปริจจุชเชตวา

^๘ ส. : ทสปรามิทลอุปปรามิ-

^๙ ล. : สพุพา สพุพา (จารช้ำ), พ. : สพุทสมตีสปรามิโย

^{๑๐} พ. : ปารมี

^{๑๑} ล. : -สทิตโต

^{๑๒} ม. : -มฉาทยนโต

โย ศาคเว ชลธิกั* รุธิรฺ อทาสี
 ภูมี^๓ ปราเชย สมัสมทาสี^๓ ทานํ
 เมรุปรมาณมธิกญจ^๔ สโมลลิสฺสํ
 อากาสตารกธิกั^๕ นยณํ อทาสี ฯ

[๔๒]

พทุธธา โลกกา โลกเก โลกเก^๖ ชาโต สตุโต โภ นุมมตุโต
 พทุธธํ สทุธธํ โธฆาติณฺณํ สทุธธํ ปณฺณโณ โภนฺนุโต วนฺนุเทติ ฯ [๔๓]

เอวํ ทิปฺงฺกรปาทมูลเ กตาทินิหารโต ปฏฺชาย ทานาทโย สมตีสปารมิโย ปุเรณฺโต
 เวสฺสนฺตรภาเวณ สพฺพา ปารมี^๗ นิฏฺษาเปสิ ฯ อยฺนตุ วิตุตฺวาโร ชินฺมทานิทาเน ฯ

อมฺหากมฺปิ ภควา ทิปฺงฺกราทินิ^๘ จตุวิสฺตียา พทุธธานํ สฺนฺติเก พฺยากรณํ สกฺติวาท
 กปฺปสฺตสฺนฺตฺสธาธิกานิ จตุตฺวาริ อสงฺเขยฺยานิ อาคโต ฯ เก ปเนเต พทุธธา ฯ

ทิปฺงฺกรโร ^๙ จ สมฺพทุธโร	โกณฺทณฺณโณ ทิปฺทฺตฺตโม	
มฺจฺคโล จ สฺมโน จ	เรวโต โสภิตโต ^{๑๐} มฺนิ ^{๑๑}	[๔๔]
อโนมทฺสฺสึ ปทฺโม	นารโท ปทฺมฺตฺตโร	
สฺเมโร จ สฺชฺชาโต จ	ปฺยทฺสฺสึ มหายโล	[๔๕]

-
- * พ. : ชลธิกั
 - ๓ ล. : ภูมี, ส. : ภูมิ
 - ๓ พ. : ภูมิปราเชยสมั สมทาสี
 - ๔ ล. : เมรุ, พ. : เมรุปรมาณปรกญจ
 - ๕ ส. : -ตารกธิกั
 - ๖ ม. : จารตก โลกเก
 - ๗ ส. : สพฺพาปารมี
 - ๘ ท. : ทิปฺงฺกราทินิ
 - ๙ ท. : ทิปฺงฺกรโร
 - ๑๐ พ. : โสภิตโต
 - ๑๑ พ. : มฺนิ

อตุตทสุลลํ ฐมมทสุลลํ	สิทฺถตฺโต ^๑ โลกนายโก	
ติสุลฺโล ปุสุลฺโล จ สมฺพทฺโธ	วิปสุลลํ ^๒ สิกฺขิ ^๓ เวสฺสภู	[๘๖]
กกุทฺตฺนุโธ ^๔ โกนาคมโน	กสุทโป จาปิ นายโก ^๕	
พฺยาการีสุ สมฺพทฺธา	โพธิสฺสตุตฺตํ อณุกฺกมาตี ^๖ ฯ	[๘๗]

อากฺขณฺโต จ โพธิสฺสตุตฺโต เย เต กตานิหารานํ โพธิสฺสตุตฺตานํ อานิสฺสา เต
อริคนฺตฺวา จ อากฺโต^๗ ฯ เก ปเนเต^๘ อานิสฺสา ฯ

เอวํ สพฺพทฺสสมฺปฺนนา	โพธิยา นียตา ^๙ นรา	
สํสาร์ ^{๑๐} ทึมมทฺธานํ	กปฺปโกฏิสฺสเทหิปี	[๘๘]
อวิจิมฺหิ ^{๑๑} น อฺปฺปชฺชุนฺตี ^{๑๒}	ตถา ^{๑๓} โลกนฺตเรสุ จ	
นิชฺฌามตณฺหา อฺปฺปิปาสา	น โหนฺติ กาลกณฺชิกา	[๘๙]
น โหนฺติ อฺทฺทกา ^{๑๔} ปาณา	อฺปฺปชฺชุนฺตปิ ทฺคคฺติ	
ชายนานา มนฺุสฺเสสุ	ชจฺจนฺธา น ภวฺนฺติ เต	[๙๐]
โสตเวกฺลตา นตฺถิ	น โหนฺติ มฺุคคฺคกิกกา ^{๑๕}	

^๑ พ. : สิทฺถตฺโต

^๒ ช. : วิปสุลลํ

^๓ ท. : สิกฺขิ, ม. : สิกฺขิ

^๔ ท., ส. : กกุทฺตฺนุโธ, ล. : กกุทฺตฺนุโธ, พ. : กุทฺตฺนุโธ

^๕ พ. : ปาปินายโก

^๖ ส. : อณุกฺกเมนาตี

^๗ พ. : วาจรูปคาคา

^๘ ร. : ปเนเต, พ. : ปเนตํ

^๙ ท., ส. : นียตา

^{๑๐} ส. : สํสาร์

^{๑๑} ท., ส. : อวิจิมฺหิ

^{๑๒} ล., พ. : อฺปฺปชฺชุนฺตี ฯ

^{๑๓} ร. : ตตฺทา, ล., พ. : ตทา

^{๑๔} ท. : อฺทฺทกา

^{๑๕} ร., ท., น., ช., ล., พ. : มฺุคคฺคกิกกา, ม. : ปฺตต-

โสดเวกอลตา นตฺถิ	น โหนฺติ มุคฺคณฺทิกกา*	
อิตฺถิภาวํ ^๖ น คจฺจนฺติ	อุภโตพฺพณฺชนปณฺทกา ^๗	[๙๑]
น ภวฺนฺติ ปรียาปณฺนา	โพธิยา นียตา ^๘ นรา	
มุตฺตา อานนฺตริเกหิ ^๙	สพฺพตฺถ สฺสทฺธโคจรา	[๙๒]
มิจฺจาทิฏฺฐิ ^{๑๐} น เสวฺนฺติ	กมฺมกิริยทสฺสนา	
วสฺมานาปี สคฺคเส ^{๑๑}	อสนฺนฺเว นุปฺปชฺชเว ^{๑๒}	[๙๓]
สุทฺธาวาเสสฺสุ เทเวสฺสุ	เหตุ นาม น วิชฺชติ ^{๑๓}	
เนกฺขมณินฺนนา ^{๑๔} สปุริสา	วิสํยุตฺตา ภวาภเว ^{๑๕}	
จฺรณฺติ ^{๑๖} โลกตฺถจฺริยาโย ^{๑๗}	ปุเรนฺตา สพฺพปารมีติ ^{๑๘}	[๙๔]

เอวมิเม อานิสฺเส อธิคฺนฺตฺวา โพธิสฺสโต อตฺตโน ปฺุตตทารณธฺนฺญาทิปริจฺจาคว
วเลน ทานปารมี^{๑๘} สีสฺนยนาทิวรจฺจปริจฺจาเคน^{๑๕} ทานอุปปารมี^{๑๖} อตฺตโน ชีวิต-

* ร., ท., น., ช., ล., พ. : ปุคฺคณฺทิกกา, ม. : ปฺุตต-

^๖ ท. : อิตฺถิภาวํ

^๗ ล. : อุภโตพฺพณฺชนปณฺทกา, พ. : อุภโตชนปณฺทกา

^๘ ท., ส. : นียตา

^๙ พ. : อานนฺตริเกหิ

^{๑๐} ล. : มิจฺจาทิฏฺฐิ

^{๑๑} พ. : สคฺคเส

^{๑๒} ช., ม., ล. : นุปฺปชฺชเว

^{๑๓} ท. : วิชฺชติ, พ. : ไม่มี "นาม น วิชฺชติ"

^{๑๔} พ. : เนกฺขมณินฺนนา

^{๑๕} ล. : ภวาภเว

^{๑๖} พ. : จฺรณฺติ

^{๑๗} พ. : โลกตฺถจฺริยา

^{๑๘} มธฺ. ขุ. พุทฺธ. หน้า ๓๘๙-๓๙๐.

^{๑๙} ล. : ทานปารมี

^{๒๐} ร. : สีสฺนยนาทิ-

^{๒๑} ร., ท., น., ช., ล. : ทานอุปปารมี

เหตุอติภกมโนวเสน ติสฺโส สีสปารมิโย เตสุ เอวํ ติวินฺเธสุ อาลยํ^๑ อุปจฺฉินฺหิตฺวา
 เนกฺขมโนวเสน ติสฺโส เนกฺขมปารมิโย อุปกรณจฺฉีวิตตณฺหํ สมฺมุหนิตฺวา^๒ สุตตานิ หิตานิโต
 วินิจฺฉยกรณวเสน ติสฺโส ปณฺณวปารมิโย ยถาภูตตณฺหานิ^๓ ปริจฺจาคาทินิ^๔ วายมโนวเสน
 ติสฺโส วิริยปารมิโย อุปกรณจฺฉีวิตตณฺหารายกรานํ ชมนวเสน ติสฺโส ชนฺติปารมิโย^๕
 อุปกรณจฺฉีวิตเหตุปริจฺจาควเสน ติสฺโส สจฺจปารมิโย อุปกรณจฺฉีวิตวินาเสปิ อธิจฺ्ञาน-
 วเสน^๖ ติสฺโส อธิจฺ्ञานปารมิโย อุปกรณาหิอุปมาฏฺเฐสฺปิ สุตเตสุ เมตฺตตาย อวิชฺชนวเสน
 ติสฺโส เมตฺตตปารมิโย ยถาภูตตวตฺตตฺตยสฺส อุปการวปกาเรสุ สุตตสจฺจวเรสุ มชฺฌมตฺต-
 ปฏฺฐิตาภวเสน ติสฺโส อุเปกฺขาปารมิโยติ สมตีสปารมิโย^๗ ปุเรตฺวา ว อาคโต ๕

ทเสว ปารมี ^๘ โหนฺติ	ทเสว อุปปารมี	
ปรมตฺตา ทส ^๙ โหนฺติ	โพธิยา ปริปาจนา ๕	[๙๕]
เวลามทฺชเสฏฺฐสฺส ^{๑๐}	ทานปารมิตา ภเว	
สิวิราชสฺส ^{๑๑} เสฏฺฐสฺส	ทานเนน อุปปารมี ๕	[๙๖]
สสรราชว โย ธีโร ^{๑๒}	จชฺย ชีวิตํ สกํ	
ทานเนน สทฺธิโล นตฺถิ	ปรมตฺตา ทานปารมี ๕	[๙๗]
สีลวโต นาคราชสฺส	สีลปารมิตา ภเว	
นาคินฺทุทฺทิตฺตสฺส	สีเลน อุปปารมี ๕	[๙๘]

^๑ พ. : อาลยํ

^๒ ส. : สมฺมุหนิตฺวา, พ. : ไม่มีศัพฺพนี้

^๓ ร. : -เกทานํ

^๔ ร. : ปริจฺจาคาทินิ

^๕ ช. : ชนฺติปาริโย

^๖ ส. : อธิจฺ्ञาน

^๗ ส. : ปมตีส-, พ. : ตีสปารมิโย

^๘ ส. : ปารมิโย

^๙ พ. : ปรมตฺตทส

^{๑๐} ส. : เวลามาทฺชเสฏฺฐสฺส, พ. : เวลาปทฺชเสฏฺฐสฺส

^{๑๑} ท. : สิวิราชสฺส, ม. : สิวิราชสฺส

^{๑๒} ท. : ธีโร

สงขปาโล จ โย ธีโร	ศีลรทขาย ธีโร	
อนเปกโข อนาลคโค	ปรมตถา สิลปารมี ^๑ ๗	[๙๙]
อโยมรทมารทส ^๒	เนกขมปารมิตา ^๓ ภเว	
หตติปาลทมารทส	เนกขมอุปารมี ๗	[๑๐๐]
จตุตตุตโสมราชา ^๔	ชททยิตถวา ^๕ มหารท ^๖	
อนเปกโข อนาลคโค	ปรมตถา เนกขมปารมี ^๗ ๗	[๑๐๑]
สมภวทมารทส ^๘	ปณณายปารมิตา ภเว	
วิฐุทส ^๙ ปณทิตทส ^{๑๐}	ปณณาย อุปารมี ^{๑๑} ๗	[๑๐๒]
เลนกปณทิต ธีโร	โมจยิ พุราหมณ ^{๑๒} ททข	
ปณณาย สทิส นตถิ	ปรมตถา ปณณายปารมี ^{๑๓} ๗	[๑๐๓]
มหากปิ ตู ธีรทส ^{๑๔}	วิริยปารมิตา ภเว	
สิลวมหาราททส	วิริยา อุปารมี ^{๑๕} ๗	[๑๐๔]
มหาชนกนริท	ครนโต ^{๑๖} อุทกณณเว	
ททหปรกทโม อาสิ	ปรมตถา วิริยปารมี ๗	[๑๐๕]
ธมมปาลทมารทส	ชนตปารมิตา ภเว	

^๑ ท. : สิลปารมี, พ. : ปรมตถาสิลปารมี

^๒ พ. : อโยมรทมารทส

^๓ ร., ท., น., ช., ม., ล. : เนกขปารมิตา

^๔ พ. : จตุ-

^๕ ท., ส. : ชททยิตถวา

^๖ ท., ส. : มหารท

^๗ พ. : ปรมตถ-

^๘ ร., ท., น., ช., ม., ล. : สมภว-

^๙ ม. : วิฐุทส, ส. : วิฐุทส

^{๑๐} พ. : ปณทิตทส

^{๑๑} ท., ส. : อุปารมี

^{๑๒} ท., ส. : ปณณายปารมี, พ. : ปรมตถापณณายปารมี

^{๑๓} ส., ส. : ธีรทส

^{๑๔} ล., ส. : อุปารมี

^{๑๕} ม. : ครนโต

กาละ ๑ ทานปารมี เวทิตพฺพา ๑ คิณีฏตฺสฺส^๑ อนุวฑฺฒมาเส^๒ สีสฺนหตฺตฺสฺส^๓ อุโปสถ-
กมฺมกรณกาละ ๑ ปพฺพชิตกาละ ๑ สีสฺนปารมี เวทิตพฺพา ๑ นครโต นิฏฺขมิตฺวา วน-
วสนฺตฺสฺส กามโต นิฏฺขมนกาละ ๑ เนฏฺขมปารมี เวทิตพฺพา ๑ ตฺสฺสเสว อฏฺฐวสฺสสิกฺสฺส
อุปรีปาสาทวรคเต จฏฺฐมฺหํ ทฺชฺชนฺติ อาทินา จินฺตนกาละ ๑ อรณฺญเবে วสนฺตฺสฺส
พฺรหฺมณเณน หริยมาเนสุ ปฺตฺเตสุ สินฺเนน สกํ โสภํ อตฺตโน ญาเณน^๔ วิโนเหตุวา
ปกฺคตินิสฺสนนกาละ ๑ เอมาทิสฺส ปณฺณวาปารมี ๑ ตฺสฺสเสว อนุวฑฺฒมาเส^๕ ๑ อทานสาลาโย
โอบโลเกนฺตฺสฺส อพฺโพจฺจินฺนวิริยกาละ ๑ ปพฺพชิตฺสฺส พานีรปพฺพชาย^๖ เตโชกสิณฺนปรีจยฺตฺตาย^๗
อศฺศินฺตาทิวิริยกาละ ๑ วิริยปารมี ๑

สีวิน^๘ ๑ วจนา อตฺตานํ ปพฺพเชนฺเต ปิตฺริ โภปี อนุปฺปาเหตุวา กถนกาลาทิสฺส^๙
๑ อตฺตโน ปฺตฺเต ปหริตฺวา นียมาเน^{๑๐} กุฏฺฐมิตฺตพฺเพ พฺรหฺมณเณ อฏฺโถสนนกาละ ๑
ชนฺติปารมี ๑ พฺรหฺมณฺณานํ^{๑๑} อวณฺเจตฺวา ยถาปฏิญฺญวํ หตฺถิทานาทิกาละ สจฺจปารมี ๑
ปฺตฺเตสฺสินฺนํ อกตฺวา ทฺทฺหสฺมาทานกาละ สกฺเสนํ ทิสฺสา มรณภีตฺสฺส มทฺธิยา^{๑๒}
อศฺศาสฺสิยมาเนสุ ปพฺพโตตฺตริตฺวา ยถาปฏิทฺทฺหํ มานสํ^{๑๓} กตฺวา ปณฺณสาลาโย นิสฺสนนกาละ
๑ อธิฏฺฐานปารมี ๑

-
- ๑ ส. : สตฺตวตฺตนกาละ
 - ๒ ท., ส. : คิณีฏตฺสฺส
 - ๓ ท. : อนุวฑฺฒมาเส, ส. : อนุวณฺฒมาเส
 - ๔ ล., พ. : สีสฺนหตฺตฺสฺส
 - ๕ ว. : ญาเณน
 - ๖ ล. : ปกฺคตินิสฺสนนกาละ
 - ๗ ท. : อนุวฑฺฒมาเส, ส. : อนุวณฺฒมาเส
 - ๘ ล. : พานีรปพฺพชาย
 - ๙ ส. : เตโชกสิณฺนปรีจยฺตฺตาย, พ. : -ปรีจยฺตฺตาย
 - ๑๐ ส. : สีวิน
 - ๑๑ พ. : กถนํ กาลาทิสฺส
 - ๑๒ ท. : นียมาเน
 - ๑๓ พ. : พฺรหฺมณฺณานํ
 - ๑๔ ล. : มทฺธิยา
 - ๑๕ พ. : มานส

กลิงครฎฐวาสินี เมตตาศรณวเสน นตฺถิทานาทิกาลเ ๑ อรวณฺเณ วสนฺตฺสส
มคคณาทินิ เมตตตาย ศรณกาลเ ๑ เมตตปารมิ ๖ ปิยปฺตฺเตสุ สินเน^๑ อกตฺวา
ทฺรหฺมณเ อภฺชณฺตฺสส มชฺชณฺตฺตการณิสินฺนกาลเ ๑ อฺเปกฺขาปารมิ เวทิตฺตฺวา ๖

เอว มหาปุริโส เวสฺสณฺตฺรตฺตภาเวเว ปารมิโย^๒ ปุเรตฺวา มหาปถวิกรมฺปนาทีนิ
ปฺนฺณานิ กริตฺวา ปารมิมตฺถก^๓ กตฺวา อายฺหฺปฺริโยสฺสเน สฺนฺจิวสฺสสสทฺสทฺสธาธิก-
สทฺตปฺนฺณาสวสฺสโกฏฺฐิอายฺเก ตฺสฺสิตปฺเร สนฺตฺสฺสิตทฺเวปฺตฺโต นาม นฺตฺวา นิพฺพตฺติ ๖ เตน
อิเรว ทฺสฺสเนโต อาน ๖

คฺมฺภีรฺปารทานาทิ ^๔	สาคเรสุ นิ ทามสา ^๕	
ตฺรนฺโต มหฺตฺธิทาเนน	นิฏฺจาเปตฺวาน ปารมิ	[๑๑๔]
วสนฺโต ตฺสฺสิตเ กายเ	โพธิปฺริปากมาคฺมม	
อายาจนาย ทฺวานิ	มาตฺตคฺพฺมฺปากมิตฺติ ^๖ ๖	[๑๑๕]

มหาปุริโส ปน ตาว อปุริตปารมิ ตฺสฺสิตภวเน^๗ นิพฺพตฺโตเวว น ยาวตฺตายฺกั
ติฏฺฐติ ๖ กสฺมา ๖ ตตฺถ ปารมินิ ทฺปฺปุริตาย^๘ ๖ โส นิ อธิมฺตฺติกาลกิริยั กตฺวา
มนฺตฺสฺสปเตเวว นิพฺพตฺติ ๖ ตทา ปารมินิ ปน ยถา ตโต^๙ อนนฺตฺรตฺตภาเวน สทฺพฺพณฺตฺ
อฺปฺปาเทตุ สกฺโกติ เอว สทฺพฺโส ปุริตตฺตา โพธิสฺสโต ตตฺถ ยาวตฺตายฺกั อฏฺฐาสิ ๖

^๑ ช. : สินเน

^๒ ร. : ปารมิโย

^๓ ช. : ปารมิมตฺถก

^๔ ส. : คฺมฺภีร-

^๕ พ. : ทามสา

^๖ ร., น., ช., ล. : มาตฺตคฺพฺมฺปากมิตฺติ, ส. : มาตฺตคฺพฺมฺปากมิตฺติ.

^๗ ชินา. หน้า ๕๕ คาทาที ๔๐-๔๑.

^๘ ส. : ตฺสฺสิตภวเน

^๙ ช. : ทฺปฺปุริตาย, ล. : ทฺปฺปุริตาย

^{๑๐} ส. : คโต

กบฏพฤษจกกวตติมจคคโมเนยยโกลาหเลส ปญจสุ พฤษโกลาหล อุกุโฆเสนโต
สุทฐาวาสมหาพฤษมาโน พฤษมาภรณปติมณฺฑิตา ทสทสฺสโลกธาตุ อานินฺนทนต์
มาริสสา มาริสสา อิตโต ปรี วสุสสทสทสฺสจฺจเยน^๑ สพฺพณฺณ พุทฺโธ โลก อฺนฺนปฺชชิสฺสตี ตํ
ทฺฐกามา ปาณาติปาตา ปฏฺวิริตา อทินฺนาทานา ปฏฺวิริตา สุราเมรยมชฺชปมาทฺฐจฺจนา
ปฏฺวิริตา มุสาธาทา ปฏฺวิริตา กาเมสุ มิจฺจจฺจวรา^๒ ปฏฺวิริตา ทานํ เทถ สิลํ วกฺขต
ภาวนํ อญฺญชฺชต อเนกปฺปการานิ^๓ ปฺนฺณณานิ กโรธาติ เทวมนฺนุสฺसानํ อุกุโฆเสนตี ๙

อิทํ พุทฺธโกลาหลสทฺทํ สุตฺวา ทสทสฺสจกฺกวาเพฺทวา ๑ พฤษมาโน^๔ ๑ สพฺเพ
เอกโต สนนฺนิปตฺติตฺวา อสุโก นาม สตฺโต โลก พุทฺโธ ภวิสฺสตีติ อญฺญมณฺณํ วทิสฺ ๙
วสุสสทสทสฺส^๕ อติกฺกนฺเต ตโต มหาสตฺตฺตฺส ปน มาลา มิลาเยนฺตี วตฺถา กิลิสฺสนฺตี
กจฺเจนี เสทา มุญฺจณฺตี สรีโรโต ทฺพพฺพณฺณโมกฺกมตี อาสเน นาภิรมตีติ ปญฺจสุ
ปฺพฺพนิมิตฺเตสุ อฺนฺนปฺนฺเนสุ ทสทสฺสจกฺกวาเพฺท^๖ ทสทสฺสมหาพฤษมาโน ๑ ตตฺตกาเยว
สทฺกสฺยามสนฺนตฺติตนิมฺมานวตีปฺรนิมฺมิตวสวตฺติเทวราชาโน ๑ เอเกกสฺมี จกฺกวาเพฺ จตฺตาโร
จตฺตาโรติ จตฺตาพีสทสฺสมหารราชาโน ๑ เสสเทวปฺตฺเตนี สทฺธิ อิมสฺมี จกฺกวาเพ
สนนฺนิปตฺติตฺวา อิมสฺมี จกฺกวาเพฺ สทฺกาทโย คเหตฺวา ตฺลิตทวณํ คนฺตฺวา ตํ อฺนฺนปฺนฺนํ
ยาจณฺตี ๙ เตน วุตฺตํ ๙

ยทานํ^๗ ตฺลิตเต กาเย ตฺลิตโต นามหนํ ตทา
ทสทสฺส^๘ สมากนฺตฺวา ยาจณฺตี อญฺชลิ มม [๑๑๖]

^๑ ร., ท., น., ข., ม., ล., พ. : อานินฺนทนต์
^๒ ร. : วสุสสทสสถานสุส, ส. : -สทสจฺจเยน
^๓ ร., ท., น., ล., ข., พ. : มิจฺจจฺจวรา
^๔ ล. : อเนกปฺปการานิ
^๕ พ. : พฤษมาโน
^๖ ข., ม. : วสุสสทสทส
^๗ ส. : ไม่มีศัพท์นี้ (จารตก)
^๘ ส. : ยปานํ
^๙ ล. : ทสทสฺสตี, ส. : ทสทสฺสตี, พ. : ทสทสฺสตีสุมา คนฺตฺวา

กาลิ เต ตวั มหาวีร
สเทวกั ตารยณโต

อุปปชช มาตุ กุจฉิยั
พชฺฌสฺส อมตัง ปทนต์ิ ฯ* [๑๑๗]

ตทา ปน สหุพาปี ตา* ทสสทสฺสจกฺกวาทเทวดา" ทสนชสโมธานสมุชฺชลิต-
อณฺชลึ" ปคฺคเหตุวา มหาปฺริสั ยาจมานา มาริส มาริส ตุมฺहेหิ ทสปรามิโย ปุเรนฺเดหิ
น สกฺกสมฺปตฺติ" ปตฺตเถนฺเดหิ ปฺริตา น ตุมฺहेหิ มารสมฺปตฺติ" ปตฺตเถนฺเดหิ ปฺริตา น
พฺรหฺมสมฺปตฺติ" ปตฺตเถนฺเดหิ ปฺริตา น จกฺกวตฺตติสมฺปตฺติ" ปตฺตเถนฺเดหิ" ปฺริตา กิมตฺถ" ปฺริตา
น อณฺณ" นิฏฺฐรณตฺถาย" ปฺริตา พุทฺธตฺต" ปตฺตถยมาเนหิเยว ปฺริตา สตฺตทานั" จุทฺธรณตฺถาย
นิพฺพานปาปฺณตฺถาย ปฺริตา ตสฺมา โส โว อิทานิ กาลิ มาริส มาริส พุทฺธตฺถาย สมโย
โว มาริส พุทฺธตฺถายาติ ยาจนฺติ ฯ

อถ มหาสตุโต เทวตานั ปฏฺิณฺณั อทตฺวา กาลทีปฺปเทสฺสกุชฺชเนตฺติปริจฺเจท-
วเสน" ปณฺจมหาวิไลกนฺนนาม วิไลเกสิ ฯ ปจฺม กาลั" วิไลเกสิ ฯ ตตฺถ วสฺสสทสทสฺสโต
จุทฺธั วทฺธมิตถายุกาลิ อกาลิ นาม โหติ ฯ กสฺมา ฯ ตทา นิ สตฺตทานั ชาติชฺรามรณานิ
น ปณฺณายนฺติ" ฯ พุทฺธานณฺจ ธมฺมเทสฺนา นาม ติลกฺขณวิมุตฺตา นตฺถิ ฯ เตสั อนิจฺจั
ทฺทชั อนตฺตาทิ กเถนฺตทานั กิ นามेतัง กเถนฺตติติ น โสตฺทพฺพั มณฺณนฺติ น สทฺทหนิตุ" ^{๑๑}
มณฺณนฺติ ฯ ตโต อภิสมโย น โหติ ฯ ตสฺมี อสติ อนิยุยานิกั พุทฺธสฺสาสนั โหติ ตสฺมา

* พ. พุทฺธ. ๓๓/๔๔๕/๖๖-๖๗.

๑ พ. : สหุพาปีตา

๒ พ. : -จกฺกวาทเทวดา

๓ ร. : -อณฺชลึ, พ. : -สโมทาน-

๔ ล. : สกฺกสมฺปตฺติ

๕ ล. : ปตฺตเถนฺเดหิ

๖ พ. : กิมจฺคั

๗ พ. : ทิฏฺฐรณตฺถาย

๘ ร., ท., น., ช., ล. : กาลทีปฺปเทสั-

๙ ร. : ปจฺมกาลั

๑๐ ร., ท., น., ช., ม., ล. : วยานฺติ, พ. : นณฺณายนฺติ

๑๑ พ. : สทฺทหนิตุ

มหามายาเทวี ปฐลีส อัย มม มาตา ภวิสฺสตีติ ฯ อิมํ ปณฺจมหาวិโลกนํ วิโลเกตฺวา
 กาลิ เม มาริสฺสา พุทฺธภาวายาติ เทวานํ สงฺคนํ กโรนฺโต ปฏฺิณฺณํ ทตฺวา คจฺจถ ตฺมเหติ
 เทวตาโย อญฺเอยเชตฺวา ตฺลิตเทวตานิ ปริวฺโต ตฺลิตปุเร นนฺทนฺนํ ปาวิสฺสิ ฯ สพุทฺเทวโลเกสุ
 นนฺทนฺนํ อตฺถิเยว ฯ โส อิติ จฺโต สฺสตี มาริสฺ คจฺจ อิติ จฺโต สฺสตี คจฺจติ เหว
 เทวตานิ กุสลํ ปสฺสฺสิยมานานิ ปริวฺโต ตตฺถ วิจฺรณฺโตเยว จิตฺวา กปิลวตฺตุนคฺเร สฺพุทฺโธทน-
 มหาราชฺสฺส อคฺคฺมเหสิยา มหามายาเทวียา กุจฺจิมฺหิ ปฏฺิสนฺธิ คณฺหิ ฯ* เตน วุตฺตํ ฯ

กตฺตฺชฺลฺลฺหิ เทเวหิ	ยาจฺติ ทิปุทฺตโม	
สมุโพชาย มหาวีร	กาลิ ตฺยฺหนฺติ อาทินา	[๑๑๘]
วิโลเกตฺวาน กาลาที	ณฺตฺวา กาลนฺติ โพธิยา	
ปฏฺิณฺณํ เทวสงฺฆสฺส	ทตฺวา นนฺทนฺกานนํ	
คณฺตฺวาน เทวสงฺฆเมหิ	สฺสคจฺจติ ตโต จฺโตติ ฯ	[๑๑๙]

ตฺลิตเทวตานิ ปริวฺโต* นิฏฺิจฺโต ฯ

สถาบันวิทย์บริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* ดู ช. ขว. ปฐมภาค หน้า ๗๓-๗๖., มธ. ช. พุทฺธ. หน้า ๓๙๐-๓๙๓., ชิน. หน้า ๒๗-๓๔.

* พ. : ตฺลิตปริวฺโต

๔. คพฺภากินิภขมนปริวตฺต

เยน ปน วิชานเนน มหาสตุโต ปฏิสนฺธิ* คณฺหิ ตสฺสา วิภาวนตฺถํ อัย
อนุปฺพุทฺธิกา ๗ ตทา กปิลวตฺถนคเร กิร อาสาธุปนฺณมหายํ อาสาธุหนภขตฺถํ สงฺฆญฺจ
วตฺถมามํ โหติ ๗ มหาวิน นภขตฺถกัฬ กัฬิ ๗ อถ มหามายาเทวี อาสาธุปนฺณมหายํ
ปุเรตฺรเมว สตฺตทิวสโต ปฏฺษาช วิคตฺตฺรปานํ คณฺหวิเลปนวิภูสณสมฺปนฺนํ นภขตฺถกัฬ-
มหาสิริ อนุวามานา สตฺตเม ทิวเส ปาโต วุฏฺษาช โสฬสฺหิ คณฺโฆทกมฺภฺหิ นฺหาชิตฺวา
จตฺตาริ สตฺตสทฺสฺทานิ วิสขุเชตฺวา มหาทานํ ทตฺวา สพฺพาสงฺการภูสิตา ปณฺนิตสฺสทฺสฺสินิภ-
วโรชานํ ภูณฺชิตฺวา อุโปสถงฺคานิ อธิภฺษาช อลฺงกตปตฺยตฺตสิริคพฺภํ ปวิสิตฺวา สิริสยเน
นิปฺนนา นิทฺทํ โยภกมยมานา อิมํ สุปฺปํ อทฺทล ๗ จตฺตาริ มหาวาชาโน สยเนน สทฺธิ
ตํ อุภฺชิปิตฺวา หิมวณฺตํ เนตฺวา สภฺจฺไชชนิเก มโนสิลาตเล สตฺยิชนิกสฺส มหาสาธุภฺษสฺส
เนภฺษา ชเปตฺวา เอกมณฺตํ อฏฺจํสุ ๗

อถ เนลฺล เทวีย อาคณฺตฺวา เทวี อนินตฺตตฺทหนํ เนตฺวา สพฺพญฺญุทฺทชเนตฺติยา
นฺหาปนตฺติเต* มนฺุสฺสมลหฺรณตฺถํ นฺหาเปตฺวา ทิพฺพวตฺถํ นิวาเสตฺวา^๑ ทิพฺพคณฺเษิ
วิลิเมตฺวา ทิพฺพปฺปฺพานิ^๒ ปิลฺลนฺทิตฺวา^๓ ตโต อวิหฺเร ราชฺยปฺพทโต อตฺถิ ตสฺส อนุโต
กนฺกวิมานํ อตฺถิ ตตฺถ ปาจฺนสิสฺสํ^๔ ทิพฺพสยนํ ปณฺณวาเปตฺวา ตํ นิปฺชฺชาเปลฺลํ ๗

* ร. : ปฏิสนฺธิ
๑ พ. : กัฬิ
๒ ร. : -ปนฺณมหาย
๓ ส. : สพฺพญฺญุ-
๔ ส. : นนาปนตฺติเต
๕ ล. : นิวาเสตา
๖ ม. : ทิพฺพปฺปฺพานิ
๗ ข. : ปิลฺลนฺทิตฺวา
๘ ล. : ปาจฺนสิสฺสํ, ส. : ปาจฺนสิสฺสํ

อด โพรธตโต เสตวรวารโณ หุตวา ตโต อวิทฺเว เอโก สุวณฺณปพฺพโต อตฺถิ
 ตตฺถ วิจฺจิตฺวา ตโต โอรุญฺห ราชฺยปพฺพตํ อภิรุญฺหิตฺวา อุตฺตรทิสฺโต อคฺคฺมมฺ* เหมพิณฺธุ-
 ราชฺยทามวณฺณนํ โสณฺทนาย ปณฺฑิตํ สุนฺธํ อภินววิกสิตปทุมํ คเหตฺวา โภณฺจนาทํ
 นทิตฺวา กนกวิมานํ ปวีสิตฺวา เทวีย นิปฺนฺนสยํ ติกฺขตฺตํ ปทกฺขิณํ กตฺวา ตสฺสา
 ทกฺขิณปฺสฺเสน กุจฺฉิยํ ปวิฏฺจสทิสฺโส" วย อโหสิ ฯ เหว มหาสฺตฺโต อุตฺตราสาทนฺกฺขตฺเตน
 พลวปจฺจุเส" ปฏฺฐนฺธี คณฺหิ ฯ

โพธิสฺสตฺตสฺส ปน มาตฺกฺกุจฺฉิสมิ ปฏฺฐนฺธิคณฺณกฺขณฺ เอกปฺปนาเรเนว สกสทสฺสทฺส-
 โลกชาติกมฺปนาทีนํ ทวตฺตีสปฺพพนิมิตฺตานิ ปาตฺรเหสุ ฯ ทสฺสุ จกฺกวาทิสฺสทฺสฺส อปฺปมา
 โณ โอฟาโร" โองาโส ฝริ" ฯ โลกนฺตริกนินฺยา โองาเสนฺติ ฯ ขจฺจฺนฺธา รูปานิ ปสฺสึสุ ฯ
 ขจฺจฺพริธา สทฺทํ" สฺถนฺธิสุ ฯ มุคฺคา" ลปฺนานิ ลภีสุ ฯ ขุขฺขา อฺขุคฺคตฺตา" อเหสุ" ฯ ปิงฺคฺลา
 ปทฺสา คมฺนํ ปฏฺฐลภีสุ ฯ พนฺธนคฺตา" สตฺตา อทฺธพฺนฺธนาทีนํ" ปฏฺฐมฺญฺสิสุ ฯ อวิจฺยา-
 ทินฺรเกสุ" ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐ ๑๐๑ ๑๐๒ ๑๐๓ ๑๐๔ ๑๐๕ ๑๐๖ ๑๐๗ ๑๐๘ ๑๐๙ ๑๑๐ ๑๑๑ ๑๑๒ ๑๑๓ ๑๑๔ ๑๑๕ ๑๑๖ ๑๑๗ ๑๑๘ ๑๑๙ ๑๒๐ ๑๒๑ ๑๒๒ ๑๒๓ ๑๒๔ ๑๒๕ ๑๒๖ ๑๒๗ ๑๒๘ ๑๒๙ ๑๓๐ ๑๓๑ ๑๓๒ ๑๓๓ ๑๓๔ ๑๓๕ ๑๓๖ ๑๓๗ ๑๓๘ ๑๓๙ ๑๔๐ ๑๔๑ ๑๔๒ ๑๔๓ ๑๔๔ ๑๔๕ ๑๔๖ ๑๔๗ ๑๔๘ ๑๔๙ ๑๕๐ ๑๕๑ ๑๕๒ ๑๕๓ ๑๕๔ ๑๕๕ ๑๕๖ ๑๕๗ ๑๕๘ ๑๕๙ ๑๖๐ ๑๖๑ ๑๖๒ ๑๖๓ ๑๖๔ ๑๖๕ ๑๖๖ ๑๖๗ ๑๖๘ ๑๖๙ ๑๗๐ ๑๗๑ ๑๗๒ ๑๗๓ ๑๗๔ ๑๗๕ ๑๗๖ ๑๗๗ ๑๗๘ ๑๗๙ ๑๘๐ ๑๘๑ ๑๘๒ ๑๘๓ ๑๘๔ ๑๘๕ ๑๘๖ ๑๘๗ ๑๘๘ ๑๘๙ ๑๙๐ ๑๙๑ ๑๙๒ ๑๙๓ ๑๙๔ ๑๙๕ ๑๙๖ ๑๙๗ ๑๙๘ ๑๙๙ ๒๐๐ ๒๐๑ ๒๐๒ ๒๐๓ ๒๐๔ ๒๐๕ ๒๐๖ ๒๐๗ ๒๐๘ ๒๐๙ ๒๑๐ ๒๑๑ ๒๑๒ ๒๑๓ ๒๑๔ ๒๑๕ ๒๑๖ ๒๑๗ ๒๑๘ ๒๑๙ ๒๒๐ ๒๒๑ ๒๒๒ ๒๒๓ ๒๒๔ ๒๒๕ ๒๒๖ ๒๒๗ ๒๒๘ ๒๒๙ ๒๓๐ ๒๓๑ ๒๓๒ ๒๓๓ ๒๓๔ ๒๓๕ ๒๓๖ ๒๓๗ ๒๓๘ ๒๓๙ ๒๔๐ ๒๔๑ ๒๔๒ ๒๔๓ ๒๔๔ ๒๔๕ ๒๔๖ ๒๔๗ ๒๔๘ ๒๔๙ ๒๕๐ ๒๕๑ ๒๕๒ ๒๕๓ ๒๕๔ ๒๕๕ ๒๕๖ ๒๕๗ ๒๕๘ ๒๕๙ ๒๖๐ ๒๖๑ ๒๖๒ ๒๖๓ ๒๖๔ ๒๖๕ ๒๖๖ ๒๖๗ ๒๖๘ ๒๖๙ ๒๗๐ ๒๗๑ ๒๗๒ ๒๗๓ ๒๗๔ ๒๗๕ ๒๗๖ ๒๗๗ ๒๗๘ ๒๗๙ ๒๘๐ ๒๘๑ ๒๘๒ ๒๘๓ ๒๘๔ ๒๘๕ ๒๘๖ ๒๘๗ ๒๘๘ ๒๘๙ ๒๙๐ ๒๙๑ ๒๙๒ ๒๙๓ ๒๙๔ ๒๙๕ ๒๙๖ ๒๙๗ ๒๙๘ ๒๙๙ ๓๐๐ ๓๐๑ ๓๐๒ ๓๐๓ ๓๐๔ ๓๐๕ ๓๐๖ ๓๐๗ ๓๐๘ ๓๐๙ ๓๑๐ ๓๑๑ ๓๑๒ ๓๑๓ ๓๑๔ ๓๑๕ ๓๑๖ ๓๑๗ ๓๑๘ ๓๑๙ ๓๒๐ ๓๒๑ ๓๒๒ ๓๒๓ ๓๒๔ ๓๒๕ ๓๒๖ ๓๒๗ ๓๒๘ ๓๒๙ ๓๓๐ ๓๓๑ ๓๓๒ ๓๓๓ ๓๓๔ ๓๓๕ ๓๓๖ ๓๓๗ ๓๓๘ ๓๓๙ ๓๔๐ ๓๔๑ ๓๔๒ ๓๔๓ ๓๔๔ ๓๔๕ ๓๔๖ ๓๔๗ ๓๔๘ ๓๔๙ ๓๕๐ ๓๕๑ ๓๕๒ ๓๕๓ ๓๕๔ ๓๕๕ ๓๕๖ ๓๕๗ ๓๕๘ ๓๕๙ ๓๖๐ ๓๖๑ ๓๖๒ ๓๖๓ ๓๖๔ ๓๖๕ ๓๖๖ ๓๖๗ ๓๖๘ ๓๖๙ ๓๗๐ ๓๗๑ ๓๗๒ ๓๗๓ ๓๗๔ ๓๗๕ ๓๗๖ ๓๗๗ ๓๗๘ ๓๗๙ ๓๘๐ ๓๘๑ ๓๘๒ ๓๘๓ ๓๘๔ ๓๘๕ ๓๘๖ ๓๘๗ ๓๘๘ ๓๘๙ ๓๙๐ ๓๙๑ ๓๙๒ ๓๙๓ ๓๙๔ ๓๙๕ ๓๙๖ ๓๙๗ ๓๙๘ ๓๙๙ ๔๐๐ ๔๐๑ ๔๐๒ ๔๐๓ ๔๐๔ ๔๐๕ ๔๐๖ ๔๐๗ ๔๐๘ ๔๐๙ ๔๑๐ ๔๑๑ ๔๑๒ ๔๑๓ ๔๑๔ ๔๑๕ ๔๑๖ ๔๑๗ ๔๑๘ ๔๑๙ ๔๒๐ ๔๒๑ ๔๒๒ ๔๒๓ ๔๒๔ ๔๒๕ ๔๒๖ ๔๒๗ ๔๒๘ ๔๒๙ ๔๓๐ ๔๓๑ ๔๓๒ ๔๓๓ ๔๓๔ ๔๓๕ ๔๓๖ ๔๓๗ ๔๓๘ ๔๓๙ ๔๔๐ ๔๔๑ ๔๔๒ ๔๔๓ ๔๔๔ ๔๔๕ ๔๔๖ ๔๔๗ ๔๔๘ ๔๔๙ ๔๕๐ ๔๕๑ ๔๕๒ ๔๕๓ ๔๕๔ ๔๕๕ ๔๕๖ ๔๕๗ ๔๕๘ ๔๕๙ ๔๖๐ ๔๖๑ ๔๖๒ ๔๖๓ ๔๖๔ ๔๖๕ ๔๖๖ ๔๖๗ ๔๖๘ ๔๖๙ ๔๗๐ ๔๗๑ ๔๗๒ ๔๗๓ ๔๗๔ ๔๗๕ ๔๗๖ ๔๗๗ ๔๗๘ ๔๗๙ ๔๘๐ ๔๘๑ ๔๘๒ ๔๘๓ ๔๘๔ ๔๘๕ ๔๘๖ ๔๘๗ ๔๘๘ ๔๘๙ ๔๙๐ ๔๙๑ ๔๙๒ ๔๙๓ ๔๙๔ ๔๙๕ ๔๙๖ ๔๙๗ ๔๙๘ ๔๙๙ ๕๐๐ ๕๐๑ ๕๐๒ ๕๐๓ ๕๐๔ ๕๐๕ ๕๐๖ ๕๐๗ ๕๐๘ ๕๐๙ ๕๑๐ ๕๑๑ ๕๑๒ ๕๑๓ ๕๑๔ ๕๑๕ ๕๑๖ ๕๑๗ ๕๑๘ ๕๑๙ ๕๒๐ ๕๒๑ ๕๒๒ ๕๒๓ ๕๒๔ ๕๒๕ ๕๒๖ ๕๒๗ ๕๒๘ ๕๒๙ ๕๓๐ ๕๓๑ ๕๓๒ ๕๓๓ ๕๓๔ ๕๓๕ ๕๓๖ ๕๓๗ ๕๓๘ ๕๓๙ ๕๔๐ ๕๔๑ ๕๔๒ ๕๔๓ ๕๔๔ ๕๔๕ ๕๔๖ ๕๔๗ ๕๔๘ ๕๔๙ ๕๕๐ ๕๕๑ ๕๕๒ ๕๕๓ ๕๕๔ ๕๕๕ ๕๕๖ ๕๕๗ ๕๕๘ ๕๕๙ ๕๖๐ ๕๖๑ ๕๖๒ ๕๖๓ ๕๖๔ ๕๖๕ ๕๖๖ ๕๖๗ ๕๖๘ ๕๖๙ ๕๗๐ ๕๗๑ ๕๗๒ ๕๗๓ ๕๗๔ ๕๗๕ ๕๗๖ ๕๗๗ ๕๗๘ ๕๗๙ ๕๘๐ ๕๘๑ ๕๘๒ ๕๘๓ ๕๘๔ ๕๘๕ ๕๘๖ ๕๘๗ ๕๘๘ ๕๘๙ ๕๙๐ ๕๙๑ ๕๙๒ ๕๙๓ ๕๙๔ ๕๙๕ ๕๙๖ ๕๙๗ ๕๙๘ ๕๙๙ ๖๐๐ ๖๐๑ ๖๐๒ ๖๐๓ ๖๐๔ ๖๐๕ ๖๐๖ ๖๐๗ ๖๐๘ ๖๐๙ ๖๑๐ ๖๑๑ ๖๑๒ ๖๑๓ ๖๑๔ ๖๑๕ ๖๑๖ ๖๑๗ ๖๑๘ ๖๑๙ ๖๒๐ ๖๒๑ ๖๒๒ ๖๒๓ ๖๒๔ ๖๒๕ ๖๒๖ ๖๒๗ ๖๒๘ ๖๒๙ ๖๓๐ ๖๓๑ ๖๓๒ ๖๓๓ ๖๓๔ ๖๓๕ ๖๓๖ ๖๓๗ ๖๓๘ ๖๓๙ ๖๔๐ ๖๔๑ ๖๔๒ ๖๔๓ ๖๔๔ ๖๔๕ ๖๔๖ ๖๔๗ ๖๔๘ ๖๔๙ ๖๕๐ ๖๕๑ ๖๕๒ ๖๕๓ ๖๕๔ ๖๕๕ ๖๕๖ ๖๕๗ ๖๕๘ ๖๕๙ ๖๖๐ ๖๖๑ ๖๖๒ ๖๖๓ ๖๖๔ ๖๖๕ ๖๖๖ ๖๖๗ ๖๖๘ ๖๖๙ ๖๗๐ ๖๗๑ ๖๗๒ ๖๗๓ ๖๗๔ ๖๗๕ ๖๗๖ ๖๗๗ ๖๗๘ ๖๗๙ ๖๘๐ ๖๘๑ ๖๘๒ ๖๘๓ ๖๘๔ ๖๘๕ ๖๘๖ ๖๘๗ ๖๘๘ ๖๘๙ ๖๙๐ ๖๙๑ ๖๙๒ ๖๙๓ ๖๙๔ ๖๙๕ ๖๙๖ ๖๙๗ ๖๙๘ ๖๙๙ ๗๐๐ ๗๐๑ ๗๐๒ ๗๐๓ ๗๐๔ ๗๐๕ ๗๐๖ ๗๐๗ ๗๐๘ ๗๐๙ ๗๑๐ ๗๑๑ ๗๑๒ ๗๑๓ ๗๑๔ ๗๑๕ ๗๑๖ ๗๑๗ ๗๑๘ ๗๑๙ ๗๒๐ ๗๒๑ ๗๒๒ ๗๒๓ ๗๒๔ ๗๒๕ ๗๒๖ ๗๒๗ ๗๒๘ ๗๒๙ ๗๓๐ ๗๓๑ ๗๓๒ ๗๓๓ ๗๓๔ ๗๓๕ ๗๓๖ ๗๓๗ ๗๓๘ ๗๓๙ ๗๔๐ ๗๔๑ ๗๔๒ ๗๔๓ ๗๔๔ ๗๔๕ ๗๔๖ ๗๔๗ ๗๔๘ ๗๔๙ ๗๕๐ ๗๕๑ ๗๕๒ ๗๕๓ ๗๕๔ ๗๕๕ ๗๕๖ ๗๕๗ ๗๕๘ ๗๕๙ ๗๖๐ ๗๖๑ ๗๖๒ ๗๖๓ ๗๖๔ ๗๖๕ ๗๖๖ ๗๖๗ ๗๖๘ ๗๖๙ ๗๗๐ ๗๗๑ ๗๗๒ ๗๗๓ ๗๗๔ ๗๗๕ ๗๗๖ ๗๗๗ ๗๗๘ ๗๗๙ ๗๘๐ ๗๘๑ ๗๘๒ ๗๘๓ ๗๘๔ ๗๘๕ ๗๘๖ ๗๘๗ ๗๘๘ ๗๘๙ ๗๙๐ ๗๙๑ ๗๙๒ ๗๙๓ ๗๙๔ ๗๙๕ ๗๙๖ ๗๙๗ ๗๙๘ ๗๙๙ ๘๐๐ ๘๐๑ ๘๐๒ ๘๐๓ ๘๐๔ ๘๐๕ ๘๐๖ ๘๐๗ ๘๐๘ ๘๐๙ ๘๑๐ ๘๑๑ ๘๑๒ ๘๑๓ ๘๑๔ ๘๑๕ ๘๑๖ ๘๑๗ ๘๑๘ ๘๑๙ ๘๒๐ ๘๒๑ ๘๒๒ ๘๒๓ ๘๒๔ ๘๒๕ ๘๒๖ ๘๒๗ ๘๒๘ ๘๒๙ ๘๓๐ ๘๓๑ ๘๓๒ ๘๓๓ ๘๓๔ ๘๓๕ ๘๓๖ ๘๓๗ ๘๓๘ ๘๓๙ ๘๔๐ ๘๔๑ ๘๔๒ ๘๔๓ ๘๔๔ ๘๔๕ ๘๔๖ ๘๔๗ ๘๔๘ ๘๔๙ ๘๕๐ ๘๕๑ ๘๕๒ ๘๕๓ ๘๕๔ ๘๕๕ ๘๕๖ ๘๕๗ ๘๕๘ ๘๕๙ ๘๖๐ ๘๖๑ ๘๖๒ ๘๖๓ ๘๖๔ ๘๖๕ ๘๖๖ ๘๖๗ ๘๖๘ ๘๖๙ ๘๗๐ ๘๗๑ ๘๗๒ ๘๗๓ ๘๗๔ ๘๗๕ ๘๗๖ ๘๗๗ ๘๗๘ ๘๗๙ ๘๘๐ ๘๘๑ ๘๘๒ ๘๘๓ ๘๘๔ ๘๘๕ ๘๘๖ ๘๘๗ ๘๘๘ ๘๘๙ ๘๙๐ ๘๙๑ ๘๙๒ ๘๙๓ ๘๙๔ ๘๙๕ ๘๙๖ ๘๙๗ ๘๙๘ ๘๙๙ ๙๐๐ ๙๐๑ ๙๐๒ ๙๐๓ ๙๐๔ ๙๐๕ ๙๐๖ ๙๐๗ ๙๐๘ ๙๐๙ ๙๑๐ ๙๑๑ ๙๑๒ ๙๑๓ ๙๑๔ ๙๑๕ ๙๑๖ ๙๑๗ ๙๑๘ ๙๑๙ ๙๒๐ ๙๒๑ ๙๒๒ ๙๒๓ ๙๒๔ ๙๒๕ ๙๒๖ ๙๒๗ ๙๒๘ ๙๒๙ ๙๓๐ ๙๓๑ ๙๓๒ ๙๓๓ ๙๓๔ ๙๓๕ ๙๓๖ ๙๓๗ ๙๓๘ ๙๓๙ ๙๔๐ ๙๔๑ ๙๔๒ ๙๔๓ ๙๔๔ ๙๔๕ ๙๔๖ ๙๔๗ ๙๔๘ ๙๔๙ ๙๕๐ ๙๕๑ ๙๕๒ ๙๕๓ ๙๕๔ ๙๕๕ ๙๕๖ ๙๕๗ ๙๕๘ ๙๕๙ ๙๖๐ ๙๖๑ ๙๖๒ ๙๖๓ ๙๖๔ ๙๖๕ ๙๖๖ ๙๖๗ ๙๖๘ ๙๖๙ ๙๗๐ ๙๗๑ ๙๗๒ ๙๗๓ ๙๗๔ ๙๗๕ ๙๗๖ ๙๗๗ ๙๗๘ ๙๗๙ ๙๘๐ ๙๘๑ ๙๘๒ ๙๘๓ ๙๘๔ ๙๘๕ ๙๘๖ ๙๘๗ ๙๘๘ ๙๘๙ ๙๙๐ ๙๙๑ ๙๙๒ ๙๙๓ ๙๙๔ ๙๙๕ ๙๙๖ ๙๙๗ ๙๙๘ ๙๙๙ ๑๐๐๐

* ม. : อคฺคฺมม

๑ ท. : ปวิฏฺจสทิสฺโส

๒ ท., น., ข., ล. : พลวปจฺจุเส

๓ ท. : โอลฺฟาโร

๔ พ. : ตรี

๕ ท. : สทฺธํ

๖ ม. : มุคฺคา

๗ พ. : อฺขุคฺคตฺตา

๘ ล. : อเหสุ, พ. : อานฺธุ

๙ พ. : พนฺธนคฺตา

๑๐ พ. : อทฺธพฺนฺธนาทีนํ

๑๑ ล., พ. : อวิจฺยาทินฺรเกสุ

๑๒ ล., พ. : ขุปฺปปาสา

๑๓ ท. : ทวารกฺวาตานิ

๑๔ ล. : ปกฺขนฺทนา

๑๕ ล. : สปฺภฺจณํ, พ. : ปกฺขนฺทนา

วีย เอกมาสวมาลีณี^๑ วีย วิบุษนุติ วาลวิชนีบุษคนุชปวาลีตา^๒ ปรมโสภคคบุปุตตา
 อโหสิ ๙ เตน วุตตัม ฐมุตตา เอสา ภิกขเว ยทา โพธิสตุโต ตฺลิตตา กายา จวิตวา
 มาตุกฺขจี โยกุกมตี อถ สเทวเก โลเก สมารเก^๓ สพุรหุมเก สสุสมณพฺรหฺมณินยา ปชาย
 สเทวมนุสฺสาย อปุปมาโณ โอฟาโร โยภาโต ปาตุภวตี อติกุกมฺเมว เทวานํ เทวานุภาวํ
 ยายี^๔ ตา โลกนุตริกา อฆา อสงฺวตฺตา อนุรการา อนุรการตีมิสา^๕ ยตฺร นี นาม จนฺทิม-
 สุริยา เอวํ มหิตฺริกา เอวํ มหานุภาวา อากาย นานุโหนตี^๖ ตตฺตปิ อปุปมาโณ โอฟาโร
 โยภาโต ปาตุภวตี อติกุกมฺเมว เทวานํ เทวานุภาวํ เยปี ตตฺถ สตุตา อปุปฺนนา เตปี
 เตโนภาเสน อญฺญมญฺญ^๗ สญฺชานนฺตี อญฺญเยปี กิร โภ สนฺตี สตุตา อีรฺูปปฺนนาตี^๘
 อยญฺจ ทสฺสทฺสฺสี โลกธาดู สํกมฺปตี^๙ สํปกมฺปตี^{๑๐} สมฺปเวเสตี อปุปมาโณ โอฟาโร
 โยภาโต ปาตุภวตีตี ๙ เอวํ ทสฺสทฺสฺสีโลกธาดูกมฺปนาทีนึ ทวตฺตีสปฺพุพนิมิตฺตานิ^{๑๑}
 ปาตุรเหสุ ๙ เตน ทสฺสเสนฺโต อาห ๙

สโต ๙ สมฺปชาโน ๙

มาตุกฺขจีมิหิ โยกุกมิ

ตฺลิต โยกุกนฺตีย^{๑๒} สพุรา^{๑๓}

ทสฺสทฺสฺสี กมฺปิตฺถ^{๑๔}

[๑๒๐]

^๑ ท. : -มาลีณี

^๒ พ. : -ปราลีตา

^๓ ม. : สมารเก

^๔ พ. : ยายิตา, ส. : ยาย ปิตา

^๕ ม. : อุนุรการตีมิสสา

^๖ ส. : นานุโหนตี

^๗ ส., พ. : อญฺญมญฺญ-, ส. : อญฺญ มญฺญ

^๘ ส. : อีรฺูปปฺนนา

^๙ พ. : สํกมฺปตี

^{๑๐} พ. : สํปกมฺปตี

^{๑๑} ม., ส. : -สปฺพุพนิมิตฺตานิ

^{๑๒} ส. : โยกุกนฺตีย, พ. : โยกุกนฺตี ยํสญฺจ

^{๑๓} ม. : สตุวา

^{๑๔} ส. : กมฺปิต

จตุล^๑ ทิลาสุ สิริคพฺพา ขคฺคหตฺถา อารกฺข^๒ คณฺหีสุ ๑ น เกวลเมว ๑ อถ ไช ทสฺสุ
จกฺกวาฬสทฺสเสสุ เอเกกฺสุมี จตฺตาวโร จตฺตาวโรติ จตฺตาวฬิส มหाराชสทฺสสถานิ คพฺภทวารโต
ปฏฺจาย จกฺกวาฬปพฺพตฺตเนเร ขคฺคหตฺถา อารกฺข^๓ คณฺหีสุ ๑ อิมฺสุมี จกฺกวาฬ
มหाराชาโน สิริคพฺพา สรรริกฺจมุขโรวนภฺวณฺนาทิกาล^๔ จเปตฺวา เสสกาเล สทฺพทิกฺจจานิ
กตฺวา สิริสยเน สุชนิสินฺนกาเล อตฺตทาน^๕ ทสฺสเสนฺติ ๑

เทวี^๖ ปน^๗ ปริจาริกา ปริสา วิย เต ปสฺสตี มหาปริสาณฺภาเวน น ภายติ ๑
ธมฺมตา เอสา เทเวีย ปน โทธิสฺตตฺตปิตรี อาที กตฺวา ปริเสสุ ราคมานล^๘ น อฺปฺปฺชฺชิ ๑
ยทา โทธิสฺตโต มาตฺตฺจฺฉี โอกฺกมฺนฺโต โหติ ๑ ปกฺตีสฺลวตี โทธิสฺตตฺตฺส มาตา โหติ
ปาดฺนาตีปาดฺตา วิรฺตา อทินฺนาทานา วิรฺตา กามเสสุ มิจฺฉาจารย์า วิรฺตา มุสวาทา วิรฺตา
สุราเมรยมฺชฺชปฺมาทฺฏฺจานา วิรฺตา^๙ ๑ อยเมตฺต ธมฺมตา ๑

อนฺุปฺปนฺเน กิร พุทฺเธ มนฺุสฺสา ตาปฺลปริพฺพชานาน^{๑๐} สฺนฺติเก วนฺุทิตฺวา สิล^{๑๑}
คณฺหีสุ ๑ โทธิสฺตตฺตฺส มาตาปี กาทฺเทวิสฺส อีสฺโน สฺนฺติเก สิล^{๑๒} คณฺุหิ ๑ โทธิสฺตเต^{๑๓}
ปนฺ กุจฺฉิตเต^{๑๔} อณฺุณฺสฺส ปาทฺมุเล นิสิตฺตฺนฺนาม น สกฺกา สมานาสเน นิสิตฺตฺวา คณิต-
สิล^{๑๕}ปี^{๑๖} อวณฺุณฺภวณฺมตฺต^{๑๗} โหติ ตสฺมา สยเมว สิล^{๑๘} อคฺเหสฺตี^{๑๙} วุฑฺฒ^{๒๐} โหติ ๑

ธมฺมตา เอสา ยทา โทธิสฺตโต มาตฺตฺจฺฉี โอกฺกมฺนฺโต โหติ ๑ สกฺลชมฺพุทฺธิเป
ชตฺติยาทโย มหนฺุตานิ ปณฺุณาการานิ เปเสนฺติ ๑ มหาปริสาณฺภาเวน เจว อตฺตโน

๑ ล. : จตุจตุ
๒ พ. : -ภฺวณฺนาทิกาล^๑
๓ ข. : เทวี
๔ พ. : ปน นี
๕ ล. : ปาดฺนาตีปาดฺตา วิรฺโต ... วิรฺโต ... วิรฺโต ... วิรฺโต ... วิรฺโต
๖ ร. : -ปริพฺพชานาน^๑
๗ ม. : โทธิสฺสคฺเค
๘ ร. : กุจฺฉิตเต
๙ ล. : คณิตปี, พ. : คณิตมฺปี
๑๐ ข. : อคฺเหตฺวาสฺตี

อานุกาเวน ๑ ลากคฺยสคฺคปฺตฺตา^๑ อโหสิ ๗ ตทา โพธิสฺสโต อนนฺเตน ยเสน
อปฺปริมาณาย สฺมปฺตฺติยา มาตฺตฺกฺจฺฉิ โยกฺกมิตฺวา มาตฺตฺกฺจฺฉิภาวํ อชฺฌนิยมาโน^๒ ทฺวาทสฺสทฺเต
กนฺกมเย มณฺจเก นิสฺสินฺโน วิกฺข มาตฺตฺกฺจฺฉิยํ อสฺสมฺพาโร มณฺวิมาเน นิสฺสินฺนมหาพฺรหฺมา วิกฺข
คฺพฺภมเลนาสิทฺโต อมกฺขิโต เกนจฺ อสฺสจฺฉินา สฺมานจฺนุโท วรรณฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อณฺุจฺฉินฺนทฺกฺโร^๓ สฺต
กฺจฺฉิยํเยว วสิ ๗

ตทา โพธิสฺสทฺตฺตฺมาตา เทวี่ สฺขินิ ชาติตา อภิสฺสนฺตฺกายา ลากคฺยสคฺคปฺตฺตา^๑
ปฺริเสสฺส ราคจฺิตฺตํ อณฺุปาเทตฺวา โพธิสฺสทฺตํ อตฺตโน กฺจฺฉิตฺตํ วิกฺขปฺสนฺเน^๔ มณฺริตฺเตน อวฺจฺจฺจฺตํ
ปณฺุทฺตฺตฺตํ^๕ วิกฺข ปฺสฺสตี ๗^๖ ปทฺมคฺพฺภเก กณฺณิกชฺุปฺนิสฺสินฺนํ สฺวณฺณรूपํ วิกฺข ปฺสฺสจฺจํ
อวฺกฺขชฺิตฺวา นิสฺสินฺนํ อิจฺฉิตฺกฺชฺเณ ปฺสฺสตี ๗ โพธิสฺสโต ปน น ปฺสฺสตี ๗ เตน วจฺจฺตํ ๗

ปฺริสฺสนฺธิชฺเณ ตสฺส ชาติตาเนกวิธำ^๗ ภูตา
อโธ สจฺฉนิตารกฺโข นเวหิ อมเวหิ ๑ [๑๒๒]

มณฺณวตฺตมฺพฺชกณฺณิกาย
มาสิณฺนสิจฺฉิปฺติมา ว รมฺมา^๘
สฺวณฺณวณฺณเณ ทิปทานมิณฺโท^๙

๑ ม. : -ยสฺสทฺตฺตาปฺตฺตา
๒ ล., พ. : อชฺฌนิยมาโน
๓ ส. : -กฺโร
๔ พ. : พฺรหฺม
๕ ม. : -ยสฺสทฺต-
๖ พ. : วิกฺขปฺสนฺเนน
๗ พ. : ปณฺุทฺตฺตํ
๘ ดู ท. ม. หน้า ๑๑-๑๒.
๙ ม. : ชาติ-
๑๐ ช., ล., พ. : มาสิณฺนสิจฺฉิปฺติวรมฺมา, ม. : -ปติ ว
๑๑ พ. : ทิปทานมิณฺโท

อุตุสนุนิ* ตั มุลโต ยาว อคฺคา* ปภาตมฺปนฺนํ สุวภิกฺขุณฺณฺปุณฺเณหิ สฺปนฺนํผิตํ
 ผลปฺลวสฺสนฺจฺริตํ** นีลาทิวณฺณปฺญจวิธมวคฺคเณหิ สาขापฺตฺตฺปนฺนตฺเรสุ อาสฺนฺจฺริตํ
 นานาวิธมฺยวมตฺตโกกิลกฺกฏฺฏหํสโกณฺจชีณฺชิวกจฺกฏวากาเทหิ* มจฺจฺรเวหิ วิหฺงคฺสํเมหิ
 อภิกฺขุชิตํ* ติวฏฺฏจฺตฺรสุตฺตํมวฺจกาเทเนฏฺทกาลยสฺรตฺตมฺปนฺนํ* มนฺทวาทจฺลิตฺเทหิ ตฺรฺนรตฺต-
 โกมลปฺลวสฺสนฺตฺเทหิ* กฺุหิ คจฺจลฺลิตฺ เทหิ เณหิ มม สีริ อณฺุวาทิ วทมานํ วิย นนฺทนฺวนโต
 โอตฺริตฺวา* ภูมียํ ปตฺติตํ วิย มหानฺุวาทสุตฺ* สกฺลวสฺสนฺจฺริตฺสุตฺ* ภูปฺติโน สฺมณฺุชิตํ
 อาปानมณฺุทลํ วิย ๑ อตฺติวิย สฺสฺสิริกํ อตฺติวิย มโนรมฺมํ อโหสิ ๕

เทวี* ตั ทิสฺวา สาลวณํ กิพิตฺตคามจิตฺตํ** อฺุปฺปาเทติ ๕ อมจฺจา เทวี คเณตฺวา
 สาลวณํ ปเวเสสุ ๕ สฺวา สฺวณฺณลสิวิกาเย** โอรฺุยฺน ธาตฺคณฺปรีจฺจฺตฺวา มจฺจคฺคสาลมฺลํ คณฺุตฺวา
 สาลสาขํ** คณฺุหิตฺตคามมา อโหสิ ๕ สฺวา สาลสาขํ กรกเวหิปิ ปาปฺุณฺเณตฺุ น สกฺกฺุณฺเณย ๕
 เทวียา การฺุณฺณปฺตฺตฺวา วิย สฺุเสทิตเวตฺตฺุโร* วิย โอนมิตฺวา เทวียา หตฺถปตํ อฺุปคจฺจ ๕
 สฺวา หตฺถํ ปฺสฺวาเรตฺวา สาขํ อคฺคเณสิ** ๕ ตาวเทเว ตฺสุตา กมฺมชวาทา จลิสฺสุ ๕ อถฺสุตา
 สานฺุณฺยา ปรีกฺขิปีตฺวา มหฺาซโน ปฏฺิกฺกมิ ๕ ทสฺสนฺสุสจฺกฏวาทฺเทวตา เอกคณฺา
 สฺนฺุณฺปีตฺิสฺสุ ๕ ยถา อณฺุณฺวา อิตฺถิโย นิสฺสินฺนา วา นิปฺนฺนา วา วิชฺาญนฺติ น เหวํ เทวี ๕

* ร., ท. : -เวสุว, ม. : จมฺมกทาฏฺลิต, ล. : -ปณฺุชริกา-, ส. : -มนฺุทาล-
 ** ส. : อตฺตฺวา
 * ส. : -สณฺุชริตํ
 * ส. : -ชีณฺชิวก-, พ. : -หํส...ชีณฺชิก
 * ส. : อภิกฺขุชิตฺ, พ. : หายไป
 ๖ ส. : -ทิม-, พ. : ติวชฺช-, ซ. : -วจฺจกาเทเนฏฺทลกา-
 * ร., ท., ซ. : โอตฺติตฺวา
 * ซ. : มหฺานฺุวาท
 * ล., พ. : สกฺลวสฺสนฺจฺริตฺสุตฺ
 * ๐ ท. : กิพิตฺ-
 * ๐๐ ท., พ. : สฺวณฺณลสิวิกาเย
 * ๐๐๐ ล. : สาลสาขํ
 * ๐๐๐๐ พ. : -เวตฺตฺจฺกโร
 * ๐๐๐๐๐ ล. : อคฺคคเณสิ

อจุจุนตวิสุทฺโธ โหติ ๑ ยถาปี อญฺเวย สุตฺตา* กุมฺมชฺวาเตหิ^๒ อุตฺธปาทา^๓ อวิสิรา
 โยนิมตุเต^๔ ปกุชิตา^๕ สดปฺริสฺนรทปฺปาเต ปตฺนฺโต^๖ วีย มหาทฺทฺขิ อญฺกวนฺตา
 นิทฺทมนฺติ ๑ น เหว^๗ โพิธฺสฺสฺโต ๑ โส ปน ธฺมฺมาสนฺโต โธตฺรฺนฺโต ธฺมฺมกฺติโก^๘ วีย
 นิสฺเสนิโต โธตฺรฺนฺโต ปฺริโส วีย ๑ เทว หตฺเต ๑ ปาเท ๑ ปฺลาเรตฺวา จิตฺโกเยว
 มาตฺทฺทฺขิ อชฺนิยมาโน นิทฺทมนฺติ ๑ เตน วุตฺต^๙ ๑

มเลน เกนาปี อญฺปลิตฺโต

จิตฺว ปาทานิ^{๑๐} ปฺลารยฺนฺโต

กถิว^{๑๑} ธฺมฺมาสนฺโตตฺรฺนฺโต^{๑๒}

ชาโต ยถาทิจฺจวโร นภฺมหาติ ๑^{*}

[๑๒๖]

อต นิทฺทมนฺตมตฺตญฺจ ปจฺวีย อสฺมฺปฺตฺตเมว ปจฺมํ จตฺตาโร สฺทฺธาวาส-
 มหาทฺรฺนฺมาโน สฺวณฺณชาเลน ปฏฺิคุคฺเหตฺวา เทวียา ปฺริโต จเปตฺวา อตฺตมฺนา เทวีย^{**} โหติ
 มฺहेสฺสฺโข เต ปฺตฺโต อฺนฺปฺนฺโนติ อานฺสฺ ๑

* ข., ล. : ไม่มีศัพท์นี้

^๒ ข. : กุมฺมชฺวาเตหิ

^๓ พ. : อุตฺธปาทา

^๔ ม. : โยนิมตุเต

^๕ ส. : มกุชิตา

^๖ ม. : ปตฺนฺโต

^๗ พ. : ธฺมฺมกฺติโก

^๘ พ. : จิตฺว วิปาทานิ

^๙ ท. : กถิว, ล. : กถิว

^{๑๐} ม. : -ครฺนฺโต

* ชินา. หน้า ๕๕ คาทาที่ ๔๘.

** พ. : เทวีย

อถากาสโต^๑ เอกา สีตา เอกา อุนหา เทว^๒ อุกทธาวา นิภขมิตวา โพรธตตสุส
 เจว โพรธตตมาตยา^๓ จ สรีเร^๔ สกการตตถาย อุตคานาปนตถาย อภิสัญญีสุ^๕ ๗ ตโต
 โพรธตต^๖ มหาพรมุนตตโต จตตาโร โลกปาลมหาราชาโน มงคตสมตตาย สุขสมตสตาย
 อชินปฺปเวณียา ปฏิกุคเณสุ^๗ ๗ เตส^๘ หตตโต ธาติโย^๙ ทุกุลจุมพิฏเณน^{๑๐} สมปฏิจจิสสุ^{๑๑} ๗
 ธาตีน^{๑๒} หตตโต มุณจิตวา สยเมว ปจวिय^{๑๓} ปติฏจิตโต สเมหิ ปาเทหิ ปจวिय^{๑๔} ปติฏจิตโต ๗
 มหาพรมุนา ทิพพเสตจจตต^{๑๕} ธาเรสิ ๗ สุยาโม พาลวีน^{๑๖} ๗ เอโก เทวปฺปโต
 สตตตรตนขจิตต^{๑๗} มงคตขค^{๑๘} ๗ เอโก สุวณฺณปาทุก^{๑๙} ๗ เอโก ทิพพมย^{๒๐} อุนนีสนติ อิมานิ
 ปน ปณจราชกุกฏกฏณฺฑานิ ปณฺณายนติ ๗ ตปฺปฏิกานกเทวตา^{๒๑} น ปณฺณายนติ ๗
 วุตตปิ^{๒๒} เจต^{๒๓} ๗

อเนกสาขณฺจ สหสสมณฺฑล^๑
 มฐ อตต^๒ ธารยมนตติฏเฆ^๓
 สุวณฺณทณฺฑา วิวตตนฺติ จามรา
 น ทิสฺสเว จามรจตตคานกาติ ๗^๔

[๑๒๗]

^๑ ล. : อถากาสโต

^๒ ล. : เท

^๓ พ. : เทวโพรธตต-

^๔ ล., ล. : สรีเร

^๕ พ. : ธาติโย

^๖ พ. : -จุมพิฏเณน

^๗ ร., น., ข., ล., พ. : -เสตจจตต

^๘ ม. : -ขตต

^๙ ล. : -เทวตาน

^{๑๐} พ. : วุตตมปิ

^{๑๑} ล. : มฐอตต

^{๑๒} ล. : ธารยมนตติฏเฆ

^{๑๓} พ., ล. ๒๕/๖๙๔/๔๗๐., ล., ที. มห. หน้า ๓๓., ชิน. หน้า ๕๕ คำถ่าที่ ๔๗.

มหาสตุโต ปุรตฺถิมทิสฺส โอลเเกสิ ๖ อถ ปุรตฺถิมาย ทิสาย อเนกานิ จกฺกวาท-
หสฺसानิ เอกงฺคณานิ ๖ ตตฺถ สหฺเพ เทวมนุสฺสา กุสุมวสฺสาทิหิ ปุชฺชํ กุรฺมานา สิริสิ
จปีตกรปฺปฏกมลลา* มหาปฺริส อธิ ตุมฺเหหิ สทิสฺโส นตฺถิ กฺโต อุตฺตริตฺตโรติ** อานํสุ ๖ เหว
ทกฺขินาย ทิสาย" ๖ เหว ปจฺฉิมาย ทิสาย ๖ เหว อุตฺตราย ทิสาย" ๖ อิติ จตฺสฺโส
ทิสฺสา จตฺสฺโส อปฺุทิสฺสา เหนฺจฺจา อฺุปรีติ สมฺนตฺตา" ทิสฺวิทิสฺสา อฺุวิโลเกตฺวา อตฺตนา สทิสฺ
กิลฺลิจิ อปฺุสฺสิตฺตฺวา อปฺุ อุตฺตรา ทิสฺสตี สลฺลทฺกเขตฺวา อุตฺตราภิมฺโข โลกปฺลาตปรีคฺคฺคฺนิเต
กานฺจฺนปตฺเต สตฺตปทวิทินาเรน คนฺตฺวา สตฺตปตฺตกมฺเล ปตฺติฏฺจิตฺโต อฏฺจจฺกสมฺนนาคตฺ
อจฺจฺนตฺกณฺณสฺขกริ" พุรฺหมสฺริ นิจฺจาเรนฺโต อาสภี วาจํ ภาสตี ๖

อคุโหนมฺสมิ โลกสมฺมิ เสฏฺโง เจฏฺโง อฺุนฺตฺโร
อฺุยมนฺติมา เม ชาตี นตฺถิทานิ ปฺนพฺภวโรติ ๖ [๑๒๘]

เตนาท ๖

คนฺตฺวาน โส สตฺต ปทานิ อุตฺตรํ
ทิสฺสา วิโลเกสิ สมฺนตฺโต ตทา
อฏฺจจฺกเปตํ คีรฺมพฺภุทรียิ"
สีโห" ยถา ปพฺพตฺมฺพฺฐนิฏฺจิตฺตี ๖ [๑๒๙]

เตน โข ปฺน สมเยน อปฺุ ทสฺสทฺสฺสิ โลกธฺาตุ สมฺนตฺตา สจฺกมฺปิ สมฺปเวธิ ๖
อปฺุปฺมาเนน โอฟฺาโร โอฟฺาโร โลก ปฺาตุโรหสิ ๖ อากาสฏฺจจฺกมฺภุจฺกรตฺนานิ" สกฺเตเชน

* ส. : -ปฺฏกมลลา
๖ ม. : อุตฺตรวิโร
" พ. : ประโยค "เอวํ ทกฺขินาย ทิสาย" หายไป
" ส. : ประโยค "เอวํ อุตฺตราย ทิสาย" หายไป
" พ. : อฺุปรีตสมฺนตฺตา
๖ ล. : -สฺขกริ, พ. : -สฺข กริ
" ร., ข., ล. : คีร, พ. : คีรฺมพฺภุทรียิ
" ล. : สีโหปพฺเพ
" ล. : -ภุมฺภุจก-

โสภาสิตานี อแห่ง^๑ ๑ ตนุติวทฐา^๒ วิชา สจุมุมวทฐา เภริโย เกนจิ^๓ อวาทิตา^๔ อมฏิตา
 สยเมว วฐฐีสุ ๑ จนุโท อติวิย โรจติ^๕ ๑ สุริโย นาคิอุณฺหสิตโล^๖ วิมโล อุตฺตมฺปนฺโน
 อโหสิ ๑ จตุทิสกมหาเมโธ ๑ ปวสุสิ ๑ สทฺทพานิ ทิสานี วิโรจสิ ๑ อิมานี ชาตฺกฺษณ
 จสุต ปฏิสนฺธิย^๗ วิย^๘ สทฺทพานิ ปาฏฺทิหรียานี ปุทฺทพนิมิตฺตานี ปาตุรแห่ง^๙ ๑

อปีจ ทสฺสทฺสฺสโลกธาตฺกมฺปิ สทฺทพณฺณุตตฺตวณฺปฏฺทิสากฺสุต^{๑๐} ปุทฺทพนิมิตฺต^{๑๑}
 เวทิตฺทพ^{๑๒} ๑ เทวตฺตานเมกจกฺกวาฬฺสนฺนิปาโต ธมฺมจกฺกปฺปวตฺตตฺนกาเล เอกปฺปหาเรเนว
 ขนฺตมฺหสุตฺต สฺนฺนิปติตฺวา ธมฺมปฏฺทิกฺคทฺนสุต^{๑๓} ปุทฺทพนิมิตฺต^{๑๔} ๑ ปจฺมเมว เทวตฺตาน ปฏฺทิกฺคทฺน^{๑๕}
 จตฺตุน^{๑๖} ๑ รูปาวจฺจชฺฌานาน^{๑๗} ปฏฺทิสากฺสุต ปุทฺทพนิมิตฺต^{๑๘} ๑ ปจฺจมา มนฺตฺตสฺสาน^{๑๙} ปฏฺทิกฺคทฺน^{๒๐}
 จตฺตุน^{๒๑} ๑ รูปาวจฺจชฺฌานาน^{๒๒} ปฏฺทิสากฺสุต ปุทฺทพนิมิตฺต^{๒๓} ๑ สเมหิ ปาเทหิ ปจฺวิปติฏฺฏจฺจาน^{๒๔}
 จตฺตฺวิทฺธิปาทปฏฺทิสากฺสุต ปุทฺทพนิมิตฺต^{๒๕} ๑ อุตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต^{๒๖} มหฺขณาน^{๒๗} อชฺฌมฺมตฺตฺตฺตฺตฺต^{๒๘}
 อภิกฺกิตฺตฺวา คมฺนสุต ปุทฺทพนิมิตฺต^{๒๙} ๑

สฺตฺตฺตปทฺคฺคณ^{๓๐} สฺตฺตฺตโฆชฺฌมฺจฺจตฺตปฏฺทิสากฺสุต^{๓๑} ปุทฺทพนิมิตฺต^{๓๒} ๑ ทิพฺพเสตฺตจฺจตฺตฺตว
 ณ^{๓๓} วิมฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตปฏฺทิสากฺสุต ปุทฺทพนิมิตฺต^{๓๔} ๑ ปณฺจวราชกฺกฏฺฏกฺกณฺฑานี ปณฺจวิมฺตฺต-
 ปฏฺทิสากฺสุต ปุทฺทพนิมิตฺต^{๓๕} ๑ ทิสาวិโลกน^{๓๖} อนาวรณฺณวณฺปฏฺทิสากฺสุต ปุทฺทพนิมิตฺต^{๓๗} ๑
 อสทฺทวิจฺจกาสน^{๓๘} อปฺปวตฺตฺตฺตฺตฺตฺตมฺจกฺกปฺปวตฺตตฺนสุต ปุทฺทพนิมิตฺต^{๓๙} ๑ อยฺมมฺนฺติมา เม ชาตฺตี
 สีนฺนาโท อณฺุปาทิสฺสาย นิพฺพานธาตฺตฺยา ปรีนฺนิพฺพานสุต ปุทฺทพนิมิตฺต^{๔๐} ๑ สทฺทพฺรตฺนาน^{๔๑} ปน

-
- ๑ ส. : ตนุติวทฐา
 - ๒ ล. : เกนจิ ๑
 - ๓ ข. : อวาทิตา
 - ๔ ส. : วิโรจติ
 - ๕ ท. : -สิตโล, ส. : นาคิอุณฺหสิตโล
 - ๖ ล., พ. : วิย
 - ๗ ข. : สทฺทพณฺณุตตฺตวณ-, พ. : สทฺทพณฺณุตตฺตวณ-
 - ๘ ส. : -คนสุต
 - ๙ พ. : จตฺตุน
 - ๑๐ ล., พ. : สฺตฺตฺตโฆชฺฌมฺจ-

สกตฺเตชภาโวภาสนํ^๑ โลกํ สหุสมุมวรวรรตโนภาสสุต^๒ ปุพฺพนิมิตฺตํ ๑ ตนฺติวทฺธานํ^๓ วิณฺยานํ
 สยํ วชฺชนํ^๔ อนุปุพฺพวิหารสมาปตฺติปฏิลาภสุต ปุพฺพนิมิตฺตํ ๑ จมฺมวทฺธานํ^๕ เกรีนํ สยเมว
 วชฺชนํ มนฺติยา ธมฺมเกรียา อนุสาวนสุต ปุพฺพนิมิตฺตํ ๑ อหุสฺสพฺพนฺนาทํ^๖ เถโ อสุมิมาณ-
 สมุจฺเจทนสุต^๗ ปุพฺพนิมิตฺตํ ๑ มหาชนโรควิโมจฺนํ จตฺตจฺจพฺลปฏิลาภสุต ปุพฺพนิมิตฺตํ ๑

เฮลฺมุกานํ สติอุปฺปจฺจานํ^๘ จตฺสตีปฺปจฺจานปฏิลาภสุต ปุพฺพนิมิตฺตํ ๑ วิเทเส
 ปกฺขนฺนทนาวานํ^๙ สปฺภฺยฺยณฺสุมฺปตฺตนํ^{๑๐} จตฺตปฏิสฺสุมฺภิกาทิคมนฺสสุต^{๑๑} ปุพฺพนิมิตฺตํ ๑ เวรีนํ
 เมตฺตจิตฺตปฏิลาโภ จตฺตพฺพรหมวิหารปฏิลาภสุต ปุพฺพนิมิตฺตํ ๑ อวิจิมฺหิ^{๑๒} อคฺคินิพฺพาปนํ
 เอกาทสอคฺคินิพฺพาปนสุต ปุพฺพนิมิตฺตํ ๑ ชจฺจณฺฐานํ รุพฺทสุตฺตํ^{๑๓} ทิพฺพจฺกฺขฺยปฏิลาภสุต
 ปุพฺพนิมิตฺตํ ๑ พริชฺชานํ สหฺทสวณํ ทิพฺพโสธธาตฺตปฏิลาภสุต ปุพฺพนิมิตฺตํ ๑ ปิจสฺสปฺปินํ
 ชวสฺสุมฺปทา จตฺตวิทฺธิปาทปฏิลาภสุต ปุพฺพนิมิตฺตํ ๑ โลกนฺตริกาโลโก อวิชฺชชฺนุชฺชาวํ วิธมิตฺวา
 ฅาณโลกทสฺสสนฺสสุต^{๑๔} ปุพฺพนิมิตฺตํ ๑ มหาสมฺมุเท อุกทมฺมรฺรภาโว นิพฺพานรเสเนว เอกรต-
 ภาวสุต ปุพฺพนิมิตฺตํ ๑ มหาวาทสุต อวายนํ ทฺวาสภฺยฺยจิตฺตภินฺนทนฺสสุต^{๑๕} ปุพฺพนิมิตฺตํ ๑

^๑ น., ข., ม., ล. : สกตฺเตชภาโว. พ. : สกตฺเตชสา ภาโว ภาสนํ

^๒ ม. : -วรวรรตโน-

^๓ ม. : -ปทฺธานํ

^๔ ม. : วิชฺชนํ

^๕ ส. : ธมฺมวทฺธานํ

^๖ ท. : อสุมิมาณ. น., ข., ล. : อสุมิมาณสฺสุมฺจฺเจทนสุต

^๗ พ. : สติอุปฺปจฺจานํ

^๘ ส. : ปกฺขนฺนทนาวานํ

^๙ ส. : สฺปฺภฺยฺยณ-

^{๑๐} พ. : จตฺตปฏิสฺสุมฺภิกาทิ. พ. : จตฺตปฏิสฺสุมฺภิกาทิคมนฺสสุต

^{๑๑} พ. : อวิจิมฺหิ

^{๑๒} พ. : ศัพท์ว่า "รุพฺทสุตฺตํ" หายไป

^{๑๓} ม., ล., พ. : ฅาณโลกทสฺสสนฺสสุต

^{๑๔} ร., น., ข., ล. : ทฺวาสภฺยฺย-

สฤณานัน ปชวีตลคมนตรี^{*} มหาชนสุส โอวาท สุตวา ปาณเนติ สรณาคมนสุส
 ปุพพนิมิตต์^๑ ๑ จนุทสุส อติวิโรจนัน พุทฺชนสุส กนุตต่าย ปุพพนิมิตต์^๑ ๑ สุริยสุส อุนุหสิต-
 วิวชฺชนอุตฺตชตา^๒ กายิกเจตสิกสุชปุพฺพตติยา ปุพพนิมิตต์^๑ ๑ เทวดานัน วิมานทฺวาเรสุ
 อปุโณฏฺณาทินิ^๓ กิพนัน พุทฺธภาวมฺปตฺวา อุทานัน อุทานสุส ปุพพนิมิตต์^๑ ๑ จตุทิสกมมหาเมฆ-
 วสุสนัน^๔ มหโต ธมฺมเมฆสุส ปุพพนิมิตต์^๑ ๑ ชุทฺธาปิพนสุส^๕ อภาโว กายคตาสติอมต-
 ปฏฺิลาภสุส ปุพพนิมิตต์^๑ ๑ ปิปาสาปิพนสุส^๖ อภาโว วิมุตฺติสฺสฺเชน สุชิตภาวสุส
 ปุพพนิมิตต์^๑ ๑

ทฺวารกฺวาฏฺณานัน^๗ สยเมว วิจารณ์^๘ อฏฺจจฺจิกมคฺคทฺวารวิจฺจวณสุส ปุพพนิมิตต์^๑ ๑
 รุกฺขานัน ปุพฺพผลคณฺณัน วิมุตฺตปิพฺพเนติ ปุพฺพนิมิตฺต ๑ สตามณฺญผลภาวภริตภาวสุส ๑
 ปุพพนิมิตต์^๑ ๑ สทฺพตฺตปทฺมปุพฺพมานัน อปุพฺพชฺชนัน เวเนชฺชยานัน มคฺคผลปุพฺพาทนสุส ปุพพ-
 นิมิตต์^๑ ๑ ทสสนสุสโลกธาตฺยา เอกธชฺชมาลิตา อริยทฺธชฺชมาลิตาย ปุพพนิมิตต์^๑ ๑ เวทิตทฺพฺ ๑

ยทา ๑ ปน มหาปุริโส ปชวียัน ปติฏฺจนิทฺตฺวา อุตฺตตราภิมุโข^๙ คนฺตฺวา อาสภิวาจัน
 ภาสตี ตทา ก็ ปชวียา คโต อุทานุ อากาเสน ทิสฺสฺมาโน คโต อุทานุ^{๑๐} โน^{๑๑} อเจโล
 คโต อุทานุ อลงฺกตปฏฺิยตฺโต ทนโร นุตฺวา คโต^{๑๒} อุทานุ มหฺลลโก ปจฺฉา ก็ ตาทิโส ๑
 อโหสิ อุทานุ พาลทวารโกติ ๑

* ม. : -คมนตรี
 ๑ ร., ท., ข., ล. : อุนุหสิต-
 ๒ ท. : อปุโณฏฺณาทินิ
 ๓ ล. : จตุทิสกมมหาเมฆวสุสนัน
 ๔ ล., พ. : ชุทฺธาปิพนสุส
 ๕ พ. : -ปิพนสุส
 ๖ ท. : ทฺวารกฺวาฏฺณานัน
 ๗ ท. : วิจารณ์
 ๘ พ. : ชุทฺธราภิมุโข
 ๙ ล. : อุทานุ
 ๑๐ ม. : ปน
 ๑๑ ล. : ทิสฺสฺมาโน ตโต.....ตโต.....นุตฺวา ตโต

ยโสธรา ๑ อานนุโท กาทุทายี ๑ ฉนุนโก
 กณฺจโก* โพิธฺรฺกฺโข ๑ นิธิกฺุมฺภาหิ สตุตฺโมติ ๑* [๑๓๐]

ตทา^๒ อุภยนครวาสิโน สากิยา^๓ ปิติโสมนสุลชาตา^๔ มหตา ปริวาเรน ตฺริย-
 ตาลาวจรมฺคฺโฆเสหิ ๑ มหาสตุตฺ คเหตฺวา กปิลวตฺถุนครเมว อคฺมฺสุ^๕ ๑ เตน ทสุเสนฺโต
 อาน ๑

น อณฺุณสาธาารณนาทมฺตุตมํ
 สุราสุรพฺรหฺมณรินฺทุชฺชิตํ^๖
 นรินฺทุมาทาย คโต มหาชโน
 สุลชฺชิตํ ตํ กปิลวตฺถุนํ ๑ [๑๓๑]

ภาราติภารี นคฺคปาทปเมรฺวราชิ^๗
 สพฺพมฺปิ สาคฺรชลฺ วนิตฺ สฺมตฺถา
 ชาตฺถุชเณปิ คฺุณภารมสฺยหฺมานา
 สํกมฺปิยิตถ ปจฺวี ปวฺรสฺส ตสฺส ๑ [๑๓๒]

รมิสุ โสเณนา หริเณหิ^๘ สฺทุธิ
 กากา อฺุลฺเกหิ จฺุทคฺคทคฺคา^๙
 สฺปณฺุณราเชหิ มโหฺรคา^{๑๐} ๑

-
- * พ. : กณฺจโก
 - * ปฺรฺมฺมตฺมโพิธฺ สํานนา
 - ^๒ ต. : ตท
 - ^๓ ต. : สากิยา ปี, พ. : สากิยาปี
 - ^๔ ร., ท. : ปิติ-
 - ^๕ ต. : อคฺคฺมฺสุ
 - ^๖ ท. : สุราสว-
 - ^๗ ม. : นตฺตปาท-
 - ^๘ พ., ต. : โสเณนาหริเณหิ
 - ^๙ ร. : จฺุทคฺคทคฺคา
 - ^{๑๐} ม., พ. : มโหฺรตา

มธุขาริสงุมปิ ^๑ จ ฉนุทเวหิ ๖	[๑๓๓]
มิคา ^๒ มิคินุเทหิ สมากมิสุ ปุตเตหิ มาตาปิตโร ยถเว นาวา ^๓ วิเทสปี คตา สเทส	
คตา ^๔ กณู ^๕ สรภุคสตุ ๖	[๑๓๔]
นानาวิราคฺชชปกเชหิ ^๖ วิฏฺฐิตเ สนุตตฺรงคมาโล ^๗ มหณฺณโว อาสิ ตหิ ชลปี ^๘ อจฺจนุตตาคตฺตมุปาคมาสิ ^๙ ๖	[๑๓๕]
สุณฺณุตโตลมุพกปิกเชหิ ^{๑๐} สมากุลตฺตํ คคณํ อคณฺฉิ ชหิสุ ปกฺขี คมนํ นกฺมุหิ จิตา ๖ สินฺธุปี อสนุทมานา ๖	[๑๓๖]
อกาตเมฆมุปียสํคเมน มหิวฺธฺโตมคมา ^{๑๑} อโหสิ มธุ หิ ^{๑๒} ๖ สฺสาปียเนกมุปฺผู้ วิฏฺฐิตเเนาติวิฏฺฐิตา ๖	[๑๓๗]

^๑ ร., ท., น., ช., ม., ล. : มธุขาริ-

^๒ ม. : ปตา, พ. : มิคคา

^๓ ท. : นนาวา

^๔ ม. : คตาวิ

^๕ ส. : กณู

^๖ ส. : นานาวิราคฺชช-

^๗ ร. : -มาณ, น., ช., ม., ล., พ. : สนุตตฺรงคมาโล

^๘ ม. : ชลปี

^๙ ส. : -สาคตฺตมุปาคมาสิ

^{๑๐} พ. : สุณฺณุตโตลมุพกปิกเชหิ

^{๑๑} พ. : มหิ-

^{๑๒} ส. : มธุ

สดุจตุมาลาภรณาภิรมมา ^๑ ลตาคณาลิงคิตปาทปัทมา สุกนุทธกัญชกขรรพเวณี ^๒ ทิสางคณาโย อภิโสภยีสุ ๕	[๑๓๘]
สุกนุทธเพณี นภี ^๓ อเสส ปวาสิตัม รุมมตรี ^๔ อโหสิ สุราสุริยทา ฉณเวสธารี ^๕ สจฺจคีติยุตตา ^๖ วิจรีสุ สทฺทเพ ๕	[๑๓๙]
ปิยวทา สทฺทพชนา อหะสุ ทิสา อเสสาปิ ๕ วิปฺปสนฺนา คชาภิกขุชชีสุ ^๗ นทีสุ สีนหา หสรวโ อาสิ ตฺวฺจฺคฺมานัน ๕	[๑๔๐]
สเวณฺวีณา สุรทฺททฺทิกิ ^๘ นภี ^๙ สกั สกั ^{๑๐} จารุสรี ^{๑๑} ปโมจยั ^{๑๒} สปฺทพพิณฺทปฺปฏฺโลกธาตุโย ^{๑๓} อโหสิ โอบาสจฺจโย มโนรมฺโม ๕	[๑๔๑]

^๑ พ. : สดุจตุล-

^๒ ร., ท., น., ช., ม., ล. ส., พ. : -วรมุภเวณี

^๓ ร. : นภ

^๔ ม. : รุมมตรี

^๕ ท. : ฉณเวสธารี

^๖ พ. : สจฺจคีติ-

^๗ ล. : คชาภิกขุชชีสุ

^๘ ม. : สุรทฺททฺทิกิ

^๙ ล. : สุรทฺททฺทิกินภ, พ. : สุรทฺททฺทิกินภ

^{๑๐} ท. : สั

^{๑๑} ม., ล. : ปารุสรี

^{๑๒} ล. : ปโมจยั

^{๑๓} ร., น., ช., ล., พ. : สปฺทพพิณฺทปฺปฏฺ, ล. : -พิณฺทปฺปฏ-

มณญญคนุโร มทุสตีตลานิโล*

สุขุปรุพท์ วายิ อเสสขนตุโน

อเนกโรคา ทุภขปีพิตงคิโน^๑

ตโต ปมุตตา สุขิโน สิญฺ ขนา ๗

[๑๔๒]

วิชิฆหมานา มิคพาลวิชนี^๒

ปภาภิรามํ ภวนํ อโหสิทํ

มเหํ ภินาตวา อุกกานิ สนุทญํ

คมีสุ ชุชชา^๓ อุกคตต^๔ ขนา ๗

[๑๔๓]

อนธา ปิงคลานจฺจานิ

นิโลเปตานิ^๕ เปกฺขญํ

สุณิสฺสุ พริธา มุคา

คิตฺติโยปี^๖ มโนรมา ๗

[๑๔๔]

สีตลตฺตมฺปาคณฺฉิ^๗

อวิจิตฺติปี ตาวเท

ไมทิสฺสุ ชลชาตสมิ

ชนุตฺโต ปหสิสฺสุ ๑ ๗

[๑๔๕]

ชฺรูปปีปาสาภิฏฺฏานํ

เปตานํ อาสิ โภชนํ

โลกนุตเรปี อาโลโก

อนุทธกาเร นิรุตฺตรํ ๗

[๑๔๖]

อติเรกตฺรํ ตารา

วาลิจนฺททิวากรา^๘

วิโรจิสฺสุ นภา ฏฺมิ

คตานิ รตนานิ ๑ ๗

[๑๔๗]

* ร., น., ข., ล. : มทุสตีตลานิโล

^๑ ร. : ทุภขปีพิตงคิโน

^๒ ร., น., ข., ล. : มิคพาลวิชนี, ส. : วิชนี, ส. : มิคตาลวิชนี

^๓ ร., ท., น., ข., ล. : ชุชชา

^๔ ส. : อุกคตตกํ, พ. : อุกคตต

^๕ ล., ส. : นิโลเปตานิ, พ. : นิโรเปตานิ

^๖ ส. : คิตฺติโยปี

^๗ ล. : สีตล-

^๘ ข., ม., ล., ส. : วาลิ-

มहितลาทโย ภาตวา	นิกุขมม อุปรุปริ	
วิจิตตปญจวณณานิ	สุมุจลา* วิปุลมพชา** ๗	[๑๔๘]
ทุนทุภาทือลัการา	อวาทิตอณฎิตา	
อจจุนต์ มรุรु นาทิ	ปมฺญจิสฺสู มหิตเล*** ๗	[๑๔๙]
พนุสา ^๑ สฺงขลิกาทินิ ^๒	มฺญจิสฺสู มนุชา ตโต ^๓	
ภวเน ภวนทฺวารเ ^๔	กวางฺวา วิวฺภา สยั ๗	[๑๕๐]
เจฏุกเขปาทโย จาปี	ปวตฺเตนฺดา ปโมทิตา	
กิทิสฺสู ^๕ เทวสฺงฆาเต	ดาวตีสาลเข ตทา ๗ ^๖	[๑๕๑]

สุรภิกนฺทนจฺณณา สมากุลา

กฺสุมกฺกุกฺมสุปฺสฺคนฺธินิ^๗

วิวิธจารุมทฺธขมาลินิ^๘

ทสสทฺสฺสู อโหสิ สมนฺตโตติ ๗^๙ [๑๕๒]

คหฺโปกนฺติ ยสฺเสวณฺจ ^{๑๐}	โก นามณฺญเ ^{๑๑} ตฺลุโย เตน	
ตฺสฺมา นิจฺจํ สกฺกจฺจุนต์	วฺนเท โพธิ ปตฺเตนฺโตหนฺติ ๗	[๑๕๓]

* พ. : สุมุจลา

** ร. : วิปุลมพชา

*** ร. : มหิตเล

^๑ พ. : คนุสา

^๒ พ. : สํขลิกาทินิ

^๓ พ. : มนุชาตโต, ส. : มนุชาตโต

^๔ ส. : ภวนทฺวารเ

^๕ พ. : กิทิสฺสู, ส. : กิทิสฺสู

^๖ จีน. หน้า ๘๗-๘๘.

^๗ ข. : สฺคนฺธินิ, ส. : สฺคนฺธินิ

^๘ ร. : -มาลินิ, ส. : วิวิธปารุ-

^๙ อฺ มธ. ข. พุทฺธ. หน้า ๑๒๒-๑๒๕., จีน. หน้า ๓๙-๔๑.

^{๑๐} พ. : คหฺโปก กนฺตียสฺเสวณฺจ

^{๑๑} พ. : โคนามณฺญเ

อหฺรธา ลหฺรธา ธมฺมา โลกั* ทิฏฺฐา ปตฺตา ฆาตา สจฺจํ
ติณฺณา วาสา โทสา โมหา โถเมสฺสุ เต เทวา ตทาติ ๖* (๑๕๔)

คหฺภากิณิกุขมนปริวตโต^๖ นิฏฺฐิตो ๖

สถาบันวิทย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* ร. : โลก

* ชินา. หน้า ๕๕ คาทาที่ ๔๔ และหน้า ๖๘ คาทาที่ ๑๙๑.

^๖ ร., ท., ล. : คหฺภากิณิกุขมนปริวตโต

๔. ลักษณะปริศนาปริวรรต

ด้ ทิวสมเวว* ดาวดีสภวเน เทวราชชาโย เทวสงมา นฤชตฤชา กบิลวตฤนคเร
สุทโธทนมหาราชสุส ปุตุโต ชาโต โส โพรธมุเล นิสิติตวา พุทโธ ภาวิสุตติ อปปฏิวตติยั
ธมฺมจกุกั ปวตเตสสุตติ มยั" พุทฺธภูตํ ปสฺสิตุํ อมฺมณฺจ โสตุํ สภิสฺสามาติ เจสุทฺทเขปาทินิ
สาธฺกการสฺสทสฺสสุธานี ปวตเตนฺตวา ฉณทึฬ กึฬิสฺสุ ๙ อถ สุทโธทนมหาราชสุส กุสุปโก
อฏฺฐสฺมาปตฺติลาภิ ภาฬเทวิโล นาม มนินฺทริโก ตาปโล ดาวดีสภวเน ทิวาวิหารํ นิสินฺโน
เตสํ เตสํ เทวานํ วจันํ สุตฺวา สลฺลหฺกตตายปิ ตโต วุฏฺฐาย สายณฺหสมเย เทวโลกา
โอรุญฺห ราชนินเวสนัน" ปวิสิตฺวา ปณฺณตฺตาสเน นิสินฺโน ปุตุโต กิร เต มหาราช ชาโตติ ๙
อาม มหาอิสฺสิติ ๙ ปสฺสิสฺสสุตฺตมิ นํ มหาราชชาติ ๙ อถ นํ ราชชา อลฺงกตปฏฺยตฺตํ" ราชกุมารํ
อาเนตฺวา ตาปสํ วณฺทาเปตุํ อภินาเมสิ ๙ อถ โพรธิสฺตตฺตสฺส ปาทา ปริวตฺติตฺวา ตาปสฺส
ชฺฎาสุ ปติฏฺฐจฺหิสฺสุ ๙ เตน วุตฺตํ ๙

กุมารภูตสุส ๙ ดาวเทว
คุณานูภาเวณ มโนรมานิ
ปาทา วรินฺธา ปริวตฺตยณฺตา
ปติฏฺฐจิตา มุทฺธนิ ตาปสฺสสุตฺติ ๙"

[๑๕๕]

ตฺสฺมิ โพรธิสฺตตฺตมฺหิ เตน ปจฺจิมตฺตภาเวณ วณฺทิตพฺพตฺตโก นาม อณฺโณ
นตฺติ ๙ สเจ นิ อชานนฺโต โพรธิสฺตตฺตสฺส สีสั" ตาปสฺส ปาทมุเล จเปยฺย" สตฺตธาปิสฺส"
มุทฺธา ผลเยยฺยติ ๙

-
- * ร. : ทิวสมเวว
 - ๒ พ. : สยั
 - ๓ พ. : ราชนินเวสนัน
 - ๔ ล. : -ปติยตฺต
 - ๕ ปฐมสมโพธิ ล้านนา
 - ๖ ม. : สีสั
 - ๗ ม. : จเปตฺวา
 - ๘ ม. : สตฺตปิสุส

อด ตาปโส ตํ ทิสฺวา อุกิตนทโย^๑ ภิตตสิโต^๒ อจฺฉริยภูตชาโต น โข ปน เม
อดฺตานํ นาเสตุํ ยุตฺตมฺหิติ อฏฺฐายาสนา ภูมิตเล ชาตมฺมณฺฑลยฺคฺล^๓ ปตฺติฏฺฐเปตฺวา^๔ อดฺชลิ
ปคฺคยฺน โพรธิตตฺตสฺส ปาทะ สมฺปฏฺิจฺฉิ ๕

อด สฺสุโรทนมหาราชชา ตํ^๕ อจฺฉริยํ ทิสฺวา ปิตฺติภริตนทโย มหาทฺพรหฺมณํ^๖ วย
อดฺตโน วรรตฺตมฺหิติ มณฺฑลมาโน วนฺหิติ ๕ ตาปโส ปน ปญฺจาภินฺถวาทฏฺฐสมฺมาปตฺติลลาภิ อตฺติเต
จตฺตาทิสฺส กปฺเป อนาคเต จตฺตาทิสฺสาคิ อสฺสิติ กปฺเป อดฺชฺสรวตฺติ ๕ โส โพรธิตตฺตสฺส
สภฺยณสมฺปตฺตติ ทิสฺวา ภวิสฺสตี นุ โข เอโส พุทฺโธ อุตฺทาหุ นนฺติ อวฺวชฺเชนฺโต นิสฺสํสยํ
พุทฺโธ ภวิสฺสตีตฺติ ฅตฺวา อโห อจฺฉริยมนฺุโส อยฺนตฺติ หสิตํ อกาสิ ๕ ตโต อหํ อิมํ
พุทฺธภูตํ ทฏฺฐํ สภิสฺสสามิ นุ โข นนฺติ อปฺธาราเนนฺโต น สภิสฺสสามิ อดฺตฺราเยว กาลํ กตฺวา
อรุปฺภาเว นินฺพุตฺตติสฺสสามิ พุทฺธสฺเตนปิ พุทฺธสฺสนฺเสนปิ มํ โพรธตุํ น สภฺยณมฺหิติ เหววฺวป
นาม อจฺฉริยํ มหาวฺริสฺสํ พุทฺธภูตํ ปสฺสสิตุํ น สภิสฺสสามิตฺติ อโห มหตฺติ วัต เมว ชาานิ^๗
ภวิสฺสตีตฺติ จินฺเตตฺตฺวา ปโรทิติ ๕ มนฺุสฺสา นํ ทิสฺวา ปฺจฺฉิสุ กิ อยฺโย อิทาเนว หสิตฺวา
ปฺน ปโรทสิ กิ นุ โข ภนฺเต อมฺหากํ อยฺยปฺตฺตสฺส โภจฺจ อดฺตฺราโย ภวิสฺสตีตฺติ ๕ ตาปโส
อาห นตฺติ เตตฺสฺส อดฺตฺราโย นิสฺสํสเยน พุทฺโธ โลก^๘ ภวิสฺสตีเตน หสฺสามิตฺติ ๕ อด
กสฺมา ปโรทจาทิติ^๙ ๕ เหววฺวป มหาวฺริสฺสํ พุทฺธภูตํ ทฏฺฐํ น สภิสฺสสามิ มหตฺติ วัต เม ชาานิ
ภวิสฺสตีตฺติ อดฺตฺตานมฺนุโสจฺนฺโต ไรทามิตฺติ อาห ๕ อภฺยปิ การณํ รณฺโถ อาโรเจสิ ๕

๑ ส. : อุกิตนทโย
๒ ท. : ภิตตสิโต
๓ ม. : ชาตมฺมณฺฑลยฺคฺล
๔ ส. : ปตฺติฏฺฐเปตฺวา
๕ ม. : ไม่มี "ต"
๖ ล. : มหาทฺพรหฺมณํ
๗ ร., น., ช. : ชาานิ, ท. : ธาานิ
๘ ท. : โลก
๙ ม. : ปโรทจาทิติ

เหวอญจ ปัน วตฺวา ปุณ จินฺเตสิ ก็ นุ ไช เม ฅาตเกสุ โภจิ เหว์ ทญจ้
 สภิสฺสตี* ใน วาตี ๗ อฺปรธาเรนฺโต อตฺตโน ภาคินฺเอยฺย นาลกั อทฺทส ๗ ตโต ฎฺฎชาย
 ภคินิยา" ฅนั คณฺตฺวา นาลกั ปกฺโกสาเปตฺวา อตฺตโน สนนิกั อาคตฺ ภาคินฺเอยฺย อาน
 ตาต สฺทฺโรทมนมหาราชสฺส ภูเล มหฺาปฺญฺโณ ปฺตฺโต ๗าโต มหฺาปฺริสฺสทฺทณฺสนฺมปฺนโน
 พฺทฺธงฺกุโร โส ปฺญจตีส วสฺसानิ อติภกฺมิตฺวา พฺทฺธโร ภวิสฺสตี ๗ว้ เหว์" ทญจ้" สภิสฺสตี"
 อชฺชเว ปพฺพชชาติ ๗ มาตฺลสฺส วจฺนํ สฺตฺวา" นาลโก สฺตฺตอสิตีโกภฺริณ ภูเล นิพฺพตฺโต
 ปฺญฺณวณฺตภพฺพคฺคฺลตฺตาย" น มั มาตฺโล อนตฺเต นิโยเชสฺสตีตี จินฺเตตฺวา สาสฺ อชฺชยาตี
 ตสฺส วจฺนํ สฺมปฺภฺจิจิตฺวา ตาวเทว อนฺตฺราปณฺโต กาสาววตฺตฺวานิ เจว มตฺติกปตฺตญจ
 อานฺทราเปตฺวา เกสฺมสฺสฺสนิ" โอนาเรตฺวา กาสาววตฺตฺวานิ อจฺจาเทตฺวา โย โลก ๗ตฺตม-
 ปฺคฺคฺโล ตั อฺทฺทิสฺส มชฺนั ปพฺพชชาติ" มหฺาสตฺตํ อฺทฺทิสฺส ปพฺพชิตฺวา โพรสิตฺตตฺตฺสภิมฺช
 ปฺญจปตฺติฏฺจิตฺเตน วนฺทิตฺวา ฅวิกาย ปกฺชิตฺตํ ปตฺตํ อํสฺกฺฏ" ๗คฺคฺเตตฺวา" นิมวณฺตํ
 ปวิสิตฺวา สมนณฺมํ อกาสิ ๗ ตาปโส กาลั กตฺวา อรฺูปภเวเวว นิพฺพตฺติ ๗ นาลโก
 อปรภาเค" ๗ปรมาภิสฺมฺโพธิ์ ปตฺตํ ตตฺทาคตํ อฺปรสฺงกฺมิตฺวา นาลกปฺริปทํ กตฺวาเปตฺวา ปุณ
 นิมวณฺตํ ปวิสิตฺวา อรฺหตฺตํ ปตฺวา อฺกฺกฏจปฺริปทํ ปฺริปฺนโน สฺตฺต มาเส ๗ตฺวา อชฺช-
 สฺงชารชบ์" ฅตฺวา เหวกั สฺวณฺณปพฺพตํ นิสฺสาย จิตฺโก ว อนฺปาทิสฺสสาย นิพฺพานธฺาตฺยา
 ปรีนิพฺพายิ ๗

* พ. : สภิสฺสทามิ
 ๗ ส., พ. : ภคินิยา
 ๗ ส., พ. : เหว์ ตั
 ๗ ร. : ทญจ้
 ๗ ส. : สภิสฺสตี
 ๗ ท. : สฺตฺวาน
 ๗ ม. : ปฺตฺตลภาย- ส., พ. : ปฺญฺณวณฺตภพฺพคฺคฺลตฺตาย
 ๗ ร., ส. : เกสฺมสฺสฺสนิ
 ๗ ร. : ปพฺพชชาติ
 ๗๗ ร., น., ๗., ส., ๗. : อํสฺกฺฏ, ท. : อํสฺกฺฏ
 ๗๗ ม. : ลเนตฺวา
 ๗๗ พ. : อปรภาเค
 ๗๗ ล. : อชฺช-

โพธิสัตตปิ โข ราชชา ปรณจเม ทิวเส สีสั นุหาเปตวา นามคณณมจคัล
 กตตุกาโม ราชภวนั จตุชาติกคณเรหิ วิสิมปีตวา ลาชปรณจมานิ ปุพฺพานิ วิกิริตวา
 มหารหานิ ฆฏฐตณมยานิ อาสนานิ ปรณณาเปตวา สปริมจตุฏฐกรอภิสงฺขต^๑ อสมุภินน-
 ปายาลั ปฏฺยิททาเปตวา สกสขตฺติยมนุทลพฺรหฺมณคณปติมนุทเล เสนาอมจฺจาทโย จ
 สนุนิปาตาเปตวา โพธิสัตต สีสั นุหาเปตวา กุมารปสาธเนน ปสาธตฺวา ติวทปารคเต
 อฏฺฐตฺตรสเต พฺรหฺมณเณ นิมนฺเตตวา อาสนเน นิสีทาเปตวา มจฺปายาลั โภเชตวา เตสุ
 อฏฺฐ พฺรหฺมณเณ^๒ จุจฺจินิตวา มหารหาสเน นิสีทาเปตวา ตสฺส ลกฺขณปฏฺยิกฺคาหนดตฺถั เตลั
 สนุติกั อานยาเปสิ^๓ ๕ เต ปน ราโม ลกฺขโณ ยณฺโณ จุโซ โภโซ สฺวตฺโต สฺยาโม^๔
 โภณฺทณฺโณติ อิมเ อฏฺฐ พฺรหฺมณา สาทฺถेหิ เวเทหิ สพุเพลล^๕ อธิกา อเหตุ^๖ ๕
 ปฏฺยิสฺนุอิคฺคหนทิวเส สฺปิโนปิ เอเตเหว ปฏฺยิกฺคหิตโต ๕ เตสุ สตฺต พฺรหฺมณา มหาสตฺตสฺส
 ลกฺขณสมฺปตฺติ^๗ ทิสฺวา เทว อจฺจุลฺโย จุกฺขิปีตวา เทวธา พฺยากริสฺส อิมเหิ ทฺวตฺติ-
 สมหาปฺริสฺสลกฺขณเหิ สมฺนฺนาคตสฺส อิมสฺส เทว คตฺติโย ภวนฺติ สเจ อคารั อชฺฌมาวสฺติ
 จกฺกวตฺติราชา ภวิสฺสติ สเจ ปพฺพชิตมาปฺนโน พุทฺโธ โลเก ภวิสฺสติ อยั นิ เทว กฺมาโร
 สฺปตฺติฏฺยิจิตปาโท สมั ปาทั ภูมียั นิกฺขิปีติ สมั จุทฺธวติ สมณฺจ วตฺเตติ ปาทตฺเตหิ^๘
 ภูมึ จฺจุสฺสติ จฺจวณฺณปาทุกตลมิวสฺส^๙ นิ สกคปาทลล เอกปฺปหาเรเนว ภูมึ จฺจุสฺสติ
 เอกปฺปหาเรเนว ภูมิตอ จฺจุจฺหนติ อิทมสฺส มหาปฺริสฺสสฺส ลกฺขณั ภวติ ๕ ที โพธิสัตตโต
 กมฺมํ อกาสิ ๕ โพธิสัตตโต เกณ อิมั ลกฺขณั ปตฺติลภติ ๕ ยดาห ๕ ยมฺปิ มหาปฺริสฺส
 ปฺริมชาติ ปฺริมภวั ปฺริมเกตต ปฺพเพ มนฺุสฺสภูโต สฺมาโน ทพฺุทสมาทาโน อโหสิ กุสเลสุ
 ธมฺเมสุ อนิวตฺติตสมาทาโน กายสุจฺริเต วจฺจุจฺริเต มโนสุจฺริเต ทานลัวิภาเค^{๑๐} สีสลสมาทาเน

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑ ข. : สปริมจตุ-
 ๒ พ. : พฺรหฺมณเณ
 ๓ ล., พ. : นยาเปสิ
 ๔ ท. : สฺโยปโม
 ๕ ท. : สพุเพ สพุเพลล
 ๖ ม. : มหาสตฺตลกฺขณสมฺปตฺติ
 ๗ ท. : ปาทิตเตหิ
 ๘ ล. : จฺจวณฺณปาทุกตลมิวสฺส
 ๙ ม. : ทานลั-

อุโปสถปวาเส^๑ เมตเตยฺยตาย เปตเตยฺยตาย สามณฺณตาย กุเล เขฎฺฐาปจายิตาย
 อณฺณตฺรณฺณตฺเรสุ ๑ อธิกุสฺเสสุ^๒ ธมฺเมสุ ๑ โส ตฺสฺส กมฺมสุส กตฺตฺตา อฺปฺจิตฺตฺตา
 อฺสฺสฺสนฺนตฺตา วิปฺลฺลตฺตฺตา กายสุส นาทา ปรมฺมวณฺนา^๓ สุคฺติ สคฺคโลกิ^๔ อฺปฺปชฺชติ ๑ โส
 ตตฺถ อณฺเณ เทเว^๕ ทสฺสิ ตานฺนํ อธิคฺคฺนฺนํ ทิพฺเพนํยฺนา ทิพฺเพน วณฺเณน ทิพฺเพน
 สุเขน^๖ ทิพฺเพน ยเสน ทิพฺเพน อธิปเตยฺเยน ทิพฺเพน ฐเปน ทิพฺเพน สทฺเทน ทิพฺเพน
 คณฺเณน ทิพฺเพน รเสน ทิพฺเพน โฉฎฺฐทฺเพน ๑ โส ตโต จโต อิตฺถตฺตํ อากโต สฺमान
 อิทํ มหาปฺริสฺตลฺกฺขณํ ปฏฺฐกฺกิตํ ๑

พฺรหฺมณฺนา^๗ อปฺริ ลฺกฺขณํ อจฺจิกฺขณฺนฺตา อิมฺสฺส เทว กุมารสุส เขฎฺฐา
 ปาทตฺเตสุ จกฺกานํ ชาตานิ สหสฺสวณฺนํ สเนมิกานํ สนาภิกานํ สทฺพการปฺริปฺรานิ
 อิทมฺปิสุส มหาปฺริสฺตลฺกฺขณํ ภาวตีติ ๑ เตสํ กิรี^๘ จกฺกานํ ปาทตฺลฺกฺขณํ มชฺฌเณ^๙ นาทิ ทิสฺสติ
 นาทิปฺริจฺฉินฺนา วณฺญฺเลขา ทิสฺสติ นาทิมฺขปฺริกฺเขปวณฺญฺ ทิสฺสติ ปนาทิมฺขํ ทิสฺสติ ๑
 อารา ทิสฺสฺนฺติ อเวสุ วณฺญฺเลขา ทิสฺสฺนฺติ เนมิ ทิสฺสติ เนมิมณฺนิกา ทิสฺสฺนฺติ ๑ สตฺติ
 สิริวจฺเจ นนฺทียาวณฺญํ^{๑๐} โสวตฺถิกิ^{๑๑} วณฺญํสโก วทฺธมานํ มจฺจยฺคฺลํ ภาทฺทปิจํ ปาสาทิ
 อจฺจฺโส ตฺรณํ เสตฺจจตฺตํ^{๑๒} รตนชฺคฺโค ตาลปตฺตํ โมรหฺตฺถโก วาลวฺชฺณี^{๑๓} อณฺุฬิ สฺตฺโต

^๑ ล. : อุโปสถปวาเส

^๒ ล. : อธิกุสฺเสสุ

^๓ พ. : ปรมฺมวณฺนา

^๔ ม. : สคฺคโลกิ, พ. : สคฺคํ โลกิ

^๕ ล. : เทวเว

^๖ ล., พ. : ตก "ทิพฺเพน สุเขน" สองศัพท์นี้

^๗ พ. : พฺรหฺมณฺนา

^๘ ข. : กิรี

^๙ ม. : มชฺฌเณ

^{๑๐} ล. : นินฺทียาวณฺญํ

^{๑๑} พ. : ไม่มีศัพท์นี้

^{๑๒} ล. : เสตฺจจตฺตํ

^{๑๓} ว., ท., น., ข., ล. : วิชฺชณี

ปติภูชาติ ๑ จตุตถเด โภฏชาเส อารกฺเขน วฏฺฏิตฺวา* จปีตา วีย รตฺตกมฺพลเคนฺทุทก-
 สทิสลา" ปณฺหิ โหติ ๑ อัยฺ นิ เทว ภูมาโร ทิฆงฺคุลี อิทมฺปิสุส มหาปฺริสสุส ลกฺขณํ"
 ภวตีติ ๑ ยถา นิ อญฺเณสํ กาจิ องฺคุลฺโย ทิฆมา โหนฺติ กาจิ รสุสา น เหวํ
 มหาปฺริสสุส ๑ มหาปฺริสสุส" ปน มกฺกฏฺสุเสว ทิฆมา หตฺตปาทงฺคุลฺโย มฺลเ กฺลา
 อญฺพุเพน คนฺตฺวา อคฺเค ตนฺกา นิยุยาสเตเลน มหฺทิตฺวา วฏฺฏิตฺทริตาสวตฺตสทิสลา
 โหนฺติ ๑ อิมานิปี ลกฺขณานิ ปาณาติปาตา วิรหิตโต อฺปฺปนฺนานิ ๑ ปาณาติปาตํ
 กโรนฺตา นิ สตฺตา ปทสทฺทสวณฺยา อคฺคปาเทหิ" อุกกมฺนฺตา คนฺตฺวา ปรี ฆาณฺนฺติ ๑
 อถ เต อิมินา การณฺน เตสํ ตํ กมฺมํ ขนา ขานฺนฺตฺติ อญฺโตวฺงกปาทา วา พหิวฺงกปาทา
 วา อุกฺกฏิกปาทา วา อคฺคกฺกฺชา" วา ปณฺหิกฺกฺชา วา ภวฺนฺติ ๑ โพรสิตฺตฺสุส ปน
 อคฺคปาเทหิ อคนฺตฺวา ปฺริสุส อมาริตภาวํ สเทวโก โลโก อิมินา การณฺน ขานฺตฺติ
 อายตปณฺหิ มหาปฺริสสุส ลกฺขณํ นิพฺพตฺตติ ๑ ตถา ปรี ฆาณฺนฺตา อารุํ วา มุคฺคํ วา
 คนฺนิตฺวา มฺกฺกจิกตฺนตฺตา ปรี ฆาณฺนฺติ ๑ เต เหวํ เนสํ ปฺริสุส ฆาณฺนฺติภาวํ อิมินา
 การณฺน สเทวโก โลโก ขานฺตฺติ รสุสจฺคุลี วา รสุสหนตฺตา วา วจฺงจฺคุลี วา ผนฺตฺนตฺตกา
 วา ภวฺนฺติ ๑ โพรสิตฺตฺสุส ปน เหวํ ปเรสํ อฆาณฺนฺติภาวํ สเทวโก โลโก อิมินา การณฺน
 ขานฺตฺติ ทิฆงฺคุลี ลกฺขณํ ภวตี ๑

อัยฺ นิ เทว" ภูมาโร มุทฺตลฺนหนตฺตปาโท อิทมฺปิสุส มหาปฺริสสุส ลกฺขณํ" ภวตีติ ๑
 มหาปฺริสสุส นิ หตฺตปาทตฺลา สปิมีณฺนเท โอสาวเรตฺวา จปีตํ สทฺวารวิหนตฺกปฺปาสปตลํ วีย
 มุฑ ๑ ยถา ๑ อิทานิ ขาตมตฺตฺสุส เหวํ วุฑฺฒกฺกาเลปิ มุทฺตลฺนาเยว ภวิสฺสนฺตีติ ๑

สถาบันวิทย์บริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* ข. : วฏฺฏิตฺวา, ม. : วฏฺฏิตฺวา

๑ พ., ส. : -เคนฺทุทก-

" ส. : มหาปฺริสสุส ลกฺขณํ

" ท. : มหาปฺริสสุส

" ม. : อตฺตปาเทหิ

๑ ล. : อคฺคกฺกฺชา

" ร., ท., น., ข., ม., ล., ส., พ. : เทว อัยฺ นิ (จารสลับกัน)

" ข. : มหาปฺริสสุส ลกฺขณํ

อภัย นี เทว กุมารโ ขาลหตุตปาโท อิทมปิสุส มหาปริสลภขณั ภาวตีติ ๙
 มหาปริสสุส ปน จตสุโส หตุตงคุลियो ปญจปี ปาทงคุลियो เอกปุปมาณา โหนติ ๙ ตาสั
 ปน เอกปุปมาณตาย ๑ ลภขณั* อญวมมณณั ปฏิวิจฺฉิตฺวา ติจฺจติ ๙ อตฺตส หตุตปาทา
 สุกฺกเลน วฑฺฒกีนา" โยชิตฺทาลวาทปานสทิสา" โหนติ ๙ อิทั ปน ลภขณทฺวํ จตฺนึ
 สงฺคหฺวตฺตุนิ" ขนสงฺคานโต อฺปฺปนัน ๙

อภัย นี เทว กุมารโ อุตฺตสงฺขปาโท อิทมปิสุส มหาปริสลภขณั ภาวตีติ ๙ อญฺเณสั
 นี ปิจฺจิปาเท โคปุปกา โหนติ ๙ เตน เตสั ปาทา อาณิพฺพธา วิย ญฺฐา โหนติ น
 ยถาสฺมึ ปริวตฺตุนติ ๙ คจฺจนฺตานั ปาทตลानิ น ทิสฺสนฺติ" ๙ มหาปริสสุส ปน
 อารุญฺหิตฺวา อฺปริ โคปุปกา ปติฏฺจหนฺติ" ๙ เตนสฺส นากิโต ปฏฺจาย อฺปริมกาโย นาวายั
 จปีตฺตฺวณฺณปฏฺจมา วิย นิจฺจโล โหติ ๙ อโรกาโย ๑ อิญฺชติ ๙ สฺเชน ปาทา ปริวตฺตุนติ
 ๙ ปฺรโตปี ปจฺจโตปี อฺภยปฺสฺเสสุปี จตฺวา ปสฺสนฺตานั ปาทตลानิ ปญฺญาณฺติ น หตฺถินั
 วิย ปจฺจโตเยว ๙ อิทั ปน ลภขณั อตฺตฺปสฺสนฺทิตฺวาจั ภาสฺนโต อฺปฺปนัน ๙

อภัย นี เทว กุมารโ เอนิมิสฺสทิสฺสงฺฆโม" อิทมปิสุส มหาปริสลภขณั ภาวตีติ ๙
 มัํสุสฺสเทน ปรีปนฺณสงฺฆโม น เอกโต พฺพทฺธิปฺนฺติกมัสโส" สมสฺสนฺจเตน มัสเสน ปรีกฺขิตานิ
 สฺวตฺติตานิ สาลิกพฺภยวคพฺภสทิสานิ สงฺฆมานิ สมฺนฺนาคโต ๙ อิทั ปน ลภขณั สกฺกจฺจ
 วิชฺชาสิปฺปวajanโต อฺปฺปนัน ๙

สถาบันวิทย์บริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- * น., ข. : กุขณั, ม. : จกุขณั
- ๑ ร., ท., น., ข., ล. : วฑฺฒกีนา, ส. : วฑฺฒกีนาม
- " ร., น., ข., ม., ล. : -วาทปานสทิสา, ท. : -ผาลวาทปานสทิสา
- ๓ ร., ท., น., ข., ม., ล., ส. : สงฺคานหตุตฺตุนิ
- ๔ ร. : สฺสนฺติ (ตก ทิ)
- ๕ ท. : ปติฏฺจหนฺติ
- ๖ ม. : -ชณฺโณ
- ๗ ม. : พนฺธ-

อภัย นิ เทว ภูมาโร จิตโกว อโนนมนุโต อุโกนิ ปาณิตเลหิ ชนฺณุกานิ ปริมสติ
 ปริมชฺชติ อิทมฺปิสุส มหาปริสฺสลักษณํ ภวตฺตีติ ฯ อิทํ ปน ลกฺขณํ ปริสฺสวิเสสํ ชานนโต*
 อฺปฺปนฺนํ ฯ อภัย นิ เทว ภูมาโร โกลิหิตวตฺตคฺคฺยโห" อิทมฺปิสุส มหาปริสฺสลักษณํ
 ภวตฺตีติ ฯ อุตฺถวาวรณาทินํ นิ วิย สุวณฺณปทุมกณฺณณิกสฺสทิสฺสโห โกลิหิต โหหิตํ ปฏฺิจฺจนฺ
 วตฺตคฺคฺยหํ ตสฺส ฯ อิทํ ปน ลกฺขณํ จีรฺวปฺปวฺฏฺเจ ฌาติมิตฺตสุหเช" สมนฺจฺวิภูเต กวณโต
 อฺปฺปนฺนํ ฯ

อภัย นิ เทว ภูมาโร สุวณฺณวณฺณโณ กานฺณจนฺสนฺนิภตฺโต^{*} อิทมฺปิสุส มหาปริสฺส-
 ลกฺขณํ ภวตฺตีติ ฯ ชาตฺธิจฺจุลฺเกน นิ มชฺชชิตฺวา ทิปฺชาลา^๒ ฌสิตฺวา ฌรฺกปริกมฺม^๓ กตฺวา
 จปิตฺถนํ กสุวณฺณรูปสฺสทิสฺโส^๔ ฯ อิทํ ปน ลกฺขณํ อโกธนฺสุชฺชวตฺตททานาทิทานโต^๕ อฺปฺปนฺนํ ฯ
 โกธนฺสุส นิ อวิวณฺณ^๖ อวิโล โหติ ฯ มชฺชํ ทฺททฺสฺสย^๗ ฯ วตฺตจฺจาทนสฺสทิสฺสญฺจ^๘
 มณฺชาน^๙ นาม นตฺถิ ตสฺมา โย โกธโน เจว วตฺตจฺจาทนญฺจ อทาทา ฯ โส อิมินา
 กาวณนฺสุส ชโน โกธนาทิกาวํ ชานตฺถิ ทฺททฺพณฺโณ โหติ ทฺทฺสฺสญฺจาทโน ฯ อโกธนฺสุส ปน
 มชฺชํ วิโรจติ ฯ อวิวณฺณ^{๑๐} ปสฺสทิตฺติ ฯ สตฺตทา จตฺถิ การณนิ ปาสาทิกาทิ โหนติ อามิส-
 ทานนํ วา วตฺตททานนํ วา สมนฺชฺชเนน วา อโกธนตฺตาย วาติ ฯ อิมานิปิ จตฺตาริ

* พ. : ชานโต

๒ ส. : ไม่มี "นิ"

๓ ร. : -วตฺตคฺคฺย, ส. : -วตฺตคฺคฺยโห

๔ พ. : -สุหเช

๕ ส. : กณฺณ-

๖ ส. : ทิปฺชาลา

๗ ส. : ตฺรฺก-

๘ ท. : ฌปิตฺถนํ กสุวณฺณรูปสฺสทิสฺโส

๙ ม. : -ททานาทินโต

๑๐ ล., พ. : อวิวณฺณ

๑๑ พ. : ทฺททฺสฺสย

๑๒ ส. : วตฺตจฺจาทนสฺสทิสฺสญฺจ

๑๓ พ. : มณฺชาน

๑๔ ส. : อวิวณฺณ

การณานิ ที่ฆรตฺตํ โหริสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส กตฺตาเนว ๙ เตน อิมฺสฺส อิมฺสฺส กตฺตาวํ สทฺเวโก โลก
อิมินา การณน ขานตฺตํ สุวณฺณวณฺณมมหาปฺริสฺสฺสฺสฺส นินฺนฺนฺน ๙

อภัย นิ ทเว กุมาริ สุขุมจฺจวี สุขุมตฺตา จฺวียา* วโรชฺชฺส กายเน น" อฺปฺลิมฺปฺติ
อิมฺปิสุสฺส มหาปฺริสฺสฺสฺสฺส ภาตฺตํ ๙ วโรจ วา มลฺล วา นิ ตฺสฺส กายโต ปทุมปลาสโต
อฺทฺทวินฺนุ วีย วิวตฺตติ" ๙ อิทํ ปน ลฺกฺษณํ สมณพฺรหฺมณานํ ปุจฺจาย สวาชฺชานาวชฺช-
กมฺมขานนโต" อฺปฺปฺนํ ๙ อภัย นิ ทเว กุมาริ เอเกกโลไม เอเกกานิ โลมานิ โลมฺภูเปสุ
ชาตานิ อิมฺปิสุสฺส มหาปฺริสฺสฺสฺส ภาตฺตํ ๙

อภัย นิ ทเว กุมาริ อฺทฺทคฺคโลไม อฺทฺทคฺคานิ โลมานิ ชาตานิ นีลานิ อญฺชน-
วณฺณานิ กฺกฺกฺทลวตฺตานิ ทฺกฺกฺกฺทวตฺตชาตานิ" อิมฺปิสุสฺส มหาปฺริสฺสฺสฺส ภาตฺตํ ๙
ตฺสฺส นิ โลมานิ อวาทฺทปฺริโยสฺสานเ อฺทฺทคฺคานิ หุตฺวา มฺขฺสโร อฺลฺลโลเกยฺมานานิ วีย
จิตฺตานิ" ๙ อิมานิ ปน ลฺกฺษณานิ มฺสวาทฺทวิรมณอตฺตฺตฺสฺสฺสฺสฺสฺส ภาตฺตํ ๙

อภัย นิ ทเว กุมาริ พฺรหฺมฺมุชฺชตฺโต" อิมฺปิสุสฺส มหาปฺริสฺสฺสฺส ภาตฺตํ ๙ โส นิ
อฺทฺทกเมว อฺทฺทคฺคทฺทสฺสโร ภาตฺตฺสฺสฺส เทวนคเร อฺทฺทคฺคตฺสฺสวณฺณโตรณํ วีย ๙ อิทํ ปน ลฺกฺษณํ
ปฺริสฺส อวาทฺทภาตฺโต อฺปฺปฺนํ ๙ ปฺริ อวาทฺทตฺตา นิ อฺนฺนกาเยน คจฺจฺนเต อญฺญ
ปฺริสฺสฺสฺสฺสฺสฺส โอนตา คนฺตฺวา ปฺริ อวาทฺทนฺติ ๙ อถ เต เอวมิเม คนฺตฺวา ปฺริ" อวาทฺทยฺสฺสฺส
เตสฺส ตํ" กมฺม อิมินา การณน สทฺเวโก โลก ขานตฺตํ ชฺชฺชา วา วามนกา วา ปิจฺสฺสฺส

* ข., ส., พ. : จฺวียา

๒ ส. : กายเน

" ส. : วิวตฺตติ

" พ. : สวาชฺชานาวชฺชกมฺม-

" ล. : ทฺกฺกฺกฺทวตฺตชาตานิ, พ. : ทฺกฺกฺกฺทวตฺตานิ ชาตานิ

๒ พ. : จิตฺตานิ

" ข., ล. : พฺรหฺมฺมุชฺชตฺโต, ม. : พฺรหฺมฺมุชฺชตฺโต

" ล. : ป

" น., ข., ม., ล. : ไม่มี "ต"

กมุทวิปาเก* ปรจุปรจุจิตเต^๒ เยหิ^๓ องคะนิ ทิเมหิ โสภติ ตานิ องคามิ ทิมานิ สณฺจนฺตติ
 เยหิ องคะนิ ฤษเสหิ โสภติ ตานิ องคามิ ฤษสทานิ สณฺจนฺตติ เยหิ องคะนิ ฏฺเลหิ โสภติ
 เยหิ องคะนิ กิเสหิ^๔ โสภติ เยหิ องคะนิ ปรุฏฺเลหิ^๕ โสภติ เยหิ องคะนิ วกฺกฺภฺยฺหิ โสภติ ตานิ
 องคามิ วกฺกฺภฺยานิ สณฺจนฺตติ ๖ อิทานิ จิตฺเตน ปรุฏฺลจิตฺเตน^๖ จิตฺติโต ทสฺหิ ปรารมฺหิ
 สชฺชิตโต มหาปริสสฺส อตฺตภาโว ๗ โลกํ สพฺพสฺสิปฺปิโน วา สพฺพอิทฺธิมนฺโต วา ปรฺกฺริยฺปิ
 กาทํ น สกฺโกณฺตติ ๘

อํ ยํ นี เทว กฺมาโร ปิตนฺตรํโส อิทมฺปิสุส มหาปริสสฺสทฺขณํ ภาตฺติ ๙ อนฺตรํ
 วุจฺจติ ทฺวินฺนํ โกสฺซานมฺนฺตรํ ๑ ตํ ปิตํ^๑ ปรฺิปรุณฺณมฺสฺสชาติ ปิตนฺตรํโส ๒ อณฺเณสํ นี
 ตํ ชานํ นินฺนํ^๒ โหติ ๓ เทว ปฺริยฺกฺโกสฺสา ปาภฺยฺเยกํ ปรุณฺณายนฺติ ๔ มหาปริสสฺส ปน
 กฺริโต^๓ ปรุชฺชาย มํสฺปตลํ^๔ ยาว ชนฺธา อุตฺตมสฺส
 ปติฏฺจิตํ ๕ อิทํ ปน ลกฺขณํทฺวํ^๕ พนฺชนฺสฺส อตฺตกามนิตกามโต อฺปรุณฺนํ ๖

อํ ยํ นี เทว กฺมาโร นิโครธปริมณฺทโล ยาวตฺทวสฺส^๖ กาโย ตาวตฺทวสฺส พฺยาโม
 ยาวตฺทวสฺส พฺยาโม ตาวตฺทวสฺส กาโย อิทมฺปิสุส มหาปริสสฺสทฺขณํ ภาตฺติ ๗ ยถา นี
 ปรุณฺณาสทฺตฺตตาย วา สทฺตฺตตาย วา สมวฏฺกฺกฺชนฺธาไซ นิโครธํ ทิมโตปิ วิตฺตารโตปิ

* ส. : กมุทวิปาโก

^๒ ส. : ปรจุปรจุจิตโต

^๓ ช. : โย นี

^๔ ช. : กิเสหิ

^๕ ท. : ปรุฏฺเลหิ

^๖ ท. : ปรุณฺณจิตฺเตน

^๑ ส. : ตํปิตํ

^๒ ส. : นินฺนํ

^๓ ส. : กจิโต

^๔ ม. : มํสฺตลํ, ล. : สํสฺปตลํ, พ. : สมนํ สมนตลํ

^๕ ส. : ลกฺขณํ ทฺวํ

^๖ น., ช., ม., ล. : ยาวทฺทวสฺส

เอกปุปมาโณ* ว โหติ เอวํ กายโตปิ พุยามโตปิ เอกปุปมาโณ ยถา อญฺเณสํ กาโย วา
 ทีโฆ โหติ พุยาโม วา น เอวํ วิสมปุปมาโณ ๑ อิํ ปน ลกฺขณํ ปุริสวเสสขานนตาย"
 คุณานนุรูปํ สมณพฺรหฺมณยาจกขณานํ สกฺกาโรสมฺมานทานโต" อฺปฺปนฺนํ ๑

อํ นี เทว กุมาโร สมวตฺตชนฺโร อิทฺมปิสุตฺต มหาปุริสลกฺขณํ" ภาวตีติ ๑ ยถา นี
 เอกจฺเจ โภณฺจา วิย ๑ พกา วิย ๑ วราหา วิย ๑ ทีฆคฺลา" วุฑฺคฺลา ภูคฺลา โหนฺติ ๑
 กถนกาเล" สีวา ชาลา ปณฺดายนฺติ ๑ มนฺโท สโร นิกฺขมฺติ ๑ น เอวํ มหาปุริสสุตฺต ๑
 มหาปุริสสุตฺต ปน สุวณฺณสิญฺจสทิส" ชนฺโร โหติ ๑ กถนกาเล สีวาชาลา น
 ปณฺดายนฺติ ๑ เมฆสุตฺต วิย คชฺชิตฺโต สโร มหา โหติ ๑ อิํ ปน ลกฺขณํ สุตฺตानํ
 นิตฺตฺตฺวาสิสฺนโต อฺปฺปนฺนํ ๑

อํ นี เทว กุมาโร วสคฺคฺคฺคี" อิทฺมปิสุตฺต มหาปุริสลกฺขณํ ภาวตีติ ๑
 มหาปุริสสุตฺต กิร สุตฺตรสทฺรณีสทฺสฺสานิ อฺทฺทฺคฺคฺคานิ นุตฺวา คิวาญํ ปฏิมุกฺกานิ โหนฺติ ๑
 ติลผลมตฺโตปิ อาหาโร ชิวฺหคฺเค" จฺปีโต สพุทฺทกาญํ อญฺมฺรติ ๑ อิํ ปน ลกฺขณํ สุตฺตानํ
 อวิหฺเสทภาวโต อฺปฺปนฺนํ ๑

อํ นี เทว กุมาโร สีหนฺนุ อิทฺมปิสุตฺต มหาปุริสลกฺขณํ ภาวตีติ ๑ สีหนฺนุ นี
 เหมฺจิมฺหนฺนเมว ปรีปนฺนํ โหติ น อฺปฺริมํ ๑ มหาปุริสสุตฺต ปน สีหนฺนุ เหมฺจิมํ วิย

* ม. : เอวํ กปฺปมาโณ

๑ ส. : ปุริสวเสสขานนตาย

๒ ท. : สกฺกาโรสมฺมานทานโต

๓ ท. : มหาปุริสจฺลกฺขณํ

๔ ส. : ทีฆคฺลา วุฑฺคฺลา ภูคฺลา

๕ ล. : กถนํกาเล

๖ ล. : -สทิส

๗ ข., ล. : วสคฺคฺคี, ม. : วสคฺคฺคี, ส. : วตฺตคฺคฺคี

๘ ท. : ชิวฺหคฺเค, ม. : ชิวฺหคฺเค

เทว หนู ปริปัญณานิ ทวาทลिया ปกขสุล จนทลทิสานิ โหนติ ๙ อิหิ ปน ลกขณํ
สมุผลปลาปปฏิวิรมนโต* อุนฺปนฺนํ ๙

อัยฺ นิ เทว กุมารโ" จตฺตาทิสทฺนโต อิทมฺปิสุล มหาปฺริสลลกขณํ ภวิสฺสตีติ ๙
อิหิ" ลกขณํ เปสฺสนฺนวิรมิตโต อุนฺปนฺนํ ๙ อัยฺ นิ เทว กุมารโ สมนฺนโต อิทมฺปิสุล
มหาปฺริสลลกขณํ ภวิสฺสตีติ ๙ อิหิ" ลกขณํ มิจฺจาชิววิรมณํ อุนฺปนฺนํ" ๙

อัยฺ นิ เทว กุมารโ อวิรพฺทฺนโต อิทมฺปิสุล มหาปฺริสลลกขณํ ภวิสฺสตีติ ๙ อถ
เนมิตฺตกา หนฺนฺปฺริยฺนฺตํ^๑ โอลฺเกนฺตาท" อิเมสุ หนฺนฺเกสุ หนฺนฺจิเม วิสฺติ อุนฺปฺริเม วิสฺตีติ
จตฺตาทิส ทนฺตาท สมา อวิรพฺทา ปตีฏฺจนิสฺสนฺตีติ สลลลกฺเขตฺตวา อัยฺ นิ เทว กุมารโ
จตฺตาทิสทฺนโตติ อาทิมานฺสุ ๙ อณฺเณสํ นิ ปริปัญฺณทฺนตฺนํ ทวตฺตีล ทนฺตาท โหนติ ๙
มหาปฺริสสุล ปน จตฺตาทิสํ ภวนฺติ ๙ อณฺเณสณฺจ เกจฺ ทนฺตาท อุนฺจจ เกจฺ วิสฺมา
โหนติ ๙ ตสฺส ปน อยฺปฏฺเกน อฺนฺนสฺจฺยปฏฺล" วิย สมา ภวนฺติ ๙ อณฺเณสํ กุมฺภิลานํ"^๒
วีย ทนฺตาท วิรพฺทา โหนติ ๙ มจฺจมนฺสานิ ชาทฺนตฺนํ ทนฺตฺนตฺรํ ปฺวฺติ ๙ ตสฺส ปน
กนฺกผลกาเย สมนฺนฺสิตฺตวชิรปฺนตี วิย อวิรพฺทา คฺลิกาย"^๓ ทสฺสตีปฺริจฺเจทา วิย ทนฺตาท
ภวนฺติ ๙ อิหิ"^๔ ลกขณํ เปสฺสนฺนวิรมิตโต"^๕ อุนฺปนฺนํ ๙

* ม. : สมุผลปลา-

" ข. : กุโร

" ร., ท., น., ข., ล. : อิมํ

" ร., ท., น., ข., ล. : อิมํ

" พ. : อัยฺ นิ กุมารโ สมนฺนโต ๙ เปฯ อุนฺปนฺนํ ๙ ทิมพฺตก

" ล. : หนฺนฺปฺริยฺนฺตํ

" ร., ท., น., ข., ม., ล. : โอลฺเกนฺตาท

" ล. : อฺนฺนสฺจฺยปฏฺลํ

" ล. : กุมฺภิลานํ

" ม., ล. : คฺลิกาย

" ร., ท., น., ข., ล. : อิมํ

" ล. : -วิรมิตโต

อภัย นิ เทว กุมาโร สุภกทาโธ อิทมปิสุส มหาปริสสภุชณํ ภวีสติติ ๙
 อญญเณสํ นิ ปุติทนุตา อญฺจหนุติ ๙ เตน กาจิ ทาธมา กาศาปิ วิวณฺณนาปิ โหนุติ ๙
 มหาปริสสสุส ปน สุภโก ทาโธ โธสธิตารกมุปี อติกมุม วิโรจมานาย ปกาย
 สมณฺณาคโต ๙ อิทํ ปน ลภุชณํ มิจุจาชิวปฏิวิรมณโต อุนฺปนฺนํ ๙

อภัย นิ เทว กุมาโร ปุหุตชีวโห อิทมปิสุส มหาปริสสภุชณํ ภวีสติติ ๙
 มหาปริสสสุส ปน ชีวหา มุฑุ ทีฆมา ปุตุลา วณฺณสมฺปนฺนา โหติ ๙ โส มุฑุคตฺตา ตํ ชีวหํ
 กถนฺสูจิ ๙ วิย วฏฺฏทฺวา ๙ อุโ กนฺนํโสธานิ ปริมสฺติ ทีฆตฺตา อุโ กณฺณโสธานิ
 ปริมสฺติ ๙ ปุตุคตฺตา เกสฺนุตฺตปริยฺสธานเ กวลํปี นลตํ ปฏิจุจาทติ ๙

อภัย นิ เทว กุมาโร พุทฺทมฺสโร กวฺวิกภาณิ ๙ อิทมปิสุส มหาปริสสภุชณํ
 ภวีสติติ ๙ มหาปริสโส ปน มหาพุทฺทมฺสโร สรฺสทิสฺเสน สเรณ สมณฺณาคโต ภวีสติ ๙
 มหาพุทฺทมฺสโร นิปี ปีตฺตเสมุเหนิ อปฺลิตฺพุทฺธตฺตา สโร วิสฺสุจฺโจะ โหติ ๙ มหาปริสเสนาปี
 กตฺกมุมํ ตสฺส วตฺถุ โสเธติ ๙ วตฺถุโน สุพุทฺธตฺตา นาภิตฺ ปฏฺจาย สมฺภุจฺหนฺโต สโร
 วิสฺสุจฺโจะ อญฺจจฺตสมณฺณาคโต สมฺภุจฺจาทิ มคฺคกฺววิกมณฺจฺโฆโส ๙ วิย จ ๙ อิทํ ปน
 ลภุชณํทวฺยํ ผุสฺสวจาปฏิวิรมณโต อุนฺปนฺนํ ๙

อภัย นิ เทว กุมาโร อภินิลเนตฺโต อิทมปิสุส มหาปริสสภุชณํ ภวีสติติ ๙
 มหาปริสโส นิ น สกฺลนฺิลเนตฺโต ๙ นิลยฺตฺตฏฺจฺยานเ ปนฺสฺส อุมฺมารปฺปฺผลทิสฺเสน ๙ อติวิสุทฺธ-

-
- ๑ ท. : อิท
 - ๒ ร., ท., น., ข., ล. : กถนฺสูจิ
 - ๓ ม., ล. : วฏฺฏทฺวา
 - ๔ ล. : ปติวิรมสฺติ
 - ๕ พ. : กวฺวิกภาณิ
 - ๖ ส. : ภวีสติติ
 - ๗ ม., ล. : มตฺตกฺววิก-
 - ๘ ข., ม., ล. : สกฺลนฺิลเนตฺโต
 - ๙ ร., ท., น., ข., ม., ล., ส. : อุมฺมารปฺปฺผลทิสฺเส

นีสวณฺเณน* สมนฺนาคตานิ เนตฺตานิ** โหนติ ปิตฺยตฺตฎฺฐาเน^๑ กณฺณิการปฺปผลฺลทิสฺเสน
ปิตวณฺเณน โลหิตฺยตฺตฎฺฐาเน พนฺนชิวกปฺปผลฺลทิสฺเสน^๒ โลหิตวณฺเณน เสตฺยตฺตฎฺฐาเน
โอสธิตารกสทิสฺเสน เสตวณฺเณน กาทฺยตฺตฎฺฐาเน อลฺลวริตฺตทิสฺเสน กาทวณฺเณน^๓
สมนฺนาคตานิ สฺวณฺณวิมานเ อคฺคฆาฏิตมณฺีสีหปณฺชรสทิสฺซานิ^๔ ขายนฺติ ๕

อัย นิ เทว กุมารโ โคปฺชโม อิทฺมปิสุส มหาปริสฺสทฺทฺษณํ ภาวตีติ ๕ มหาปริสฺโส นิ
มฺหุตฺต^๕ ชาตตฺรณวจฺจกสทิสฺจกฺขุคฺคณฺโฑ^๖ ๕ ตสฺส ปน ไรวิตฺวา จปิตมณฺีคฺคทิกาทิ^๗ วิย
มฺหุสฺสินฺทฺธนีสฺสุมกานิ^๘ อกฺขินิ ๕ อิทํ ปน ลกฺขณทฺวयํ มหาชนสฺส ปิยจฺกฺขุชาน
ทิกฺกจภาวโต นิพฺพตฺติ ๕ อัย นิ เทว อิมสฺส กุมารสฺส อุนฺณนาโลมา ภามฺกนฺตเร ชาตา
โธทาตา มฺหุตฺลสนฺนิภา อิทฺมปิสุส มหาปริสฺสทฺทฺษณํ ภาวตีติ ๕ สา นิ ทฺวินฺนํ ภามฺกานํ
เวมชฺเฒ นาสิกมตฺตเกยฺว ชาตา อคฺคคฺคณฺฺว ปน นลาภเวมชฺเฒ ชาตา ปริสฺสุทฺธา
โอสธิตารกสมวณฺณนา มฺหุ สปฺปิมนฺเต โอสธาเรตฺวา จปิตสฺตวาวริหตกปฺปาสปตฺลสทิสฺสา
ตฺลสนฺนิภตฺตาย สิมฺพลิตฺลตฺตา^๙ ตฺลสมานา ๕ อยมสฺสุสาปิ โธทาตฺตาย^{๑๐} อฺปมา ๕ สา
ปเนสา^{๑๑} โภิฏฺยํ คเหตฺวา อากกฺขฺมียมานา อฺปทฺตมพาทฺปฺปมาณา โหติ วิสฺฐา
ทกฺขินาวภฺภูวเสน อวภฺภูตฺวา อฺทฺธคฺคา มฺหุตฺวา สนฺติภฺภูตฺติ สฺวณฺณผลกมชฺเฒ จปิต-

* ส. : อติวิย วิสฺสุทฺธ-
** พ. : นีสเนตฺตานิ, ส. : สมนฺนาคตา นีสเนตฺตา
^๑ ส. : ปิตฺยตฺตฎฺฐาเน
^๒ ม. : พนฺนชิวก-
^๓ น., ข. : กาลวณฺเณน
^๔ ส. : อคฺคฆาฏิตมณฺี-
^๕ พ. : มฺหุตฺต-
^๖ ส. : ชาตตฺรณวจฺจกสทิสฺโล จกฺขุคฺคณฺโฑ
^๗ ม. : จปิตมณฺีคฺคทิกาทิ
^๘ ม. : -สุมกานิ
^๙ ข. : สิมฺพลิมตฺลตฺตา, พ. : สิมฺพลิมตฺลตฺตา
^{๑๐} ม. : โธทาตฺตาย
^{๑๑} ร. : ปน เนสา

มณิรตนํ อิตถิรตนํ คนปติรตนํ ปรินายกรัตนเมว สดตมํ ปโรสหสุสํ ไช ปนสฺส ปุตฺตา
 ภาวนติ สุวํ วิรังฺคุรปํ ปรเสนปฺปมทฺทนา โส อิมํ มหาปจฺวี สาครปฺริยนฺตํ อทฺณเจณ
 อสฺสเถน ธมฺเมเน สเมน อภิวิชัย อชฺฌาวสฺสตี สเจ ไช ปน อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺติ
 อรหํ โหติ สมฺมาสมฺพุทฺโธ โลกเก วาคโทสโมหมานทิกฺขจิวิชฺชาทฺุจจฺริตฺตทฺเนหิ สดฺตนิ
 ปฏิจฺจนฺเน สกิลฺลสนฺธกาเร โลกเก ตํ จหนํ วิวญฺญุตฺวา^๖ สมฺนตฺโต สณฺชาตาโลโก^๗ หุตฺวา
 วิวญฺญจฺจโหติ^๘ ฯ

มหาปริโส ปน น เกวลํ ทฺวตฺติสมฺหาปริสฺสทฺทกฺขณฺเหหิ สมฺนนาคโต ปิตฺจฺคุลิตา
 อณฺุพฺพจฺคุลิตา วญฺญจฺคุลิตา ตมฺพนชฺตา อุตฺตฺจนชฺตา^๙ สนิทฺจนชฺตา^{๑๐} นิคฺคหฺนโคปฺปกตา^{๑๑}
 สมปาทตา คชสมานกฺกมฺนตา^{๑๒} สีสสมานกฺกมฺนตา หัสสมานกฺกมฺนตา อุตฺถสมานกฺกมฺนตา
 ทกฺขินาวญฺญคฺคิตตา สมฺนตฺโต จารฺชาณฺมณฺฑลตา ปฺริปฺนฺณปฺริสฺสทฺทกฺขณฺชฺตา^{๑๓} อจฺิทฺธ-
 นาภิตา^{๑๔} คมฺภีรนาภิตา ทกฺขินาวญฺญนาภิตา สุวณฺณกทฺทลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺลฺล
 เอรวาวณฺณกกรสฺสทฺทกฺขณฺชฺตา
 สุวิภตฺตคตฺตตา^{๑๕} อุตฺตฺจนฺนาณฺุสฺสทฺทคตฺตตา อลฺลินคตฺตตา^{๑๖} ติลกาทฺิรฺหิตคตฺตตา
 อณฺุพฺพจฺริวคตฺตตา วิสุทฺธคตฺตตา โภกฺขินสฺสทฺทคตฺตตา^{๑๗} อุตฺตฺจนฺนาสิกตา สฺสทฺทจฺาน-
 นาสิกตา รตฺตทฺวิฆนํสโองฺจตา สฺทฺททฺทตฺตา สฺสทฺททฺทตฺตา สนิทฺททฺทตฺตา วิสุทฺธินฺทฺริยตา

^๖ พ. : สุวา

^๗ พ. : วิรังฺคุรปํ

^๘ ม. : วิวญฺเจตฺวา

^๙ พ. : สณฺชาตาโลโก

^{๑๐} พ. : วิวญฺจฺจโหติ

^{๑๑} ช. : อุตฺตฺจนชฺตา

^{๑๒} ม. : สนิทฺ-

^{๑๓} พ. : -โคปฺปกตา

^{๑๔} พ. : คชสมานกฺกมฺนตา

^{๑๕} ร., ท., น., ช., ล. : ปฺริปฺนฺณ-

^{๑๖} พ. : อจฺิทฺธนาภิตา

^{๑๗} ล. : -คตฺตตา

^{๑๘} พ. : อลฺลินคตฺตตา

^{๑๙} ช., ล., พ. : -หตฺถิ-

วฏฏทาฒตา อายตวทนต์ตา^{*} สมคณทตา คมภิรปานิเลกขตา อายตเลกขตา^๒
 อุกุเลกขตา สุจิริสณจานเลกขตา ปริมณฑลกายปฏภาวณตตา ปริณณกโปลตา
 อายตวิสาธเนตตตา ปญจปสาทวณตเนตตตา อภญจิตคคปฐมตา สุตถจณจันชี่วทตา
 มุทตญกรตตชี่วทตา^๓ อายตสุจิริกณณตตา สุจิริสณจานกณณตลิตตา^๔ นิคคญจิตสรวตา
 นิคคญหสิรวตา^๕ จตตสนุนิจารุสีตตา^๖ อายตปฏณลาตโสภตา สุตถจณจันนลาตณตตา
 สุตถจณจันภมุกตา สณนภมุกตา อนุโลมภมุกตา มหนตภมุกตา อายตภมุกตา สุกุมาล-
 คตตตา อติวิยอุชชลิคคตตตา วิมลคตตตา โกมลคตตตา สินิหุคตตตา สุกนุคตตตา
 สมโลมตา สุตถนุหโลมตา อติสุชมอสุสาสปสุสาสสญจารณตตา สุตถจณจันมุขตา สุกนุมุขตา
 สุนีลเกสตา สุกนุเกสตา สุตถจณจันเกสตา สินิหุเกสตา สณนเกสตา อสุลิตเกสตา
 โกมลเกสตา ทกขินาววฏฏเกสตา เกตุมาลารตนวิจิตตตตติ อิเมนิ อสีตฺยานุพยุญชเนนิ^๗
 สมนุณาคโต โหติ ๙ กสุมา ปน เต เหวรูป ลกขณั ชานนุติ^๘ ๙ ตถาคโต กิร
 อุนฺปชฺชิสฺสตีติ ปฏิกจฺเจว สุตถจณจันเวทวา เวเทสุ^๙ ลกขณานิ ปริกขิปิตฺวา พุทฺธมนฺตนา
 นาม เอเตติ พุราหุณเวเสน เวเท วาเจนุติ ๙ ตทฺนุสาเรน มเสลกฺขา สุตฺตา ตถาคตฺ
 ชานนุติ ๙ เตน ปุพฺเพ เวเทสุ มหาปริสฺสลกขณานิ อากจฺจนุติ ๙ ปรินิพฺพุเต ปน ตถาคเต
 ออนุกเมเน อนฺตรธายนุติ เตน^{๑๐} เอตฺรนิ นตฺถิติ ๙

* ม. : ควทนต์ตา

๒ ม. : อายคเวกขตา, ส. : อายตณเลขตา

๓ ม. : มุทตญก-

๔ ม. : สุจิริสณจันกณณตลิตตา, ส. : กณณตลิตตา

๕ ม. : นิคคญหสิรวตา, ส. : นิคคญหสิรวตา, พ. : นิคคญหสิรวตา

๖ ส. : อติวิย อุชชลิคคตตตา

๗ ท. : อสีตฺยานุพยุญชเนนิ

๘ ม. : ชานนุติ

๙ ส. : เทเวส

๑๐ ส. : เอเตน

เอว สตุต พุราหุมนว เทว องคุลियो อุกชิปิตวา พุยากริสฺ ๖ เตสํ ปน
 สพุพทหโร โคตตโต โกณฺฑญโย นาม มาณโว* โพรสตุตฺสฺส ลกฺขณวรนฺิปฺมตฺติ^๑
 โอลเถตฺวา อคฺวามชฺเช เจานการณํ นตฺติ เอกนฺเตเนว วิวญฺญจฺจโต สมพุทฺโธ ภวิสฺสตีติ^๒
 เอกเมว องคุลฺ อุกชิปิตวา เอกํ พุยาการณํ พุยาการสิ ๖ อโย นิ กตาทิกาวโร^๓
 ปจฺจิมภวิสฺสโต^๔ ปญฺญาป อิตเร สตุต ชเน อภิวิตฺวา อิเมหิ ลกฺขणेหิ^๕ สมนฺนาคโต
 อคฺวามชฺเช เจานํ นาม นตฺติ นิสฺสํสยํ พุทฺโธ ภวิสฺสตีติ^๖ เอกเมว คตี อพุทฺธ
 ตสฺมา เอกงฺคุลฺ อุกชิปิตวา เอว พุยาการสิ ๖* เตน วุตฺตํ ๖

เต พุราหุมนว ปญฺจมีโย สฺมุตฺตา
 นามํ คเหตุํ วรลฺกฺขณานิ
 ทิสฺวาน เอกงฺคุลิมุทฺทปิสุ
 พุทฺโธ อโย เหสฺสตี วิตฺวาโคตี ๖**

[๑๕๖]

ลกฺขณปริคฺคาหปรีวตฺโต^๗ นฺิจฺจโต ๖

* ร., ท., น., ช., ล. : มาณโว

** ร., ท., ช. : -นิปฺมตฺติ

*** ช. : กตาทิกาวโร

**** ม. : ปจฺจิมภวิสฺสโต

***** น., ช., ล. : ลกฺขณานิ

***** ท. : ภวิสฺสตีติ

** อู พุ. ขา. ปฐมภาค หน้า ๘๒-๘๕., มธ. พุ. พุทฺธ. หน้า ๓๑๗-๓๑๘., ชิน. หน้า ๔๓-๕๑.

*** ชินา. หน้า ๕๖ คาทาที่ ๕๓.

**** ช., ล. : -ปริคฺคาห-

๖. ราชานิเสกปริวรรต

ตทา ปน ราชานิ ตํ สุตวา ก็ ทิสฺวา มยุหํ ปุตฺโต ปพฺพชิตฺตตีติ ปฺจฉิ ฯ จตุตตาริ
นิมิตฺตานิ ๑ กตฺตวญฺจ กตฺตวญฺจาทิ ๑ ราชานิฉนฺนํ พุยาธิ* มตํ ปพฺพชิตฺตนิ ๑ เต
พฺพรามณนา จตุตตาริ นิมิตฺตานิ ทสฺสเสนฺตนา^๑ อากัสนุ ๑

ฉินฺนฉนฺนํ ทิสฺวา พุยาธิตํ มตฺตวญฺจ

อพฺภายิกํ ปพฺพชิตฺตวญฺจ ทิสฺวา

โหนาย ปพฺพชฺชมฺเปติ กามะ

พฺพฺโธ อโย เหนฺตฺตตี วิตฺตราโคติ ๑^๒

[๑๕๗]

ตํ สุตวา ราชานิ อิตฺโต ปฏฺจาย เหววฺปานิ นิมิตฺตานิ มม ปุตฺตสฺส สนฺติกํ
อุปลงฺกมิตฺตํ มา อากัสนุ มยุหํ ปุตฺตสฺส พุทฺธภาเวเน กมฺมํ นตฺติ อหํ มม ปุตฺตํ ทฺวิสฺสทฺส-
ปริตฺตตีปฺปวิวารานํ จตฺตุนํ มหาทีปานิ^๓ อิสฺสริยาธิปติรชฺชํ กามะนฺตํ อตฺตีสโยชนปริมณฺท-
ลาภ ปริสาภ ปริวตฺตํ คคณตเล ปริจฺรमानํ ปสฺสสิตฺตกาโมมฺหีตี เหววฺญ ๑ ปน วตฺวา อิมะสํ
จตฺตปการานํ ปฺริสฺถานิ^๔ กุมารสฺส จกฺขุเปเต อากมณํ นิวารณตฺตํ จตฺตสฺส ทิสฺวาสุ คาวตฺเต^๕
ตาว อารกฺขํ จเปสิ ๑ ยสฺมา จ ปน โหริสฺสทฺตสฺส สวีโร^๖ วิสิโย นิจฺจรณฺตี ตสฺมา เต
พฺพรามณนา อญฺติรทฺตมาโรตี นามํ อากัสนุ ๑ ยสฺมา ปน ยจฺกึญฺจ โหริสฺสทฺตสฺส อตฺตํ
สพฺพนฺตํ สมิชฺชตี^๗ ตสฺมา สิทฺธตฺตโรตี นามํ^๘ อากัสนุเยว ๑ ตํ ทิวสฺสวญฺจ มจฺจคฺลทฺตวณ

* ร. : พุยาธิ

^๑ ส. : ทสฺสเสนฺโต

^๒ ชินา. หน้า ๕๖ คาทาที่ ๕๔.

^๓ ม. : มทีปานิ

^๔ ล. : ปริสฺถานิ

^๕ ส. : วตฺเต

^๖ ร. : วีโร

^๗ ร., น., ม. : สมิชฺชตี, ล. : สมิชฺชตี

^๘ ม. : ไม่มี "นาม"

อหตวตตณินวตฺเตหิ* มาลาคนฺธุวิภูสิเตหิ ทาสกมฺมการวาทิหิ ปริวฺโต กมฺมมุตฺตญฺจานํ คจฺจนฺโต
 โพรสิสฺสตุตํ คาหาเปตฺวา อคฺมาสิ ๙ ตทา กมฺมมุตฺตญฺจานโต อวิหฺเว สมนฺนจฺจาโย
 พหฺลปลาโส มนฺุชฺลมนฺนิปฺพุตฺตปฺปฏิภาโค ชฺมฺพุรฺกฺโข อโหสิ ๙ ตสฺส เภฺจฺจา มหาสฺตตฺตสฺส
 สิริสฺยนํ ปณฺณาเปตฺวา อุปริ กนฺกตารกสฺมาภิณฺณํ^๑ วิตานํ พนฺธาเปตฺวา สมนฺตโต สานฺนิ
 พนฺธาเปตฺวา อารกฺขํ จเปตฺวา วิภูสิตํ ธาตฺติหิ ปริวาริตํ กุมารํ สยเน นิปฺชฺชาเปตฺวา^๒
 อมจฺจคนฺปริวฺตฺโต นจฺจกกรณฺญฺจานํ คนฺตฺวา สุวณฺณนจฺจลํ คเหตฺวา ราชฺญนจฺจลคาหเกหิ
 อมจฺเจหิ สหฺริ อปฺวาปฺริ จงฺกมฺติ ๙ ตสฺมี จาเน มหนฺตํ ยสฺสมฺปฺตฺตี ทฺฐจฺจกามา^๓ ธาตฺติโย
 ลานฺนิตो พหิ^๔ นิภฺชฺนฺตา ๙ ตสฺมี ชฺเน โพรสิสฺสโต กิณฺจฺจิ อทิสฺวา เวเคน อญฺจาย ปฺลฺลจฺจกํ
 อากฺขชฺชิตฺวา^๕ อานาปาณํ^๖ ปฺริคฺคเหตฺวา ปจฺมชฺชมานํ นิพฺพุตฺเตสิ ๙ เสสฺจฺจกานํ ฉายาสฺ
 คตาสฺปิ ตสฺมี รฺกฺเช ปริมฺนฺชฺลฉายา อญฺจาสฺสิ ๙ ธาตฺติโย ปฺนาคนฺตฺวา โพรสิสฺสตุตํ สยเน
 ปฺลฺลจฺจเกน นิสฺสินฺณํ ตณฺจ ปาฏฺิหาริยํ ทิสฺวา คนฺตฺวา วนฺโถ อารโจะสุ^๗ ๙ ราชฺา
 เวเคนาคนฺตฺวา ปาฏฺิหาริยํ ทิสฺวา ชาตทิวเส กาทฺเทวิทฺตาปฺลฺลจฺจ อณฺชฺลปฺคฺคหิตฺกฺชฺเน
 วนฺทิตตฺตา อิทํ ทฺติชฺวทฺนทฺนฺติ วนฺทิ ๙ อถ โพรสิสฺสตุตํ คเหตฺวา นคฺรเมว ปาวิสฺสีสุ ๙

อถ โพรสิสฺสโต สตฺตวสฺสสิโก ชาโต ๙ ราชฺา อมจฺเจ ปฺจฺจสิ สตฺตวสฺสสิทวารกา กิ
 ปิยายนฺตฺติ ๙ อุทกทฺทํ มหाराชาติ ๙ ราชฺา นคฺรวทฺตมฺกิทฺทโย ปกฺโกสาเปตฺวา อสฺกสฺมี
 จาเน มม ปฺตฺตสฺส อุทกทฺทํนฺตํ โปกฺชฺรณฺนิ กโรธาติ อาท ๙ เต ตํ^๘ จานํ คนฺตฺวา
 ภูมียา สณฺณวณฺณํ คณฺหีสุ ๙ ตสฺมี ชฺเน สกฺกสฺส ภาวนํ กมฺปิ ๙ สกฺโก อวชฺชมาโน ตํ
 การณํ อยฺตฺวา วิสฺสุกฺกมฺมํ อามนฺเตตฺวา คจฺจ มหาปฺริสฺสสฺส อุทกทฺทํนฺตํ สตฺตวตฺนมยํ
 โปกฺชฺรณฺนิ^๙ เอว มาเปหิตฺติ สพฺทํ โปกฺชฺรณฺนิมาปฺนวิธานํ อากฺกชฺชิตฺวา เปเสสิ ๙ วิสฺสุกฺกมฺโม

- * ส. : อหตวตต-
- ๑ ล. : กนฺกตารกสฺมาภิณฺณํ
- ๒ ม. : นิปฺชฺชิตฺวา
- ๓ ส. : ทฺฐจฺจกามา
- ๔ ล. : พหิ
- ๕ พ. : อากฺกชฺชิตฺวา
- ๖ พ. : อานาปาณํ
- ๗ ช. : เตะ
- ๘ ร., ช. : โปกฺชฺรณฺนิ

รัตติกาล อาคนุตวา เตหิ คหิตฎฐาเนเยว ปุ่กขรณิ มาเปสิ เหฎฐา สตุตฺรตนพาสูก-
 วิปุ่กคิณฺณิ สมนฺตา รัตนฎฐกาหิ วิจินตี* สตุตฺรตนเวทิกากาหิ ปริกฺขิตตี ปฟาละมเยหิ
 โสปานผลเกหิ มณิมเยหิ โสปานผลเกหิ** สตุตฺรตนมเยหิ โสปานสีเสหิ อุเปตี
 สติตติตฺถิ สหสฺสวํกั สตุตฺรตนพาสูกาหิ สมากิณฺณิ*** ติวเรขั อติรสฺมสุรสิตลอมล-
 อฏฺฐจฺจคฺคหิโตทกสมฺปฺณฺณิ**** ปญฺจวิธปทุมสฺลยฺจฺจนฺนํ ๕ กถิ ตาย วิคตปญฺกาย ปทุมํ ชาตฺนฺติ
 น จินฺเตตฺตพฺพํ ๕ มหาสตุตฺตสฺส ปุ่ณฺณิทุริยา เทวปฺตฺตสฺส ปุ่ณฺณิทุริยา* ๑ ชาตี ๕ อปิ
 ปุ่กขรณิยั คฺคณฺทกฺคัลลํ ปุ่เรตฺวา ตตฺถ ปทุมนิพฺพตฺตฺนํ อธิฎฐาสิ ๕ สฺลยฺจฺรณปทุมานิ
 มาเปสิ ๕ กถิ ๕ อเนกสตุตฺตวณฺณโทณฺนินโย มาเปตฺวา ตตฺถ คฺคณฺทกฺคัลลํ ปุ่เรตฺวา ปทุมานิ
 มาเปสิ ๕ ตานิ** นิจฺจกถัลลํ ปุ่ปฺนฺติ ๕ อุทกปิฎฺฐเจ สฺลยฺจฺรณฺติ ๕ สฺวณฺณมณฺนิรฎฐปฟาละ-
 สตุตฺรตนมยนาวาโย*** มาเปสิ ๕ สฺวณฺณมยนาवासฺ ฆฎฺฐมยปฺลลฺงฺกา ๕ ฆฎฺฐมยนาवासฺ
 สฺวณฺณมยปฺลลฺงฺกา ๕ มณิมยาสฺ ปฟาละมยา ปฺลลฺงฺกา ๕ ปฟาละมยาสฺ มณิมยา
 ปฺลลฺงฺกา ๕ สตุตฺรตนมยาสฺ สตุตฺรตนมยปฺลลฺงฺกา อเหสุँ ๕ สฺวณฺณมยปฺลลฺงฺเกสุ
 ฆฎฺฐมยเสตฺจฺจตฺตานิ ๕ ฆฎฺฐปฺลลฺงฺเกสุ สฺวณฺณมยเสตฺจฺจตฺตานิ ๕ มณิมยปฺลลฺงฺเกสุ
 ปฟาละมยเสตฺจฺจตฺตานิ ๕ ปฟาละปฺลลฺงฺเกสุ มณิมยเสตฺจฺจตฺตานิ**** ๕ สตุตฺรตนมเยสุ
 ปฺลลฺงฺเกสุ สตุตฺรตนเสตฺจฺจตฺตานิ อเหสุँ ๕ สฺวณฺณนาवासฺ ฆฎฺฐมยา อุทกภณฺฑกกา
 ฆฎฺฐมยาสฺ สฺวณฺณมยา มณิมยาสฺ ปฟาละมยา ปฟาละมยาสฺ มณิมยา สตุตฺรตนมยาสฺ
 สตุตฺรตนมยา อุทกภณฺฑกกา อเหสุँ ๕ เหว วิสฺสุกฺกมฺโม** สกฺเคน วุตฺตปการิ*** ทิพฺพมยั

* พ. : วิจิตตี
 ** ต. : โสปานผาเสหิ
 *** ท., ส. : ตก "สตุตฺรตนพาสูกาหิ สมากิณฺณิ"
 **** พ. : -สีตล-
 ๕ ว. : ปุ่ณฺณิทุริยา
 ๖ ข. : ตานิจจ
 ๗ ท., ส. : สฺวณฺณมณฺนิรฎฐปฟาละสตุตฺรตนมยนาวาโย
 ๘ ท. : มณิมยเสตฺจฺจตฺตานิ
 ๙ ต. : สตุตฺรตนมยาสฺ
 ๑๐ ว. : วิสฺสุกฺกมฺโม
 ๑๑ ต. : วุตฺตมการิ

นพทโปกขรณิ อภิภวนตโปกขรณิ มาเปตวา ดาวตีสภวนเมว อคมาสิ ๑ นวกมมิกกา
ปฺนทิวเส อาคนตวา ตํ โปกขรณิ สมฺปนฺนํ ทิสฺวา คนตวา วัฒนฺโณ อาโรเจสุ ๑

ราชา เวเคนาคนตวา ตํ ทิสฺวา มม ปฺตตสฺส ปฺณณานุกาเวน สกฺกเณ มาปิตนฺติ
อณฺณวาสิ ๑ ตโต ปฺกฺขาย มหาสฺสโต เทวกฺมาโร วีย มหนฺเตน ปริวารเณ ตตฺถ อุกกทํ
กิทํ ๑ ตโต อณฺกกเมน วฑฺฒมาโน มหาสฺสโต โสฬสวสุสิโก อโหสิ ๑ ถถ ราชา
ทาวฑฺฒกทํอิฏฺฐกวฑฺฒกทํปาสานโกฏฺฐกจิตตการกาทโย* ปกฺโกสาเปตวา มหาสฺสตสฺส วสน-
ปาสาทะ กาทํ อาณาเปสิ ๑ เต ตโต ปฺกฺขาย นวกมฺมํ ปฺกฺขเปสุ ๑ เหมนฺตอฺตอณฺจจวิกํ
นวกมฺมิกํ คิมฺหอฺตอณฺจจวิกํ ปณฺจกฺมิกํ วสุสอฺตอณฺจจวิกํ สตฺตกฺมิกํ ปาสาทํ อกํสุ ๑ สหฺเพ
อฺจฺจปฺปมาณโต สมา ๑ กฺมิมฺวเสเนว นานา ๑ เหมนฺตกาเล ปน วสนปาสาทิ อติสมฺพาร-
กฺมิกโก" อฺตฺตสมฺปนฺโน โหติ ๑ คิมฺหกาเล วิสาลกฺมิกโก ๑ วสุสกาเล อุกฺภยวินิมฺตฺตโก ๑
นวกมฺมิกปาสาทะ สีนฺปณฺชรวาตปาดทวาราทินิ สฺมุสฺสิตานิ อเหสุ ๑ ปณฺจกฺมิกปาสาทะ
อฺมุสฺสิตานิ" ๑ สตฺตกฺมิกโก" เอกสมฺมิ ภาเค สฺมุสฺสิตานิ เอกสมฺมิ ภาเค อฺมุสฺสิตานิ ๑
จิตตการกาปิ นวกมฺมิกปาสาทะ" จิตตกมฺปิ กโรนฺตา ภิตฺตติมฺภปทฺรจฺจนาทิสฺส อคฺคิก-
ชนฺธาทีนํ ปณฺณวาเปสุ ๑ ปณฺจกฺมิกปาสาทะ อฺปฺปลกมฺหสฺสตฺตปฺตฺตโสคนฺธิกมณฺฑาลกาทีนํ"
ปณฺณวาเปสุ ๑ สตฺตกฺมิกโก อุกฺภยมิสฺสกาณิ ๑ นวกมฺมิกปาสาทะ คนฺธทามมาลาทาม-
มฺตฺตาลมฺพกาทีนํ วินิคฺคฺสนฺตานิ วีย สฺวณฺณมณฺธิรฆฺฏตารกฺขจิตฺตานิ อติสฺซุมาณิ
อณฺหอฺตฺตสมฺปทายกาณิ" กมฺพลโกเสยฺยวตฺตวิตฺตานานิ นานาปภาสฺสมฺมุขลิตานิ ตทํ ตทํ
ปณฺณวาเปสุ ๑ ตถา สฺวณฺณนาทิปริกฺขิตฺตวิจิตฺตสาดฺนิปกาเรหิ ปริกฺขิปีสฺส ๑ ปณฺจกฺมิก-
ปาสาทะ ตถารูเป สิตฺตอฺตฺตสมฺปทายเก อติสฺซุมวตฺตวิตฺตานานิ สาดฺนิปกาเรหิ ปริกฺขิปาเปสุ ๑
สตฺตกฺมิกโก ปาสาทะ สมฺอฺตฺตสมฺปทายเก อุกฺภยมิสฺสเก ปณฺณวาเปสุ ๑ ปณฺจกฺมิกปาสาทสฺส

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* ส. : -โกฏฺฐกจิตตการกาทโย
๑ ร., ท., น., ข., ม., ล. : สมฺภาธกฺมิกโก
๑ ล. : อฺมุสฺสิตาน
๑ ร., ท., น., ข., ม., ล., พ. : สตฺตกฺมิกโก
๑ ม. : นวกมฺมิกโก ปาสาทะ
๑ ม. : -มณฺฑาลกาทีนํ
๑ ม., ล., พ. : อณฺหอฺตฺต-

สมนตา จตุสุ* ทิสาสู จนุทาโลกมณฑลเป กตฺวา มณฑลโกปรี ชทิวรมุภา นิภูษนิตฺวา
 ยถารุจิตกาเล" ๑ปนิยานิ" ๑ิตานานิ พนฺธิสุ ๑ ปาสาททหนนฺเตสุ นิจุกาลํ ๑ปญจางฺคิก-
 ทิพฺพตฺตํ ๑ิตโฆสํ ๑ิว มธุรโฆสณฺนิจฺจวณฺนิกงฺกณฺนิกขาลานิ" ๑ิตมฺพีสู ๑ ๑ปญจภูมิกปาสาทสุ^๑
 จตุสุ ทิสาสู ๑ปญจปทุมสณฺนุณฺนวิลินฺนวิลินฺนมณฺโฆมฺพฺสนฺนิภปริสุทฺธนิมฺมลสาธุรสสมลิตลอมฺพ-
 สมฺปฺญณฺนโปกฺขรณฺนโย" ๑ มาเปสุ" ๑ ปาจีนโปกฺขรณฺนโย" ๑อุคฺคตา หังสกทมฺพโมรโกณฺจ-
 จากวากทโย" ๑ทิสคณา นานาวิเรน มธุรสเรน ๑ปฺกฺขชฺชนฺดา ปาสาทมตฺตเกณ ๑นฺตฺวา
 ๑ปฺจิมทิสายเว ๑โปกฺขรณฺนโย" ๑ปตฺนฺติ ๑ ตโต ๑อุคฺคตา ตเถว ๑ปฺกฺขชฺชนฺดา ปาจีนโปกฺขรณฺนโย" ๑
 ๑ทกฺขินโปกฺขรณฺนโย ๑อุคฺคตา ตเถว ๑ปฺกฺขชฺชนฺดา" ๑ปาสาทสุ มตฺตเกณ ๑นฺตฺวา ๑อุตฺตร-
 โปกฺขรณฺนโย" ๑ปตฺนฺติ ๑ ตโต ๑ปฺปฺติตฺวา ๑ทกฺขินโปกฺขรณฺนโย" ๑ปตฺนฺติ ๑ สมนตา นานาทฺสุส-
 สมฺชฺชลิตาเนกสทฺตฺตชฺชนฺนฺติโย"๑๑ สมฺกฺขนิปฺสุ ๑ นานาภูวเวทิกาสีหปฺนฺชฺรปภาอุชิตํ ๑เนก-
 ๑ภูมิกทฺวารโกฏฺจเก ๑สุทฺธาปริกมฺมเสตปฺนฺตฺตมฺกคตฺตปภาการปฺนฺติโย ๑ ๑ทสุสยีสู ๑ ปาสาท-
 นิภูชยาเปตฺวา ๑สากิยานํ ๑สสนํ ๑เปเสสิ ๑มม ๑ปฺตฺตฺตฺต ปาสาท ๑กาเรสิ ๑ตฺตฺต ๑อภิเสกํ
 ๑ทาทกาโม ๑อตฺตโน ๑ธีตโร ๑อลงฺกริตฺวา ๑เปเสถาติ ๑ สากิยา ๑สุตฺวา ๑กามํ ๑ภูมาโร ๑อภิโรโป
 ๑ทสุสนฺนโย"๑๑ ปาสาทโก ๑อิสุสริยฺกุล ๑ชาโต ๑กิลฺลิจิ ๑ปน ๑สิปฺปิ ๑น ๑ชานาติ ๑น ๑มยํ ๑ตฺตฺต ๑ธีตโร
 ๑ทสุสามาติ ๑ปฺปฺติเปเสสุ" ๑ ๑ราชา ๑ตมตฺตํ ๑โพธิสตฺตฺตฺตสาโรเจสิ ๑ ๑มหาปริโส ๑ตํ ๑สุตฺวา ๑เทว
 ๑มยฺหํ ๑สิปฺปฺสิกฺขาปเทณ ๑กิจจํ ๑นตฺติ ๑สเจ ๑มม ๑ถาตกา ๑สิปฺปิ ๑ปฺสฺสิตฺตกาโม"๑๑ ๑อิโต ๑สตฺตเม
 ๑ทิวเส ๑นคเร ๑สณฺนินฺนิตฺตุํ ๑ภริณฺจวราเปถาติ ๑อาห ๑ ๑ราชา ๑ตถา ๑อกาสี ๑ ๑นครมฺชฺเม

* ล. : จตุสุ
 ๑ ท.,ช. : ยถารุจิตกาเล
 ๑ พ. : รณนิยานิ
 ๑ ล. : มธุรโฆสณฺนิจฺจวณ-
 ๑ ท., น. : ๑ปญจภูมิกปาสาทสุ
 ๑ ล. : -ปริสุทฺธ-, ท., น. : -สมลิตลอมฺพ-
 ๑ ท., น., ช., พ. : ปาจีนโปกฺขรณฺนโย
 ๑ ร., น., ช.,ล. : หังสกทมฺพการินทวจากวากทโย, ม. : -การินทวจากวากทโย
 ๑ ล. : ๑ปฺกฺขชฺชนฺดาโมร-
 ๑๑ พ. : นานาทฺสุสสมฺชฺชลิตาเนกสทฺตฺตชฺชนฺนฺติโย, ล. : -ชชนฺนฺติโย
 ๑๑ พ. : ๑ทสุสนฺนโย
 ๑๑๑ ช., ม., ล. : ๑ปฺสฺสิตฺตกาโม

มณฑลปี่ กตวา อลงกริตวา มหารห์ ปุลงงัก ปณณาเปตวา รณโณ อาโรเจสุ ๗
 สุกุโรทนมหาราชสุส ปุกุเช อสิติตตติยกุลสหสุธานี ตตา มหามายาย เทเวียติ สหุเพ
 สากิยา ทวารุมนคคหปติกาทโย* ๑" สนนิปตีสุ ๗ โหธิสตุโต ปิตรา สหุธี มหนุเตน
 ปริวราเนน ตัง จานัน คณตุวา ปุลงงกมชุณเณ นิสิติตวา อุกุชณเวธิพาลเวธิสรเวธิสหุทเวธิ-
 ธนุคคเห" ปุกุโกสาเปตวา สหสุสตามธนู อหรวาเปตวา" เหฎุชา ธนุโกฎิ วามปาทงคูลิ-
 ธนุคเร" ๑เปตวา" กปุปาสกิตตีนิว ธนู อาโรเปสิ ๗ เอตตเกเนว ปริสา หฎุชฎฎุชา
 อเหสุ ๗ ตโต ชियั ปปุไผเตสิ ๗ อสนีสหสุสปตนสทโท วิย ปจวิอุทุรยนสทโท วิย"
 มหนุโต สทโท อโหสิ ๗ สตุตโยชนิกั กปิลวตถุนครั กมปนาการูปตตัง วิย ๗ เอกจุเจ
 กีสทโท นามะเสตี" วทิส ๗ เอกจุเจ ชนา อสนินิปาตสทโทติ ๗ อถณูเณ ปจวิสทโทติ ๗
 อถณูเณ กิ ๓มุเห วเทถ อจคิรลฎุมารสุส" ชियปปุไผตสทโทติ" อานันสุ ๗ สหุเพ สากิยา
 เอตตเกเนว อวารธิตา ธิตโร ทาตุ อติวิย ชาตุสุสาหา อเหสุ ๗ มหาสตุโต มหาชนมชุณเณ
 ปจวิมณฑลเต อนณูลสาธารณานิ สรปติพาทกสรจฎุกวิทุธสรยฎุจิสรรชุสุสรปาสาท-
 สรปาสาณสรมณฑลปาทินิ ทวาทล สิปุปานิ" ทสุเสตวา ธณูณ กิ กาทพพุนติ ปุจจิ" ๗
 พาลัน วิชฺฌิตพพุนติ" อานันสุ ๗ อถ สุริโย อตุถจุมิ ๗ มหาสตุโต จตุรจคสมนุณาคเต
 อนุทธการเว โยชนปมาณวชิรปพพตัง อติฎุกมมฎุจิตัง" สาสนูปิ ทสุสนสมตถวิสุทฐนิมมล-

-
- * พ. : -คหปติอาทโย
 - ๑ พ. : ไม่มี ๑ ศัพท์
 - " ล., พ. : -พาลเวธิสรหุทเวธิสธนุคคเห
 - " ล. : อารหรวาเปตวา
 - * พ. : วามทงคูลิ-
 - ๑ ม. : เปตวา
 - " พ. : มี ๑ ศัพท์
 - " ล. : นามะเสตี
 - " ล. : อจคิรลฎุมารสุส
 - " ม. : ชियปปุไผตสทโทติ, พ. : ชियปปุไผฎนสทโทติ
 - " ล. : ปาทลสิปุปานิ
 - " ม. : ไม่มี "ปุจจิ"
 - " ล. : พาลวิชฺฌิตพพุนติ
 - " ล. : อติฎุกมม จิตัง

ปลาทจกฤษณา โยชนภูจนาเน จิต์ พาล์ วิชฺฌิ ๙ สหฺพเพ ลากิยา อตฺตโน อีตโร อลงฺกริตฺวา
 เปเสลฺ ๙ สหฺพพา จตฺตาทิสฺสนสฺสมตฺตา ชตฺตียกณฺวา อเหลฺ ๙ ราชฺชา มหาสฺตตฺ รหฺเช
 อภิสฺสิณฺจ ๙ ทิมฺพพา เทวี ปน อคฺคฺมเหสิ อโหสิ ๙ มหาสฺตโต อินฺโท วิย สฺรฺกณฺวา
 ปริวฺโต มหนตฺ ทิพฺพสมฺปตฺติกปฺปิ สมฺปตฺตี อณฺวณฺโต เหมนฺตกาเล นิปฺปุริเสหิ ตฺริเยหิ
 ปริวาริชฺมาโน นวณฺมิเก ปาสาเท วิหริติ ๙ ตตฺถ โภชนานิ นิวาสนปารูปนาทีนึ ๙ สฺขฺมา
 อฺปนเนนฺติ ๙ สรีเร อุตฺตสมฺปาทนตฺถ ตตฺถ จตฺตารโ มาเส วสิตฺวา คิมฺหกาเล ปณฺจณฺมิ
 ปาสาเท วิหริติ ๙ ตตฺถ สฺนิทฺธานิ โภชนานิ นิวาสนปารูปนาทีนึ ๙ อฺปนเนนฺติ ๙ วาตปาน-
 สมิเป^{*} มหฺติโย ปาฏฺิพนฺติโย เจเปตฺวา ตตฺถ คนฺโธทเกน ปุเรตฺวา ปณฺจ ปทฺมานิ
 ปกฺขิพนฺติ ๙ อากาเส มณฺชปเป ปิตฺวิตานํ นีหริตฺวา^๑ นีลวิตานํ พนฺธนฺติ ๙ สมฺนตโต
 นีลสฺถาณิปากาเรน ปริกฺขิพนฺติ ๙ เภจฺจา อินฺทนีลมณฺิสฺสนนิภา ภูมิ โหติ ๙ อาสนฺนภูจนาเน
 อากาเส ยนฺตเวเคน มหฺิสจฺมฺมานิ ปตฺถกรฺนฺติ ๙ ตสฺสุปริ ยนฺตปาสาเณ^๒ โอลมฺพนฺติ ๙
 ตทา มหาสฺตโต นีลวตฺถานิ นิวาเสตฺวา นีลปฺปฺพทามนีลวิเลเปเนหิ นีลาลงฺกาเรหิ
 อลงฺกริชฺยติ ๙ สหฺพพาปึ นาฏฺิกิตฺติโย ตเถว อลงฺกริชฺยนฺติ ๙ สหฺพนีลเวสธารี^๓ นาฏฺิกิตฺติ
 ปริวฺโต สยํ สหฺพนีลเวสธโร^๔ นีลกรฺณฺสงฺขมฺปริวฺโต วิย นีลมหาวารณฺราชา อลงฺกตอาสน-
 มณฺชปึ ปริสิตฺวา อุมฺมารปฺปฺพวาสิสฺสนนิภา นีลปฺลฺลงฺก-มฺชฺเณ นิสฺสิทึ ๙ ตสฺมี ชเณ
 ยนฺตเวเคน ปกฺกขรณฺโต อุกกํ อุกฺขิปีตฺวา นีลวิตานมตฺถเก ปาเตนฺติ ๙ ยนฺตปาสาเณ
 มหฺิสจฺมฺมมตฺถเก ปวตฺเตนฺติ ๙ เมฆคฺชฺชนสฺสทฺโ วิย โหติ อจฺฉินฺนธารวฺลฺสนกาโล วิย ๙
 โหริสฺสโต พฺลาหนกเทวณฺวาปริวฺโต นีลพฺลาหนกเทวราชา^๕ วิย ตตฺถ นฺนายติ ๙ เหว
 อเนเกหิ อากาเรหิ^๖ ตตฺถ สมฺปตฺตี อณฺวณฺโต จตฺตารโ มาเส^๗ วสฺสกาเล สตฺตณฺมิ
 ปาสาเท วิหริติ ๙ ตตฺถ โภชนาทีนึ อุกฺขมฺิสฺสกาณิ อฺปนเนนฺติ ๙ เหว ตีสุ ปาสาเทสุ

* ร., ท., น., ข., ม., ล., ส. : วาตปानสมิเป

๑ ข. : นีหริตฺวา

๒ ส. : ตสฺสุ ปริยนฺตปาสาเณ

๓ ร., ท., น., ข., ม., ล., พ. : สหฺพนีลเวสธารี

๔ ล., พ. : สหฺพพา นีลเวสธโร

๕ ท. : นีลพฺลาหนกเทวราชา

๖ ส. : กาวเรหิ

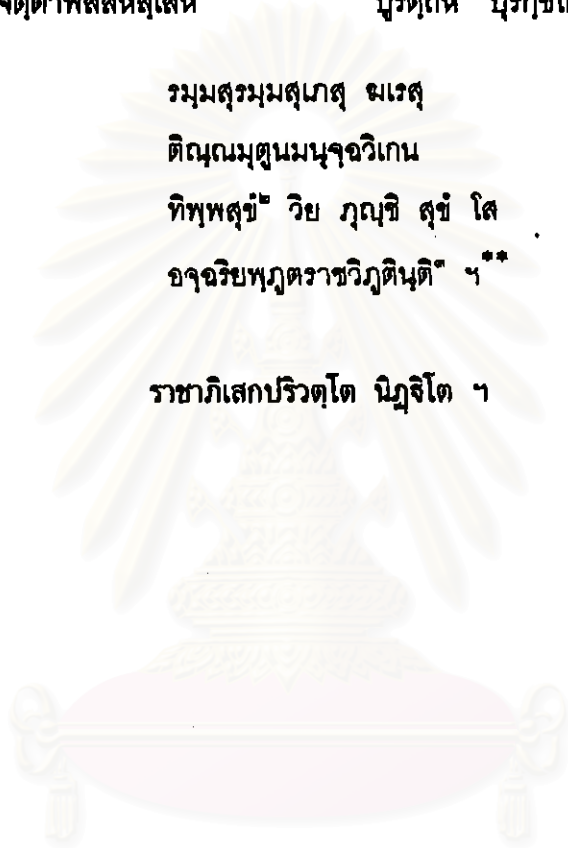
๗ ท., น., ข., ม., ล., ส., พ. : จารตก "จตฺตารโ มาเส"

สกุโก วย เทวสมปตติ อณุวมาโน เวชยนตปาสาเท จินรติ ฯ* อิทานิ รชชสิริ วณณนโต
อาห ฯ

สิทฺธตฺตโก นี สิทฺธตฺตโก ลทฺธา เทวี ยโสธฺวา
จตุตทาทีสสนฺสเสนี ปุรตฺตนี* ปุรทฺชโต [๑๕๙]

รวมสุรวมสุภาสุ ฆเวสุ
ติณณมุตุนมมฺนุจวิเกน
ทิตฺทสุทฺธิ** วย ภูณฺชิตฺติ สฺชํ โส
อจฺจวริยพฺพุตฺตราชวิภูตฺตินฺนิตฺติ*** ฯ** [๑๖๐]

ราชภิสกปวิวตฺโต นินฺนิจิตฺโต ฯ

สถาบันวิทย์บริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* อู ชู. ชา. นิตาน. หน้า ๘๖-๘๘., มธ. ชู. พุทฺธ. หน้า ๓๙๙-๔๐๒., จิน. หน้า ๕๑-๕๖.

** พ. : ปุริตฺตนี

*** ส. : พสุทฺธิ

**** พ. : วิภูตฺตินฺนิตฺติ

** จินา. หน้า ๕๖ คาถาที่ ๕๖-๕๗.

น อตีโตติ* ๑ ตวณฺเจว มยณฺจมา สหฺเพ ชฺรมาตฺตาติ ๑ ตสฺส ตํ วจัน
สุตฺวา ชฺรมาเหตุชาติ** ครนิตฺวา สํวิคฺคมาณหฺโทยํ นีวตฺเตนํ สมฺม สวตฺติ รตํ เหวํ
ภวณฺสรีเรนํ กิํ ปมาทฺภูเตน กิํพาปฺสุเตนาติ รตํ นีวตฺเตตฺวา ปาสาทํ อภิรฺุหนิ* ๑

อต วาชา ตํ สุตฺวา โพรสิสฺสตฺตสฺส ปโมหกรรมตฺถํ นาฏกิตฺติโย อลฺงกตฺกายานิ
สขฺเขธาติ อาณาเปตฺวา อชฺฌมโยชเน มหฺลลกฺวาวณตฺถํ อารกฺขํ ทาเปสิ ๑ เหวํ พุติยวาเร
พฺยาริกิํ ตติยวาเร มตํ ๑ จตฺตตฺวาเร สุนีวตฺถํ สุปารฺุตํ อากปฺปสมฺปนฺนํ เทวตานิ นิมนฺตี
ปพฺพชิตฺรูปี ทิสฺวา สวตฺติ ปุจฺฉิตฺวา เตน กิณฺจาปี พุทฺธปฺปาหสฺส อภาวา ปพฺพชิตํ วา
ปพฺพชิตคฺคณํ วา อชานนฺเตน เทวตานุภาเวน ปน ปพฺพชิตไ* นามายํ เทวาติ วตฺวา
ปพฺพชฺชชาคฺคเณ วณฺณนิเต สาสฺ สมนฺจริยา สาสฺ ปุณฺณกิริยา สาสฺ กุสลกิริยาติ สฺจฺฉินฺตี
จินฺเตตฺวา เหวรูปิํ มยา อุตฺตมเวสํ^๑ คเหตฺวํ วฏฺฐิตฺติ ปพฺพชฺชชาย ฐึํ อฺุปฺปาเทตฺวา ตํ ทิวสํ
อฺุชฺชยานํ อคฺมาสิ ๑ เตน วุตฺถํ ๑

ปตฺวาน วุทฺธมํ^๑ วิปฺุเล มนฺุณฺเ
ภุตฺวาน กามะว ตฺนํ วสนฺโต
คจฺฉติ^{๑๐} โลกกฺวิโลมโน^{๑๑} โส
อฺุชฺชยานกิํพาย มหาปณฺุหนิ

[๑๖๑]

* พ. : ชริ อนตีโตติ
** ส. : ชรมา เหตุชาติ
๑ ม. : สํวิคฺค-
๑ ท. : ภวณฺสรีเรน
๑ พ. : อภิรฺุหนิ
๑ ส. : มหฺลลกฺวาวณตฺถํ
๑ ร. : พุทฺธชิต
๑ ล. : อุตฺตมเวส
๑ ร., ท., น., ช., ม., ล., ส., พ. : พุทฺธ
๑๐ ม. : คจฺฉติ
๑๑ พ. : โลกกฺวิโลมโน

ตสุมี ขณ สกุกสุส ภวนํ อุน्हํ อโหสิ ฯ สกุกโก อวชชุนโต* ตํ การณํ ฌตฺวา
 วิสุสฺสกมฺมํ เปเสสิ ฯ โส กปฺปกเวเสน มนุสฺसानํ หตฺถโต อภรรณานิ คเหตฺวา อตฺตนา ว**
 อากเตหิ อามลคมกฺกตปฺปฺพมาเนหิ ทิพฺพสุขุมวตฺถเนหิ มหาสตฺตสุส สีสํ เวฎฺเฏเจตฺถํ อารภิ ฯ
 มหาสตฺโต หตฺถสมฺมุสฺเสเนว ตฺสุส เทวตาภาวํ อญฺเญวสิ ฯ โส ทสฺหิ ทฺสุสฺสทฺสฺเสหิ สีสํ
 เวเจตฺวา ทิพฺพมานุสฺสเนหิ อลงฺกาเรหิ พุรฺนุมาภฺยปรฺกฺกาคํ** ตํ มหาสตฺตํ อลงฺกริตฺวา
 สกฺกฺจฺจานเมว อคฺมาสิ ฯ เตน วุตฺตํ ฯ

อภฺยชฺชิตฺวาน ปฺลลฺงฺกํ	นิสิณฺโน ธุจฺจาสเน	
การาเปตฺถํ วิจฺฉินฺเตสิ	เทหฺนฺทฺสนมตฺตโน ^๕	[๑๖๓]
ตฺสุส จิตฺตํ วิทิตฺวาน	วิสุสฺสกมฺมสุสิทฺพุรวี ^๖	
อลงฺกโรถ สิทฺฐตฺถ-	มีติ ^๗ เทวานมิสฺสโร	[๑๖๔]
เตนानตฺโต ฯ คนฺตฺวาน	วิสุสฺสกมฺโม ^๘ ยสฺสุสิ โส	
ทสฺทฺสุสฺสทฺสฺเสหิ	สีสํ เวฎฺเฏเจหิ โสภณํ	[๑๖๕]

ตณฺุ มนฺญณฺมฺหิ^๙ อกาสิ โสภณํ
 อนญฺเญวสํสํารณลฺกฺขณฺนุชฺชยํ^{๑๐}
 วิจิตฺตณฺุตฺตมฺภฺยเนหิ โส
 สฺกฺคนฺธคฺนฺุรฺปฺปลจฺนฺุทฺนาทินา^{๑๑} [๑๖๖]

-
- * พ. : อวชฺชุนโต
 - ๖ ร. : ตก ว ศัพท์
 - ๗ ม. : -ปติภาตํ
 - ๘ ล. : มหาสตฺตํ
 - ๕ ท. : เทหฺนฺทฺสนมตฺตโน
 - ๖ พ. : วิสุสฺสกมฺมสุสิทฺพุรวี
 - ๗ ม. : มีติ
 - ๘ ท. : วิสุสฺสกมฺโม
 - ๙ ท., น., ช., ส. : มนฺญณฺมฺหิ
 - ๑๐ พ. : -ลฺกฺขณฺนุชฺชยํ
 - ๑๑ ม. : -จฺนฺุทฺนาทินา

วิภูสิตโต เตน วิภูสิตงคินา
 ตนี นิสินโน วิมเล สีลาตเส
 สุราคณาสนุนิภานุทรีหิ โส
 ปุรงฺขโต เทวปติว โสภตตี ๕*

[๑๖๗]

ตทา สพุเพ ขนา ตาลาวจราทินานาตุริยานิ* คเหตุวา สกสกปฏิภาณานิ
 ทสุเสนุติ ๕ พุราหุมนคณา ขย์ โฆเสนุติ ๕ มุขมงฺคลิกา มุขมงฺคลานิ วทนุติ ๕
 สุตตมงฺคลิกาทโย นานปุปการมงฺคลวจนนุติโฆเสหิ สมนุภาเวนุติ ๕ เหมกปฺปนสุวณฺณ-
 ขาลาทิอเนกาถฺงการปติมณฺฑิตาเนกสนฺทสุสนฺตติขฺนุสคตา** นีลาทีเนวณฺณกาณฺจนทามลตา-
 ทามาทีหิ ๕ ปฏิมุกกา สพุพาภรณวิภูสิตา โดมรฺงฺกสฺนตฺตา ๕ คชคามินี ๕ ปาทพาลธฺธิสุร-
 อฺทรวปฺภูจิคีวณฺณมุขาลงฺการาทิวิจิตฺรจฺมุเมหิ ๕ สมลงฺกตสีฆวานนอาชานิยาเนกสนฺทสุสนฺทว-
 วรปฺภูจิคตา ๕ สพุพาภรณปติมณฺฑิตา ยฺภูจิกฺโกนฺตาทินตฺตา ตฺรจฺคามินี ๕ สฺสนฺนทฺสุสฺติคฺร-
 ทิปิพฺยคฺมาทิจมฺมปฺริกฺขิตสพุพาลงฺการโสภาสิตสพุพรตฺนปฏิมณฺฑิตตฺรจฺจวมฺชฺคตา ๕ สพุพา-
 ภรณภูสิตา อุตฺตมจฺมุวมิกกา คณิตจาปสฺรทฺตา ๕ อเนกสนฺทสุสฺรทคามินี ๕ นานาธุ-
 คณิตนตฺตา อเนกาภรณวิภูสิตา** เสนาปติอมจฺจากทโย ๕ ตํ ปรีวารยีสู ๕

* ปฐมสมโพธิ ล้านนา

๕ ม. : กลาว-

๕ พ. : -ปฏิมณฑิตา-

๕ ร., ท., น., ม., ล., พ. : นีลาทีเนวณฺณ-

๕ ร. : โดมรฺงฺกสฺนตฺตา

๕ ร., ท., น., ข. : คชคามินี, ม. : ตชคามินี, ล. : ตชชคามินี

๕ พ. : ปาทพาลธฺธิสุรทฺทวปฺภูจิคีวณฺณมุขาลงฺการาทิวิจิตฺรจฺมุเมหิ

๕ พ. : สมลงฺกตสีฆ-, ล. : สมลงฺกตสีฆ-, พ. : สมลงฺกตา สีฆวานน...ปฏิมณฺฑิตา

๕ ร., ข., ม. : -รจวมชฺคตา, ม. : สฺสนฺนทฺสุสฺติคฺร...รจวมชฺคตา-, พ. : สฺสนฺนทฺสุสฺติค-

๕ ม., ล. : คณิตจาป-, พ. : คณิตจามสฺรทฺตา

๕๐ ข., ล. : -คามินี

๕๑ ร. : อเนกาภรณวิภูสิตา

เอวี่ มหนุเตน อานุกาเวน ปริวาเรน มหนุเตน สิริโลกคเคน^๑ อุษยานโต
 นิภษมิตวา สหุพภกรณวิภูสิตี จกกวตติอาโรหณียรหิ รัง อภิรุหิ ๙ ตัทิวลเมว หิมพา
 เทวี ปุตตี วิชยา^๒ ๙ ราชา สุตวา^๓ ตฎุจนฎุโจ^๔ มม ปุตตสุส เวที^๕ สาสน^๖ นิเวเทถาติ
 พุเต ปหิณี ๙ เต คนุตวา มหาสตุตสุส อาโรจยีส ๙ โส ตั สุตวา ราชุโล^๗ ชาโต พนธน์
 ชาตนติ อาน ๙ ตโต ปฎติ ฎุมารสุส ราชูลนาม^๘ อูทปาหิ ๙ เตน ทสุเสนโต อาน ๙

สทุโรทหนรินเทน

เปสิตี สาสนมุตตม

ปุตโต เต ปุตตชาโตติ

สุตวา ตั ทิปุตตโม

สมิทุสสหุพกาเมน

อคมา สุนทร^๙ ปุรุตติ ๙ [๑๖๔]

โพธิสตุโต วิจิตรรณมชฎคโต อุกยเทวโลกเทวคณปริวตุโต เวชยนุตตรณมชฎคโต
 วย สกุโก เทวราชา ตรุงควิจิตตสมากุลจณทวาทพลเวควิสุติตรลจุมุทฐนิ^๑ จปีตมณิป-
 ปทีปโปชิตปรมเฆโรนิเฆสคณภิรมมหาสาครมชฎคตสุวณณมหานาวา^๒ วย จ มหติยา เสนาย
 ปริวโต นคร^๓ ปวิสิตวา ปาสาท^๔ ปทกชณ^๕ กโรนโต คจจติ ๙

ตทา กัสาโคตมี นาม ชตติยกณณา อูปริปาสาทตเล จิตา ตสุส ตั รูปสมปุตตี
 ทิสวา ปีติโลมนสุสชาตา อูทาน^๑ อูทานสิ ๙ เตน วุตตี ๙

^๑ ม. : สิริโลกคเคน

^๒ ล. : วิชยา

^๓ ท. : หุตวา

^๔ ท. : ตฎุจนฎุโจ

^๕ พ. : ตกศัพท์นี้

^๖ พ. : ราชโล

^๗ ช., ล. : ราชูล นาม

^๘ ปฐมสมโพธิ สำนานา

^๙ ช. : -จุมุทฐนิ, ม. : -วิสุติตรล-, ล. : -จุมุทฐนิ, ล. : ตรุงค-, พ. : -จตุตรมุทฐนิ

^{๑๐} ร. : จปีตมณิปุทตี-, พ. : -ปชชิต-

จิตา อุปริปาสาทะ	กัศยาโคตมิมิ* ตั ตทา	
ราเชนตัม สตวรรษิว	ราชัม ทิสฺวา กเถสิทัม	[๑๖๙]
นิพฺพุตตา มูน ส มาตา	นิพฺพุตโต มูน โส ปิตา	
นิพฺพุตตา มูน ส นารี	ยสุสยา ย อิทิสฺวา ปตติ ๗*	[๑๗๐]

ตัม สุตฺวา โพรสิตฺตโต จินฺนเตสิ ยย เอวมาห เอวรูปิ มม อตตภาวํ ปุสฺสณฺติยา
 มาตุ ททยํ นิพฺพายติ ปิตุ ททยํ นิพฺพายติ ปชาปติยา ททยํ นิพฺพายติ กิสมิ นุ โข
 นิพฺพุตเต ททยํ นิพฺพุตตํ นาม โหตีติ ๗

อถสฺส กิเลเสสุ วิรตมานสฺส เอตทโหสิ วาคคฺคิมฺหิ นิพฺพุตเต นิพฺพุตตํ นาม โหติ
 โทสคฺคิมฺหิ นิพฺพุตเต" นิพฺพุตตํ นาม โหติ โมหคฺคิมฺหิ นิพฺพุตเต นิพฺพุตตํ นาม โหติ
 มานทิวฺจิจาทีสุ สทฺทกิเลสหเรสุ นิพฺพุตเตสุ นิพฺพุตตํ นาม โหตี" ยย เม สฺสวณํ สวาเวติ
 อหํ ทิ นิพฺพทานํ คเวสนฺนโต จวามิ อชฺชเชว เม ชรวาวาสํ อชฺชเตตฺวา* นิภฺชมฺม ปทฺทชิตฺวา
 นิพฺพทานํ คเวสิตฺตํ วุฏฺฐตีติ" ๗ ยย อิมิสฺสสา อจาจฺริยาโก โหตุติ นัม กณฺจโต โอมุณฺจิตฺวา
 กัศยาโคตมิมิยา สตสทฺสคฺคณฺนิกํ มุตตาทาหารํ เปเสสิ ๗ สวา สิทฺสตุตถกฺกมาโร มยิ ปตติพฺทฺชจิตฺโต
 ปณฺณากาโร เปเสสิตีติ โสมนสฺสชาตา อโหสิ ๗

โพรสิตฺตโตปิ ราชจฺกเถเน อนนฺกสทฺสทฺสเสสุ อุกกาภาเสสุ ฐาโรยมาเนสุ ราชกวนโต
 ยาว สกสโสปาณา อนนฺกาสุ เตสคฺคณฺกริตาสุ ทิปาสู" ชลมานาสุ มจฺจลวาเจสุ สฺยยามาน-

-
- * พ. : กัศยาโคตมิมิ
 ๒ ข. : อิทิสฺวา
 ๓ ปุสฺสมสมโพรสิ ส้านนา
 ๔ ร., ท., น., ส., ส. : ตก " โทสคฺคิมฺหิ นิพฺพุตเต "
- ๕ ส. : โหตีติ
 ๖ ท. : อชฺชเตตฺวา
 ๗ ม. : ชิววุฏฺฐตีติ, ส. : นิววุฏฺฐตีติ
 ๘ พ. : ปิตนฺธนํ
 ๙ พ. : ตกคัพฺพนี

วิเสเสฏ นานปฺปกาทเรสุ วจนฤติโฆเสฏ* สวณฺเตสุ มหตา สมฺมานสฏกาเรน ปาสาทิ
 อภิรุษฺหิตฺวา นานคฺครสโกชนิ** ภูณฺชิตฺวา สิริสยเน นิปฺชติ ๑ โพิธิตฺตโตปิ เถฏฺณตีสวสฺถานิ^๑
 รุชฺชิ กาทเรณฺโต โหติ ๑ เตน วุตฺติ ๑

อิตฺทิสฺส คิริ ^๑ สุตฺวา	มฺนุญฺณตาย ^๑ ภาสิตี	
สณฺชาตปิตฺติยา ปิโณ ^๒	คจฺจมาโน สกาลยํ	[๑๗๑]
ปาสาทมภิรุษฺหิตฺวา ^๓	เวชยนฺตํ สุนฺหริ	
นิปฺชติ เทวราชาว	สยเน โส มหารเหติ ๑ ^๔	[๑๗๒]

ดาวเทว นํ สพุพาสจฺจการปฺปฏิมณฺชิตา นจฺจคิตฺทาทิสฺส^๕ สฺสสิฏฺฐิตา เทวกณฺณวา วिय
 รูปฺโกลกคฺคปฺปุตฺตา อิตฺถิโย นานาตฺริยานิ คเหตฺวา สมฺปริวารेतฺวา อภิรมาเปณฺติโย
 นจฺจคิตฺวาหิตานิ ปโยชยิสฺส ๑ อิทานิ สมฺปตฺตี วณฺณณฺโต อาห ๑

ตมฺหา รสํ มสฺสกรวา ภวนํ นริตฺวา^๖
 นิมนฺนาทโน สุมสฺสุ^๗ มสฺสุ^๗ กโรนฺติ
 นาทเน นาทมตฺติริจฺจ จวินยนฺตา^๘
 นจฺจนฺติ ตา อิตฺถิโย สฺสรปฺเร วนิตาว^๙ ดาว ๑ [๑๗๓]

* พ. : วจนฤติโฆเสฏ

๑ ม. : นานตต-

๒ ร., ท., น., ข., ล., ส. : เถฏณตีสวสถานิ

๓ ร., ท., น., ข., ล., พ. : คิริ, ม. : คิริ

๔ พ. : มนุญญํ ตาย

๕ ร., ท., น., ข., ม., ล., ส. : ปิโณ, พ. : สณฺชาตปิตฺติยาจินฺโณ

๖ ร., ล. : ปาสาทมภิรุษฺหิตฺวา

* ปฐมสมโพธิ ล้านนา

๗ ร. : นจฺจคิตฺทาทิสฺส

๘ พ. : นินริตฺวา

๙ ส. : นาทมตฺติริจฺจจวินยนฺตา, พ. : ปฏิวินยนฺตา

๑๐ ส. : สฺสรปฺเรวินิตาวดาว

เอกจจา มหาสตุต์ อลงกรโณติ ๙ เอกจจา พาลวิชนิหตุธา ตัญจนติ ๙ เอกจจา
 มณีตาลปณฺณหตุธา พหิรฺจเค ปรีวาเรตฺวา ตัญจนติ ๙ ตธา* มณฺมียาทาเส คเหตุวา
 จณฺณกกลลส์ปณฺณจากริปฺปฺผกลาปาทโย" คเหตุวา ตัญจนติ ๙ ตาส์ มชฺเชว รุคฺคณฺฑลส์"
 โหติ ๙ ตา ปฏิปาฏิยา ทิวเสน ตัญจนติ ๙ เอเกกาย ปฏิปาฏิยา สตฺปิ ทฺวิสตฺปิ"
 โหติ ๙ ตาส์ นจฺจนกาเล ยา ปธานา ตสุธา เอกสฺมี หตุเถ อฏฺธิปิตฺวา จลนกาเล
 สทฺพา หตุถิ อฏฺธิปิตฺวา จาเลนติ ๙ ตาส์ สุวณฺณลตาสทิสากฺรเวณ อารุณิตฺวา จลนกาเล
 สกลปาสาทลล์ วิชฺชุลตาสตสฺสสถานํ" นิจฺจวณกาโล วีย อโหสิ ๙ ตาส์ สุวณฺณปฺพุทฺฐ-
 สมานปโยธฺรานํ ฝณฺทวนกาโล สุวณฺณหํสสฺสสถานํ อฺปนฺตนกาโล วีย อโหสิ ๙ ตาส์
 สุวณฺณภูมียํ ปาทานิ ฝญฺนกาโล สุวณฺณหํสสฺสสถานํ กิฬฺนํ วีย อโหสิ ๙ เหวํ ตา
 อิตฺถิโย อตฺตโน มุจฺจลปทุมสนฺนิมาสุ มุเชสุ ฆมนฺตา ลิลลทิสฺเสสุ กตาสฺ หเตหิ อนฺนตา
 สจฺคมฺนฺเทหิ" เนตฺเตหิ โอลเกตฺวา วิลเกตฺวา นจฺจนติโย ตสุต มนํ อากทฺมิตฺวา อตฺตโน
 หทยมณฺฑลฺลํ" โคเปนฺติ ๙ เตน วุตฺตํ ๙

สุนฺทรี ตํ ปฺรฏฺธิตฺวา	สุวณฺณทริสนฺนิภา	
ปโยชยิสฺ นจฺจานิ	คิตฺตานิ วิวิธานิ ๙	[๑๗๗]
ปฺพุทฺฐชาภิรโต" ธีโร	ปณฺจกาเม นิราลโย	
ตาทิสฺ นจฺจคฺเตปิ	น รมิตฺวา มโนรเมติ ๙*	[๑๗๘]

* พ. : ตทา

๒ ล. : -สํปณฺณจาทิ-, ล. : -สํปณฺณปาทิ-, พ. : สมปณฺณจากริ-

" ร. : รุคฺคปณฺฑลล์

๕ ร. : ทฺวิสตฺปิ

๕ ร. : วิชฺชุลตาส-

๒ ล. : สจฺคมฺนฺเทหิ

" ร. : หทยมณฺฑลฺลํ, ล. : หทยมณฺฑลฺลํ

๕ ล. : ปฺพุทฺฐชาภิรโต

* ปฐมสมโพธิ สํานนา

โพธิสตุโต กิเลสสุ วิรตจิตตตาย นจจาทีสุ น อภิรโต มุหุตต์ นิหุท โอฏกมิ ๕
 ตาปี อิตฺติโย ยสฺสตุถาย มยํ นจจาทีนิ^๖ ปโยเชม โส นิหุท อฺปคโต อิทานิ กิมตุถํ
 กิลมามาติ วตฺวา อตฺตนา คหิตคหิตานิ ตฺริยานิ อชฺโฆตฺตริตฺวา นิปฺชชีสุ ๕ ตสฺมี ตสฺมี
 จาเน สุวณฺณฆราวาสีปฺรฺกฺเชสุ^๗ คนฺธเตลปทีปา ฉายนฺติ ๕ เทวตา ปน อตฺตโน
 อานฺนาเวเน อนกานิ วิปฺปการานิ ทสฺสาเปสุ ๕ เอกจฺจา ปคฺฉริตเชพฺพา กิลินฺนคตฺตา ๕
 เอกจฺจา กากจฺจนฺติโย ๕ เอกจฺจา ทนฺเต ชาทนฺติโย ๕ เอกจฺจา วิลปฺนฺติโย^๘ ๕ เอกจฺจา
 วิวญฺญมฺหา ๕ เอกจฺจา อปคตวตฺตา ปากฺกฺสํวิภจฺจสมฺพาราญฺจานา^๙ ๕ ตโต ปุพฺเพ ปน
 มหาสตุตฺตสฺส สยนมหาตลํ อปคตวิปฺปการํ เทวกณฺวาปริปฺร^{๑๐} เทวณฺโณ สยนมหาตลสฺสทิสํ
 ตํ ทิวสํ ปน ตาสุ นิหุเพชฺชนนฺตุถํ เทวตานุภาเวเน อโหสิ ๕

โพธิสตุโต ปุพฺพฉมิตฺวา สยนปฺลฺลฺงเก อหุทสฺ ตา อิตฺติโย ตฺริยภณฺจานิ
 อวตฺตริตฺวา นิหุทายนฺติโย ๕ โส ตาสํ วิปฺปการํ ทิสฺวา อฺพฺพิคฺคสมฺปาปฺนโน^{๑๑} สํสาราทีน-
 พฺหุโล อฺพฺทฺทฺตุ^{๑๒} วต โภ อฺปสฺคฺคํ วต โภ อโห สํวิคฺโต วต โภ สํสาราไว อโห
 วณฺจิตายํ ปชา วิปฺปลาโส วตายํ โลโก ยตฺร ทิ นาม เหวรูเป สํสारे น นิหุพินฺธติ
 น วิรชฺติ อาลยํ น วิชฺชหตีติ เหวมาทิกํ อฺทานํ อฺทฺเทสวณํ ปวตฺเตสิ ๕ ภิกฺขุโยโส
 มตฺตาย กามेषฺ วิรตจิตฺโต^{๑๓} อโหสิ ๕ ตสฺส สโมสฺริตคนฺธทามมาลาทามมุตฺตาสมฺพกา-
 สมลฺงกตํ สุวณฺณฆราวาสีปฺรฺกฺเชสุ^{๑๔} สุวณฺณาทิขจิตฺตวิวิธวณฺณสาณิ-
 ปากการปฺรฺกฺชิตํ เตสุ เตสุ จาเนสุ ปตฺติฏฺจิตจตฺตชาติคนฺธกรณฺทกํ ที่ปฺฐปกตจฺจกคนฺธปริภณฺท-
 วิปฺปกิณฺณํ ลาชปณฺจมกปฺปฺญฺพหารสมลฺงกตฺตฺวมิภาค^{๑๕} อฺภยโต วิจิตฺตฺกฺปรานชฺฉมฺกฺปฺพฺพหิ-

๖ ร. : นิจฺจาทีนิ
 ๗ ร., ท., น., ข., ล., ส., พ. : -ทีปฺรฺกฺเชสุ
 ๘ ล., พ. : ไม่มีประโยคนี
 ๙ ส. : -สํวิคฺช-
 ๑๐ ร. : -ปริปฺร
 ๑๑ ร. : อฺพฺพิคฺคสมฺปาปฺนโน, ข. : อฺพฺพิคฺคํ สมฺปาปฺนโน, ส. : อฺพฺพิคฺตสมฺปาปฺนโน
 ๑๒ ท. : อฺพฺทฺทฺตุ
 ๑๓ พ. : วิรตจิตฺโต
 ๑๔ ล. : -มณฺชิฆราวาสี, ส. : -วิตานํ สํพฺนธํ
 ๑๕ ข., ม. : -สมลฺงกตฺตฺวมิภาค, พ. : -ปฺปฺญฺพหารสมลฺงกต๐

ปุปผาภิรมหุณวิจิตรตุณณ์* อนุคณทิพพสนนปติภาคมหารหสนน^๑ อลงกตปติยตุต^๒ สกุก-
ภวนสทิสปี มหาตล วิสุทธร วิปปฏิณณนนานากเลวกรรติ^๓ อามกสุสาน วิย อุปฎชาลี ๙
ตโย ภวา อาทิตตเคนสทิสลา ซายีส ๙ อิทานิ ตสส ปุพพนิมิตตโต ปฎจาย ทสเสนโต
อาห ๙

ทิสวา นิमितตานิ มทจิททานิ^๔

ถีน วิฐปานิ รติจิททานิ

ปาปานิ กมุมานิ สชจิททานิ

ลทธานิ ฌานานิ ภวจิททานิติ ๙*

[๑๗๙]

อติวิย ปุพพชชาย จิตต นมิ ๙ โส อชเชว มหาภินิกขมนน นิภขมิตุ วฎฐิตติ
สยนา วฎฐาย ทวารสมปี^๕ คนุตวา ทวาเว ปติฎฐิตโต โโก เอตถาติ อาห ๙ อุมมาเว สีส
กตวา นิปนโน ฌนโน อห อยฺยปุตต ฌนโนติ อาห ๙ ตโต โพรสตุโต อาห ฌนฺน อห
อชช มหาภินิกขมนน นิภขมิตุกาโม เอกเมว อสฺส กปุเปหิตติ ๙ เตน วุตต ๙

อจฺจนุตสวณ ฌนฺน

อามนฺเตตฺวา กเถสิท

อาเนหิ อิติ กปุเปตฺวา

กณฺจกํ นาม สินฺธุวณฺติ ๙ [๑๘๐]

* พ. : -ทิมปุปผาภิ, ซ. : -วิจิตรตุณณ์

๑ พ. : -ปฏิภาคมหารหสนน

๒ พ. : -อลงกตปติยตุต

๓ ซ., ม., ล. : -ภิริติ

๔ ม. : มทิจิททานิ

๕ ชินา. หน้า ๕๖ คาถาที่ ๖๐.

๖ ล. : โอนมิ

๗ ร. : ทวารสมปี

๘ ซ. : สินฺธุวณฺติ

โธ่ สาธุ เทวาทิ อสุตภณฺฑิ คเหตุววา อสุตธลลํ คนฺตววา คนฺธเตสทีเปสุ^๑
 ชลนฺเตสุ สุมณปฏฺฐวิตานสุต เหนฺจวา รณณิเย ภูมิกาคะ จิตํ คีวโต^๒ ปฏฺฐาย อายาเมณ
 อฏฺฐารสหนตฺถิ ตทณฺจจวิภฺทพฺเพสสมนฺนาคตํ จกฺกวตฺติปริโณคํ^๓ สุโรตฺถสงฺฆวณฺณปฏฺฐิกาคํ^๔
 กากสีลํ มุณฺษเกสํ ตามชวณสมฺปนฺนํ กณฺจกํ อสุตธวํ ทิสฺวา อชฺช มยา อิมเมว กปฺเปตฺถุ
 วฏฺฐตฺติ กณฺจกํ กปฺเปสิ ๑ โธ่ กปฺปิยมาโนว อณฺโณสิ^๕ อโย กปฺปนา อติทฺทหา^๖ อณฺโณสุ
 ทิวเสสุ อชฺชยานกัฬาทิคมนกาเสสุ กปฺปนา วิช น โหนฺติ มยฺหํ อชฺชปฺตโต อชฺช มหา
 ภินิกฺขมณํ นิกฺขमितฺถกาโม ภวิสฺสตีติ ๑ ตโต ตฏฺฐจฺมานโธ่ มหานลิตํ อกาสิ ๑ โธ่ สทฺโท
 สกลนคฺริ มริตฺวา คจฺเจยฺย ๑ เทวตา ปน นํ สมนฺนิรฺมฺหิตฺวา น กสฺสจฺจ โสตุ อทฺสุ ๑

โพธิสฺสโตปิ จณฺณํ เปเสตฺวา ปฺตตํ ตาว ปสฺสิสฺสสามีติ จินฺนเตตฺวา ราชฺลมาตฺยา
 วสนฺนฺจณฺณํ คนฺตววา สิริคทฺททฺวารํ วิวริ^๗ ๑ ตสฺมี ชเน อณฺโตนคฺพฺภา คนฺธเตสทีปา
 ฉายนฺนติ ๑ ราชฺลมาตา สุมณมลิกาทินํ ปฺปฺมานํ อมฺพนมตฺเตน อภิปฺปกิดฺนสฺยเน ปฺตตสฺส
 มตฺถเก หตฺถเก จเปตฺวา นิกฺทหายติ ๑ โพธิสฺสโต จุมฺมาเร ปาทะ จเปตฺวา จิตโก ว^๘
 โอลิเกนฺโต ตํ ทิสฺวา จินฺนเตสิ สจฺจํ เทวียา หตฺถํ อปฺเนตฺวา^๙ มม ปฺตตํ คนฺธิสฺสสามี
 เทวี ภูจฺจิสฺสตี ตโต มม คมนนฺตฺราโย ภวิสฺสตีติ ๑ โพธิสฺสโต จ จุมฺมาเร ปาทะ
 จเปตฺวา จิตโก ว โอลิเกตฺวา อหํ โพธิ ปฺตฺวา ปฺน ตํ ปสฺสิสฺสสามีติ จินฺนเตสิ ๑ อิทานิ
 เหว อาทินวณฺณนํ^{๑๐} อปฺปาทะตฺวา สยนา ภูจฺจาย คตภาวํ ทสฺเสนฺโต ปาทสฺสณฺจณนฺมก
 คากมาห ๑

- ๑ ร. : คนฺธเตสทีเปสุ
- ๒ ม. : คีวโต
- ๓ พ. : จกฺกวตฺติโณคํ
- ๔ ร. : สุโรตฺถสงฺฆ-, พ. : สุโรตฺถสงฺฆวณฺณปฏฺฐิกาคํ
- ๕ ล. : อณฺโณสิ
- ๖ ร., ท., น., ช., ล., ส. : อติทฺทหา
- ๗ ล. : วิวริ
- ๘ ล. : จิตโก ว
- ๙ ร., ท., น., ช., ล., ส. : อปฺปเนตฺวา
- ๑๐ ร. : อาทินวณฺณนํ

อาทิตตเคนหา วีย ภารวํ รวํ รวํ สมนุชาย คโต มहेสิ มहेสิมาโลกย ปุตตมตฺตโน ^๑ ตโนสิ โน ^๒ เปมํ มโหชมตฺตโน ^๓ ฯ	[๑๘๑]
อุมุมารอุมุมารคโต ^๔ มहेสิ อนงฺคภงฺคํ สมนินฺตยตฺถ กิ เม ขรามจฺจุมฺเข จิตฺตฺส น เม วเส กามวเส จิตฺตฺส ฯ	[๑๘๒]
กาเมน กาเมน น สาชฺชโยภุช ^๕ มาเนน มาเนน มมตฺติ ^๖ กิณฺจ มาโร สเสโน ^๗ หิ อวารนฺนิโย ยนฺเตน ^๘ อจฺจํ วีย มทฺทตี ^๙ มํ ฯ	[๑๘๓]
อาทิตฺตมฺยุยาคปฺยาคมฺุณ ^{๑๐} อตฺตานเสณาสฺรเณ ขเน เต ทิสฺวาน ทิสฺวาน สิวมฺมยา เต ^{๑๑} กาเมน กาเมน กถํ วจินฺยยา ฯ	[๑๘๔]

-
- ^๑ ส. : มहेสิมาโลกยปุตตมตฺตโน, พ. : มา โลกย ปุตตมตฺตโน ตโน
^๒ ส. : ตโนสิโน
^๓ พ. : สิโน เปมํ มโหชมตฺตโน
^๔ ร., ท., น., ข., ม., ล., ส. : อุมุมาร อุมุมารคโต
^๕ ร. : สาชฺชโยภุช, ข., ล. : สาชฺชโยภุช, ม. : สาชฺชโยภุช
^๖ ท. : สมนินฺต
^๗ พ. : สเสนาหิ
^๘ ท. : ยนฺเตน
^๙ ร., ท., ล., ส., พ. : มทฺทตี
^{๑๐} ร., ส. : -ปฺยาคมฺุณ, ม. : -มฺยุยาคปฺยาคมฺุณ
^{๑๑} ส. : สิวมฺมยาเค

จิ๋ว กิเลสาน* สมุชชณุต
 ฅตวณ สตตณนุสย สยมฏ
 โสธมมิ โหรี วินยามี สตเต
 ปจจณปี^๑ ปสฺสณามิ สุต สุตณนุตติ ๗^๒ [๑๘๕]

ปุตตติเนหตฺส พลวภาว สุตตทฺชเตวอ อนนกกามภเวสุ อาทินวญจ เนกฺขเมสุ
 อานิสฺส สุตตทฺชเตวอ อุมมาเรสุ จิตฺปาหิ อากทฺชเมตวอ ปาสาทา โอตริ ๗ ยถาห ๗

โย ตีสฺส ปาสาทเวสุ เตสุ
 สทฺทโกว เทวาริปติ^๓ วสนฺโต
 ยโสธวํ ปิณฺนปโยธวธวํ
 หิตวอ คโต ตํ สุตตํ นมามิตี ๗^๔ [๑๘๖]

อิทานิสฺสา จิ๋ว^๕ ปาริวาสิกสิเนหภาวญจ กามวาคสฺส พลวภาวญจ^๖ ทสฺสเนนฺโต
 อาห ๗

สภาวนิจฺจนฺติ^๗ มุตติ^๘ ปภาวตี
 ภโต กุโส สฺหริ ภตฺตกาหิ
 ตายาภิริปปี ยโสธวํ วริ
 หิตวอ คโต โส สุตฺโตว นฺน [๑๘๗]

-
- * ร., ข. : กิเลสาน
 ๑ ข. : ปจจณปี, พ. : ปสฺสณามิ
 ๒ จินา. หน้า ๕๖-๕๗ คาถาที่ ๖๑-๗๐.
 ๓ พ. : เทวาริปติ
 ๔ จินา. หน้า ๕๖ คาถาที่ ๕๘.
 ๕ ร., ท., น., ข., ล., ส. : จิ๋ว
 ๖ พ. : พลวพภาวญจ
 ๗ พ. : สภาวนิจฺจนฺติ
 ๘ พ. : ปุตติ

ปุเร ปุเร สญจริ ขคฺคหตุโก^๑

วรมปิรุตถินมนิตถิกนุโร^๒

สิริ^๓ สิริญาปิ นริญา นารี

นิตฺวาน มนุทานิ^๔ คโต ตถาคโตติ ๕^{*}

[๑๘๘]

อสุสสมิปี^๕ คนฺตฺวา ทกฺขินหตุเถน กณฺจกํ ปฺรามสิตฺวา เอวมานํ ตาต
กณฺจก ตฺวํ อชฺช มํ เอกรตฺตี ตาเรยฺยาสิ อหํ ปน สมฺมาสมฺพุทฺโธ นุตฺวา สเทวเก โลก
ตาเรสุสามิตี ๖ เตน ทสุเสนฺโต อาน ๗

ปาสาทา โอตริตฺวาน

คนฺตฺวา กณฺจกสนฺติกํ^๖

ตสุสิทํ วจนฺฺนาสิ

สพฺพสฺสตฺตนิเต รโต

[๑๘๙]

กณฺจกชฺเชกรตฺตี^๗ มํ

ตาเรนิ สนรามรํ

โลกมุตฺตารยิสฺสามิ

พุทฺโธ นุตฺวา อณฺุตฺตโรติ ๘^{**} [๑๙๐]

เอวํ วุตฺเต กณฺจโก อสุสฺวธา นฺฺจตฺตฺวจิ^๘ ปิตฺติโสมนสฺสฺสาโต มหาลสิตํ
อกาสิ ๙ สมฺนฺตา โยชนํ สทฺเทน วิญฺญาเปสิ ๑ เทวตา นํ^๙ สทฺทํ อณฺฺตราเปสฺสุ มาโหสิ^{๑๐}
โพธิสฺสตฺตสฺส อณฺฺตราโย อคารสฺมา ปพฺพชฺชายาติ เภวสทฺทํ สนฺนิรุมฺหิสุ ๑ ปาทนิกฺเขป-

^๑ ม. : ขตฺตทตฺโต

^๒ พ. : -คนโร

^๓ พ. : สิริ

^๔ ร., น., ข., ม., ล., ส., พ. : มนุธานี

^{*} ชินา. หน้า ๖๐ คาทาที่ ๙๘-๙๙.

^๕ พ. : อสุสสมิปี

^๖ ข. : กณฺจกํ สนฺติกํ

^๗ ร., พ., น., ข., ล. : -รตฺตี

^{**} ปฐมสมโพธิ ล้านนา

^๘ ท. : นตฺตตฺตฺวจิ

^๙ พ. : เทวตานํ

^{๑๐} ล. : มโหสิ

ปเทศสุ จตุหิ โลกปาเลหิ ปหีสิตวทนมเลหิ วิกสิตกมลปตเตหิ สมปฏิจจชิตเตสุ จตุสุ
 วาชีจระเนสุ* ตโต โพธิสตุโต กนกกีกณโก^๒ ปโสภิตกณจํ กณจโต เหฏฐา อฏฐารสทตํ
 เสตลัขลทิสวณณ^๓ ขวนสมปุนนํ กณจกอสสุสวราชิ อภิรุษุห ฉนุณํ พาลลสิ คณหาเปตฺวา เยน
 พุยาปาลทวารํ เตนุปลงฺกมิ ๑ ตํ กิร พุยาปาลทวารํ วิณา ปุริสสทสฺเสน อากทฺฆมิตฺวา น
 วิวเรยฺย ๑ กสฺมา ๑ ราชา ปุพฺเพ ลกฺขณปาจกานํ^๔ พุราหฺมณานํ วจันํ สุตฺวา กิโต
 โพธิสตุตฺตสฺส อนิกฺขมตฺถาย^๕ มา รตฺตี วิวริตฺวา นิกฺขมตฺตี ตํ กาวเรสิ ๑ ตสฺมา เอกํ
 ทวารกฺวาทิ^๖ วิณา ปุริสสทสฺเสน น วิวริยตฺตี ๑ ราชา ทวารสฺส อารกฺขณตฺถาย พฺหุ^๗
 ปุริเส ตตฺถ ชเปสิ ๑ อทฺมรตฺติกสมเย มหาทวารสมิปี ปตฺโต ๑ ตทา ปน โพธิสตุโต ยหิ
 ทวารํ น วิวริยติ อนํ กณจกปิฏฺจियํ นิสินฺโน กณจกํ อฏฺฐิ^๘ นิปฺปิเตตฺวา^๙ คณิตพาลลสิณา
 ฉนุเนน สท อฏฺฐิปีตฺวา อฏฺฐารสทตฺถพฺเพหํ ปาการํ อฏฺฐลฺงมิตฺวา คมิสฺสามิตี จินฺเตสิ ๑
 กสฺมา ๑ โพธิสตุโตปี ถานสมปุนโน หตฺถิคณนาย โภภิสทสฺสทสฺส พลํ อวเรติ ๑
 ปุริสคณนาย ทลโภภิสทสฺसानํ พลํ อวเรติ ๑ ฉนุโน จินฺเตสิ สเจ ทวารํ น อุกฺขมาภฺยติ
 อนํ อยฺยปฺตฺตํ ขนฺธเร กตฺวา กณจกํ ทกฺขินหตฺถเนน ปริกฺชิปฺนโต อฺปกจฉนฺตเร กตฺวา
 อฺปฺปติตฺวา ปาการํ อติกฺกมิสฺสามิตี ๑ กณจโก จินฺเตสิ อนํ ทวารเร อวิวริยมาเน
 ยถานิสิณนํเยว อยฺยปฺตฺตํ คณิตพาลลสิฉนุเนน^{๑๐} สทฺธิ อฺปฺปติตฺวา ปาการสฺส ปฺรโต
 ปติภฺจนิสฺสามิตี ๑ เอวํ จินฺเตตฺวา ตโย ปุริสา ๑ ยถาจิตฺตเมว ติสฺสุ ขเนสฺสุ อณฺุตโร
 สมฺปาเทยฺย ๑ ตทา ทวารรกฺชิกา เทวตา ตินฺนํ ปุริสานํ จิตฺตํ ฌตฺวา สเจ ทวารํ น
 วิวราม สทฺเพ เทวคณา อมฺหากํ กฺขุฉมิตฺวา นิคฺคณฺหนํ กเรยฺยํ หนฺท มยํ วิวรามมาติ
 จินฺเตตฺวา ทวารํ วิวริสฺสุ ๑

- * ข. : วาชีจระเนสุ, พ. : วาชีจระเนสุ
- ๒ พ. : กนกกิงฺกณโก
- ๓ พ. : เสตลัขลทิสวณณ
- ๔ ร., ท., น., ข., ม., ล. : ลกฺขณปาจกานํ
- ๕ ส., พ. : อนิกฺขมตฺถาย
- ๖ ร., ท., น., ข., ม., ล., ส. : ทวารกฺวาทิ
- ๗ ร., น., ล. : อารกฺขณตฺถายพฺพุ
- ๘ ร., ท., น., พ. : อฏฺฐิ
- ๙ พ. : นิปฺปิเตตฺวา
- ๑๐ ส. : คณิตพาลลสิ ฉนุเนน

โพธิสัตโต นครา นิภขมิตฺวา หตฺถคตจกฺกวตฺติวฺชฺชํ เชฬปฺปนฺทมิว^๑ อนเปกฺโข
 จฺทฺเขตฺตวา^๒ ปฺรมาภิสฺมุโพธิ ปฺตถยฺนฺโต นิภขมิ ๑ อิทานิ มหาสत्ตสฺส ปาสาทสฺมุปฺตตี
 ปฺหาย คมนํ วนฺณณฺโต อาน ๑

รมฺมํ สุรมฺมํ วมฺตี^๓ วมฺชฺชฺชนฺตํ
 คิมฺเหปี วิมฺหยกรํ สุรมณฺฑิภาคํ^๔
 จุสฺสาปิตํ ธชปฺฎากเสตาทปฺตตํ
 นิตฺวา กถฺนฺนุ ปทฺมทฺฐริ โส นีวาโส^๕ ๑ [๑๙๑]
 นานาสฺนานิ สยฺนานิ นีเวสฺนานิ
 ภาณิ ภาณิ^๖ วมฺนากรสฺนฺนิภาณิ
 ตตฺฐสฺสิตานิ วมฺทฺฐสฺสิตานิ
 นิตฺวา คโต^๗ สหิมฺวินฺทสฺมานตานิ^๘ ๑ [๑๙๒]
 นานาวิเสหิ วมฺเนหิ สฺมุชฺชเสหิ
 นารฺหิ นิจฺจมุปกายิตฺเทหิ วิมฺหิเยหิ
 วมฺเชหิ จกฺกวตฺตนาทิวฺฐิตฺเทหิ^๙
 ยาทอ คโต นี นิมิตฺเตหิ^{๑๐} สุวิสฺสุสเรหิ ๑ [๑๙๓]
 สไปฺกฺขรฺวา ปไปฺกฺขรณิ^{๑๑} จตฺสฺโส
 ตหิ ตหิ ปฺมุฉิตปฺมุฉิตมฺหิ

^๑ ท., น., ข., ล. : เชฬปฺปนฺทมิว

^๒ ท. : จฺทฺเขตฺตวา

^๓ ส. : สุรมฺมํ วมฺตี, พ. : สุรมฺมวสฺตี

^๔ ม. : -ภาคํ

^๕ พ. : นีวาโส

^๖ ส. : ตานิ ตานิ

^๗ ส. : ตโต

^๘ พ. : โส นิมฺวินฺทสฺมานตานิ

^๙ ท. : จกฺกวตฺตนาทิวฺฐิตฺ

^{๑๐} พ. : คโต นิมิตฺเตหิ

^{๑๑} ส. : สไปฺกฺขรฺวาปไปฺกฺขรณิ

โกกานทนตุปริ* ปงคชโกกนาเท*

หิตวา กถนุ ปทมุทธิ โส นิราโส" ๙ [๑๙๔]

สเร สโรเช รุทิตาลิตาลี

สมนตโต ปสฺสตี ปณฺชรรณฺสา

ทิสฺวา วัณฺณานิ" มฺชา วัณฺณิ"

นาถสฺส ลชฺชายิวสฺส" กุจฺจนฺติติ" ๙ [๑๙๕]

มหาปริโส ดาวเทว นิภฺขมิ ๙ ตสฺมี ชณฺเยว มาโร ปาปิมา โฬธิตตฺตํ นิภฺขมนตํ
ทิสฺวา อโห สิทฺธตฺตกฺมาโร มม วิสยา มฺญจิตฺกาโม ภวิสฺสตีติ หนฺทานิ อิมสฺส
คฺมนนฺตรายํ กเรยฺยนฺติ หิตกาโม วีย อาคฺนฺตฺวา อนุตฺตลิเกช จิตฺ คาทมาห ๙

มา นิภฺขม มหาวิโร

จิตฺ เต สตฺตเม ทิเน

ทิพฺพนฺตุ จกฺกรตฺนํ

อทุธา ปาตุภวิสฺสตีติ ๙ [๑๙๖]

โก มาริส มา นิภฺขมถ จิตฺ สตฺตเม ทิวเส" จกฺกรตฺนํ ปาตุภวิสฺสตี ทฺวิสฺส-
ปริตฺตทึปปริวารานํ จตฺนํ มหาทึปานํ รุชฺชํ กาวเรสฺสสิ" นิวตฺเตสิ มาริสฺวาติ ๙ โฬธิตฺตโต
โกสิ ตฺวนฺติ ๙ อนํ วสฺวตีมาโรมฺหีติ" ๙ ตโต โฬธิตฺตโต อาน ๙

* พ. : โกกานทนตุปริ

** ร., ท., น., ช., ส. : ปงคชโกกนาเท

** ร., ท., น., ช., ล., พ., ส. : นิราโส

** พ. : วัณฺณานิ

** ล., พ. : วัณฺณิ

** ม. : ลปฺ-

** พ. : ลชฺชายิวสฺสกุจฺจนฺติติ

** ชินา. หน้า ๕๔-๖๐ คาทาที่ ๗๘, ๙๕-๙๖ และ ๗๙-๘๐.

** ท. : ทิวเส

** ล. : กาวเรสฺสสิ

** พ. : วสฺวตีมาโรมฺหีติ

มาร ขานามิห์ มยุห์	ทิพพจกุกสุส สมภว	
คจข ตวัปฐ มา ตัญจ	นมุหิ รุขเรน อตุติโก	[๑๙๗]
สพพ ทสสนสุสปี*	โลกธาดุมหมปน	
อนุนาเทตวา ภวิสสามิ	พทุโธ หุตวา อนุตฺตโรติ ๗	[๑๙๘]

มาร ตวั ๑^๑ กามวเส วตุเตสิ อนปี น จิตฺตวสฺตติโก^๑ หุตวา สกลโลกิ
 อุตฺตโรติวา สมฺมจกุก ปวตฺเตนฺโต สตุตฺตสนฺธิภาคิ ภวิสสามิ กิมตุโก^๑ มยุห์ จกุกฺรตเนนาติ
 มาร อปฺสทาเทตวา วาซี ปาเชสิ ๗ มาโร ปน อนตฺตมโน อิติ ปญฺจาย กามวิตกุก วา
 พยาปาหวิตกุก วา วิหีสาวิตกุก วา วิตกุกกาเล ขานิสฺสามิติ^๑ ตโต ปญฺจาย
 โธตาราเปกฺโข ฉายา^๑ วีย อนุพนฺธิ ๗

โพธิสตุโตปี หตุคคตฺ จกุกวตฺติรชฺชํ เชพฺปิณฺทํ^๑ วีย อนเปกฺโข จตุเทตวา^๑
 มหนฺเตน สกุกาเรน นครา นิขมิ ๗ ตทา อาสาหฺนฺปนฺนมาຍ^๑ อุตฺตราสาหฺนฺปนฺน-
 นกฺขตฺเต^๑ วตฺตมาเน คคณฺมชฺเฒ คตจฺนฺทิมมา ๗ กุกฺกมฺชีรธารากฺริเต^๑ จกุกวาทคฺพฺมา
 ขาเต สฺวคณฺวณิตฺทณฺฑมณฺธิที่ปกาย^๑ สกุกการภริตาย สมฺนตฺโต โลกธาดุโย ชลมานาย โส
 กณฺจกฺหนยวฺรคโต^๑ นิขมิตฺวา ๑ ปน นครํ โอลิเกตฺกามา ขาโต ๗

-
- * พ. : ทสสนสุสมฺปิ
 - ๑ พ. : อธิ
 - ๑ ร. : จิตฺตวสฺตติโก
 - ๑ ล. : จิกิมตุโก
 - ๑ ร. : ขานิสฺสามิติ
 - ๑ ม. : นายา
 - ๑ ท., น., ข., พ. : เชลปิณฺทํ
 - ๑ ท. : จตุเทตวา
 - ๑ พ. : อาสาหฺนฺปนฺนมาຍ
 - ๑ พ. : อุตฺตราสาหฺน-
 - ๑ ท. : กุกฺกมฺชีรธารากฺริเต, ส. : กุกฺกมฺชีรธา ภริเต
 - ๑ ส. : -มณฺธิที่ปกาย
 - ๑ ร., ท., น., ข., ล., ส. : กณฺจกฺหนยวฺรคโต

ตथा ธรณีवरानिता* โพรสิตตตสุต วิตฏกั ฌตฺวา มหาปุริส สเจ ตฺวํ นคร
 โอลิเกตกาโมสิ น ตยา ปริวตติตฺวา โอลิเกนกมฺม^๒ กตํ มยา อสุสํ ปริวตติตฺวา กตฺนติ
 วทฺนตี^๓ วยิ กุลาจกุกั วยิ ภิชฺชิตฺวา ปริวตตติ ๕ โส ยถาจิตฺเตยว^๔ นคราภิมุไซ^๕ หุตฺวา
 เอวมาห โภณฺติโย กปิลวตฺตฺเทวตฺตโย มม ปฏฺิณฺณํ สุณฺณถ ยาวาหํ สหฺพนฺณตฺตณฺณํ^๖
 อนริคฺโต สวาคโทสโมหฺมานกิลฺลโ อิมํ กปิลวตฺตฺปุริ น ปวิสิสุตฺตํ ทุทุโร หุตฺวา
 ซีณาสวคณฺปริวตฺโต สกลกปิลวตฺตฺปุริ อภินวมิว^๗ กโรนฺโต อากฺมิสุตฺตํ ๕ วตฺวา นคร
 โอลิเกตฺวา ตสมฺมิ ปจฺวีปเทส กณฺจกนฺิวตฺตฺนเจตฺยํ นาม ทสฺเสตฺวา คณฺตพฺพมคฺคาภิมุไซ-
 เยว^๘ อสุสํ ปาเชสิ ๕ อิทานิ คมนํ ทสฺเสนฺโต อาน ๕

อนนตกาโลปฺจิตฺน เตน

ปฺณฺณเนน นิพฺพตฺตวิมานยาน

ตสมฺมิ ทิเน ชาตฺตํ ปชาปตี

นิตฺวา คโต โส สฺคโต คโตว^๙ ๕

[๑๙๙]

ตํ ซีวมาณํ ปิตฺรณฺจ มาตฺรณฺจ

เต ฌาตเก ตาทิสฺเส ยา ๑ อิตฺติโย

เต ตาทิสฺเส รุมฺมตฺเร นิเกเต

นิตฺวา คโต โส สฺคโต คโตว ๕

[๒๐๐]

โชมณฺจ ปฏฺิณฺณนทุกฺกุสวาจินี^{๑๐}

* ส. : ธรณีवरานิตฺวา

๒ ส. : โอลิเกน กมฺม

๓ ร. : วทฺนตี

๔ ส. : ยถา จิตฺ

๕ ร. : นคราภิมุไซ

๖ ร. : สหฺพนฺณตฺตณฺณํ

๗ ล. : อนภินวมิว

๘ ส. : ตณฺตพฺพมคฺคาภิมุไซเยว

๙ พ. : คำว่า คโตว ในบาทที่ ๔ ของทั้ง ๘ คาถานี้ เป็น ตโตว

๑๐ พ. : ปฏฺิณฺณนทุกฺกุสวาจินี

กาลิกสาธุศุคนฐวาสิตี

นิวาสิโต โสภติ วาสโว*

นิตฺวา คโต โส ฐคโต คโต ว ๙

[๒๐๑]

วิวิธูปกาสา นิธิโย สกาสา

สมุคคตา^๑ ภูตธรา^๒ วสุนฺธรา

สคฺคาวสตุตา วสุธา^๓ ฐธาธา^๔

นิตฺวา คโต โส ฐคโต คโต ว ๙

[๒๐๒]

โสวณฺณกาเล สตราชิเก ฐภา

สาธุศุคนฺธ^๕ ฐิจิสาลิโกชนิ

ภูตฺวา สวาสินิ วิลาสินิ

นิตฺวา คโต โส ฐคโต คโต ว^๖ ๙

[๒๐๓]

มณฺญคฺนุเชน อนุญคฺนุโร^๗

ศุคนฺธคฺนุเชน วิสิตฺตคฺตโต

ศุคนฺธวาเตน ฐฺวิชิตฺงฺโค

นิตฺวา คโต โส ฐคโต คโต ว ๙

[๒๐๔]

สุลกฺขณฺเมหฺว ฐฺลิกฺขิตฺงฺโค

ปฺสธาสิโต^๘ เทวปฺสธาเนน

วิราชมานो^๙ สมฺราชินิ

* ข., ม., ล. : วาสโว ๙

๑ ม. : สมุตฺตตา, ล. : สมุคคตา

๒ พ. : ภูตธรา

๓ ม., ล. : สคฺคาว สคฺคาว ฐธา

๔ ร., ท., ข. : ฐธาธา

๕ ล. : สาธุ ศุคนฺธ

๖ ม. : ไม่มี “คโต ว”

๗ ล. : มณฺญคฺนุโร

๘ พ. : ปฺสธาสิตา

๙ พ. : วิราชมานา

นิตวา คโต โส สุกโต คโตวาติ ๙*

[๒๐๕]

เอวํ โพรธิสตุโต มหนุตเทน สกกาเรน อุฬารสิริโลกุเคน คโต ๙ ตทา กิรสส
 เทวตา ปุโรโต สฎฐี อุกกาสนสุธานี ธาวยีสุ ปจจโต สฎฐี ทกขินปสุโต สฎฐี
 พามปสุโต ๙ สฎฐี ๙ อปรา เทวตา ๙ จุกวาทมุขวฎฐียํ อปริมาณานิ อุกกานิ ธาวยีสุ ๙
 อปรา เทวตา นาคสุปณฺณาทโย ๙ ทิทฺเพหิ คนฺเธหิ มาเลหิ จุนฺณเนหิ สฺุเปหิ ปุชฺชมานา
 คจฺจนฺติ ๙ ปาวิจฺจตฺตกปฺปุณฺเนหิ เจว มณฺุฑาโรปฺปุณฺเนหิ ๙ ฉนเมฆวฎฐิกาลे ธาธา วิย นํ
 นิรฺนฺตรํ อโหสิ ๙ ทิทฺพานิ สจฺจํตานิ ๙ ปวตฺเตนฺติ ๙ สมฺนฺตโต อฎฺฐสฎฐีสตฺตฺริย-
 สนฺสุธานี ๙ ปวชฺชีสุ ๙ สมฺพุทฺทจฺฉิยํ เมฆคฺชิตฺสทฺโท วิย ยฺุคนฺธรจฺฉิยํ สาคฺรฺมิโฆสกาโล
 วิย ๙ วตฺตติ ๙ อิมินา สิริโลกุเคน ๙ คจฺจนฺติ โพรธิสตุโต ๙ เตนฺ ทสฺเสนฺติ อาห ๙

คจฺจนฺตมภิปุเชตฺ	สมาคนฺตวาน ดาวเท	
รตฺนุกกาสนสุธานี	ธาวยฺนฺตมา มฐฺ ๑ ตี	[๒๐๖]
ปจฺจโต ปุโรโต ตสฺส	อุโป ปสุเสสฺส อจฺจเร	
ตเถว อภิปุเชนฺตา	สุปณฺณา ๙ มโหระคาติ ๙	[๒๐๗]

เอวํ โพรธิสตุโต มหนฺตานิ อจฺจริยานิ สทฺธิ เอกรตฺเตเนว ตีณิ รุชฺชานิ ๑
 อติกุณฺมิตฺวา กปิลวตฺถุ สวาทฺถิ เวสาลีติ ตีลโยชนมตฺถเก อโนมานทียา นาม ตีรํ
 ปาปฺณิ ๙ ตสฺมี ชเน สสุสกาลสาธิตสมฺภาวณิมิตฺตมตฺตฺวโต ๑ มหจฺฉริยวฺตสมฺปวตฺตติ-

* ชินา. หน้า ๕๙ คาทที่ ๘๘-๘๙.
 ๑ พ. : กโต
 ๒ ส. : พาลปสุโต
 ๓ ล., พ. : ไม่มี อปรา เทวตา
 ๔ ร. : นาคสุปณฺณาทโย
 ๕ ล. : -ตฺริยสนฺสุธานี
 ๖ ล. : สิริโลกุเคน
 ๗ ล. : ธาวยฺนฺตมา
 ๘ ม. : รุชฺชนิ, พ. : รุชฺชานิ
 ๙ ม. : สสุสกาลสาธิต-

สัตตกริโณ^๑ รัชนิกริ กตตพพปพพชวาเวสชาติสมยโมนโร^๒ กนคทพพกนตาทิฏกนุ^๓
 มหาปริสรูปิ ทฏฐกาโม^๔ วย ปจจิมมุนิ จิต ๑ สุริโย อโห ลลาโ น จนุทสุส โย มม
 นตต์ อภินิฏชมน^๕ ปสุสิตุ^๖ ลภติ อห^๗ปี ตสุส ปพพชวาล^๘ปี ปสุสामीติ กตปติสนุนิฏจान^๙
 วย บุคณรรวณินุทคตม^{๑๐}ปคโต ๑ อิมินา ทินกรนเขน ปราชิตา ชาดา กิรวนวยลชชชช
 ปภาตกาล^{๑๑} ปาวารณปารุตตา วย ตารคณา คคณ สโยคสุส^{๑๒} วยโยคาวสาน^{๑๓} ทสุเสนโต
 วย สุวาสุครุทฐาปยาด^{๑๔} ๑ โพรสิตโต นทีตีเร จตวา ฉน^{๑๕} ปุจจิก กา นามาย^{๑๖} สมม
 นทีติ ๑ สุตเมต^{๑๗} วยนุเต อโนมา นที อตตีติ ๑ สุนท^{๑๘} ตาต นิमितต์ ยเทสา อโนมา
 อมุนาก^{๑๙}ปี ปพพชวา เอตุต อโนมา^{๒๐} ภวิสุสตีติ ๑ ก^{๒๑} ปน อสุสิ อโต ป^{๒๒} คน^{๒๓} น
 สกุกตีติ ๑ โน น สกุกตีติ ๑ โส นิ เอกจกกวาทคพ^{๒๔} นากิยา จิต^{๒๕} จกุกสุส เนมิวภู^{๒๖}
 มทุนโต^{๒๗} วย อุนตุนเตน จริตวา ปุเรกต^{๒๘} ปาตราชเมว อากนุตวา อตุตโน
 สมุปาทิตภต^{๒๙} ภูณชิต^{๓๐} สมตโต ๑ ตทา ปน เทวตา นาคสุปณณาทิ^{๓๑} อากาเส จตวา
 โอสชชเช^{๓๒} คณุมาลาทิ^{๓๓} ยาว อูรูปเทสา^{๓๔} สณ^{๓๕}ฉน^{๓๖} ส^{๓๗}วิ อากท^{๓๘}ฉิตวา คณุมาลาช^{๓๙}
 มทุนตสุส อติป^{๔๐}ป^{๔๑}ญ^{๔๒}จ^{๔๓} อโหสิ ๑ ตสุมา ตีสโยชนมคค^{๔๔}เมว อคมาสิ ๑ โพรสิตโต ป^{๔๕}น^{๔๖}น^{๔๗}ยา

^๑ ร. : -สัตตกริโณ

^๒ ช., ม., ล. : -มโนโร, ส. : -สมยโมนโร

^๓ ม. : กนคคณต-, ส., พ. : กนคทพพกนตาทิฏกนุ

^๔ ร. : ทฏฐกา

^๕ พ. : กตปติสนุนิฏจาน

^๖ ล. : ปภาตกาล

^๗ ม., ล. : สโยคสุส

^๘ ท. : วยโยคาวสาน, ส. : วยโยคาวสาน

^๙ ล. : -ต^{๑๐}พ^{๑๑}-

^{๑๐} ล. : กามานาย

^{๑๑} ร. : อุนโตมา

^{๑๒} ล. : ป^{๑๓}ท^{๑๔}น^{๑๕}โต

^{๑๓} ร. : ป^{๑๔}เร^{๑๕}ก^{๑๖}ต^{๑๗}, น., ล. : ป^{๑๘}เร^{๑๙}ก^{๒๐}ต^{๒๑}

^{๑๔} ร. : นาคสุปณณาทิ

^{๑๕} ช. : โอสชชเช

^{๑๖} ร. : อูรูปเทสา

โยชนุปมาณนภตเล ภมรปตตวณนเกเส โยชนิกรัตนจงโกฏวเคน สิริสิฏฐิจิตเน^{*}
 สมปฏิจจุติวา^{**} ตวาทีสถวเน จุฬามณีเจติเย นาม ปติฏฐเปสิ ฯ เตน วุตต[†] ฯ

เจตวาน โมลี วรคณฐวาสิต[‡]

เวหาย สักขุขิปี[§] อคตปุคฺคโล^{||}

สหสฺสเนตฺโต สิริสา ปติคฺคฺคิ[¶]

สุวณฺณจงโกฏวเรน วาสโว ฯ

[๒๐๘]

วิโรจนานนุทกรินุทนีล-

มเย จุฬามณีเจติย[‡] โส

ปติฏฐเปโสสมลตวาทีเส[§]

จุฬเพชรโต โยชนจตฺตุมตฺตุนฺติ ฯ

[๒๐๙]

ปฺน โพรธิสตฺโต จินฺตสิ อิมานิ เม วตฺถานิ น สมณสารูปฺปานิ[†] เกน นฺ โข
 เวเสน ปุพฺพชิสฺสามีติ ฯ ตทา กตฺสพทสพลสฺส กาลे ตสฺส[‡] สหาโย กมฺภิกาโร[§] นาม^{||}
 มหาพฺรหฺมา เอกํ พุทฺธนฺตรํ วินาภาวํ อปฺปตฺเตน มิตฺตรมฺเมเน จอฺทิตฺโต อชฺช เม สหายโก
 มหาภินิฏฺขมนํ นิฏฺขมนฺโตติ กปฺปรุกฺขโต ติจีวราทโฏฐปรีฏฺษาเร[¶] อานริตฺวา

* ข. : สิริสิฏฐิจิตเน, ส., พ. : สิริสิ จิตเน

** ร., ท., ข. : สมปฏิจจุติวา

† ส. : เวหายสั อุกฺขิปี

‡ ม. : อคตปุคฺคโล

§ พ. : ปติคฺคฺคิ

¶ พ. : วิโรจนานนุทกรินุทนีลมเย

‡ จุฬามณีเจติย[‡] โส ปติฏฐเปโสสมลตวาทีเส

† ท. : สมณสารูปฺปานิ

‡ พ. : ตก "กาลे ตสฺส" ของศัพท์นี้

§ ท. : กมฺภิกาโร

|| ท. : นา

¶ พ. : ติจีวราณี อฏฐ ปรีฏฺษาเร

ติจิวรณจ* ปตฺโต จ
ปรีสุสาวน* อฏฺเจเต

วาสิ* สุจิ* กายพฺนุณ*
ยุตฺตโยคสุส ภิกฺขุโนติ [๒๑๐]

อิม อฏฺจ สมณปริกฺษาเร อทาสี ฯ

โพธิสตุโต ปุพฺพาภิโยคานุสิกฺขิตโต อรหฺตฺตฺตํ นิวาเสตฺวา อุตฺตมปพฺพชิตเวสํ
คณฺหิตฺวา อุตฺตโน นีวตฺตทฺสสยฺค* พุรฺหมโลก ทฺวาทสโยชนิกทฺสสฎฺฐปี กาทํ ฆฎฺฐิการมฺหา-
พุรฺหมโน** เทติ ฯ* เตน ทสฺเสนฺโต อาน ฯ

อุตฺตมฏฺฐปริกฺษาเร	ธาทฺตฺวา พุรฺหมนาหนฺฏ	
อมฺพเร ปฏฺฐิวิชฺชิตฺต	วํ ทฺสสยฺคฺมฺปิ จ	[๒๑๑]
ตํ อาทาย มฺหาพุรฺหมมา	พุรฺหมโลก มโนรมํ	
ทฺวาทสโยชนฺพฺเพร***	ทฺสสฎฺฐปี อการฺยิตี ฯ	[๒๑๒]

มฺหากิณฺฑมณปรีวตฺโต** นิฏฺฐิตฺโต ฯ

* ร. : ติจิวรณจ

** ร., ท., ข., ล. : วาสิ

*** ร., น., ข., ล. : สุจิ

**** ท. : กายพฺนุณ, พ. : วาสิ สุจิ จ พฺนุณ

***** ร., น., ข., ล. : ปรีสุวาน, พ. : ปรีสุวานเนน

***** ม. : นีวตฺตทฺสสยฺค

***** พ. : ฆฎฺฐิการมฺหา

***** ฎฺฐ พ. ขา. นิตาน. หน้า ๘๘-๘๙., มธ. พ. พุทฺธ. หน้า ๔๐๒-๔๑๐., ชิน. หน้า ๕๖-๖๕.

***** ท., ล. : ทฺวาทสโยชนฺพฺเพร

***** ร., ท., น., ข., ล. : มฺหากิณฺฑมณปรีวตฺโต